

ZARZĄD GMINY

WĘGIERSKA GÓRKA

STUDIUM

**UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WĘGIERSKA GÓRKA**

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

tekst jednolity

**BIURO STUDIÓW I PROJEKTÓW ARCHITEKTONICZNYCH
FRANTA 8 FRANTA SP. Z O.O. W KATOWICACH
KATOWICE, GRUDZIEŃ 2000**

ZAŁĄCZNIK NR
Do Uchwały Nr
Rady Gminy Węgierska Górka
z dnia

Tekst jednolity zawiera zmiany wprowadzone w oparciu o Uchwałę
Nr XXI/209/2017 Rady Gminy Węgierska Górka z dnia 25 maja 2017 roku
w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kie-
runków zagospodarowania przestrzennego gminy Węgierska Górka

Zmiany zostały oznaczone czcionką koloru zielonego

**Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania prze-
strzennego gminy Węgierska Górka została opracowana przez:**

ul. Rzemieślnicza 1/801
30-363 Kraków
www.terra-adp.pl

Zespół autorski:

mgr inż. arch. Agnieszka Rozenau-Rybowicz – główny projektant

mgr inż. Monika Węsióra

mgr inż. Sabina Ostrowiak

mgr Małgorzata Surmacz-Wybrańczyk

* * *

Krajobraz naturalny zawsze jest piękny. Pytanie jak jest dostępny? Jak korzystać z jego walorów nie zagrażając mu? Jak zachowywać i odtwarzać jego zasoby? Jak utrzymywać i powiększać jego powiązanie ze środowiskiem zurbanizowanym?

Krajobraz antropogeniczny - stworzony przez człowieka - wymaga naprawy i doskonalenia. To nasz obowiązek etyczny - obrona przez antropogenicznymi krajobrazami, które niszczą nas swoją brzydotą i zaniedbaniem.

Etyczna refleksja nad naturalnym środowiskiem człowieka cieszy się współcześnie nieustająco rosnącym zainteresowaniem; narasta świadomość, że bez potrzeby i bezmyślnie niszczymy otaczający nas świat.

Wydaje się konieczne rozszerzenie tej etycznej refleksji na środowisko zurbanizowane pamiętając, że celem etyki jest przedstawianie świata, jakim być on powinien i zasad, na jakich ludzie powinni w nim - i z nim - postępować.

Gospodarność jest związana z pięknem. Dobra gospodarka - racjonalna, nierabunkowa - daje rezultaty w pięknie krajobrazu: i naturalnego, i rolniczego, i zurbanizowanego.

Opracowanie niniejszego studium miało na celu poszukiwanie sposobu, układu i takich sformułowań zapisu, by uświadamiały i wzmacniały znaczenie tożsamości miejsca i aspektu etycznego kształtowania przestrzeni gminy przez samorządowe władze lokalne.

* * *

Część tekstowa

Spis treści

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY W REGIONIE ORAZ POLITYKI PONADLOKALNEJ	8
2. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE	14
2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego	14
• Specyfika regionu geograficznego.....	14
• Budowa geologiczna i rzeźba terenu,.....	14
• Klimat.....	16
• Jakość powietrza i klimat akustyczny.	18
• Hydrologia.....	19
• Gleby.	22
• Szata roślinna.....	23
• Świat zwierząt.	29
• Ochrona przyrody.	29
• Zagrożenia środowiska.....	34
2.2. Uwarunkowania gospodarki rolnej.	35
• Warunki naturalne /rolno – klimatyczne/.	35
• Struktura gospodarstw rolnych.	39
2.3. Konsekwencje dla gospodarki przestrzennej.	39
3 UWARUNKOWANIA KULTUROWE	41
3.1. Charakterystyka środowiska kulturowego	41
• Analiza historyczna.....	41
• Zasoby krajobrazu kulturowego.....	47
3.2. Stan zachowania krajobrazu kulturowego	51
3.3. Konsekwencje dla gospodarki przestrzennej.	60
4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE.....	61
4.1. Stan istniejący.	61
4.2. Prognoza demograficzna.....	63
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAINWESTOWANIA TERENU.....	65
5.1. Zabudowa mieszkaniowa.	65
• Układ przestrzenny zabudowy.....	65
• Zasoby mieszkaniowe.....	66
5.2. Struktura własności terenu Gminy Węgierska Górka.	67
5.3. Struktura użytkowania gruntów Gminy Węgierska Górka.	68
5.4. Infrastruktura społeczna.	69

• Urządzenia obsługi ogólnej.....	69
• Urządzenia obsługi ludności.....	69
5.5. Usługi i przemysł.....	73
5.6. Turystyka i baza turystyczna.....	74
• BAZA NOCLEGOWA.....	75
• BAZA TOWARZYSZĄCA.....	75
UWARUNKOWANIA ROZWOJU:.....	76
5.7. Infrastruktura techniczna.....	78
• Zaopatrzenie w wodę.....	78
• Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	80
• Zaopatrzenie w gaz.....	82
• Zaopatrzenie w ciepło.....	82
• Elektroenergetyka.....	82
• Telekomunikacja.....	84
• Gospodarka odpadami.....	85
5.8. Komunikacja.....	87
• Położenie Gminy Węgierska Górka w węźle dróg zewnętrznych.....	87
• Planowana rozbudowa i modernizacja układu drogowego.....	87
• Komunikacja kolejowa.....	88
• Transport zbiorowy.....	88
• Wpływ komunikacji na środowisko (uciążliwości):.....	88
• Uwarunkowania rozwoju, szanse i zagrożenia.....	89
6. SYNTEZA - CZYNNIKI WARUNKUJĄCE ROZWÓJ GMINY.....	90
7. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH DO ZABUDOWY.....	93
8. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	110

Załączniki:

- Spis materiałów wejściowych do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka
- Załączniki do ustaleń studium (środowisko kulturowe):
 - 1) Spis ewidencyjny obiektów zabytkowych - obiekty wpisane do rejestru zabytków.
 - 2) Spis ewidencyjny obiektów zabytkowych - obiekty proponowane do wpisania do rejestru zabytków.

- 3) Spis ewidencyjny obiektów zabytkowych - obiekty będące w ewidencji zabytków.
- 4) Spis stanowisk archeologicznych w ewidencji PS0Z.

Część graficzna:

Spis załączonych opracowań graficznych:

- Nr 1 **Położenie Gminy Węgierska Górka w regionie.**
- Nr 2 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Środowisko przyrodnicze.
- Nr 3 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Środowisko kulturowe.
- Nr 4 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Turystyka.
- Nr 5 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Komunikacja.
- Nr 6 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Infrastruktura techniczna.
Sieci wodociągowe i kanalizacyjne.
- Nr 7 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Infrastruktura techniczna.
Sieci elektroenergetyczne i gazowe.
- Nr 8 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Infrastruktura techniczna.
Sieci telekomunikacyjne.
- Nr 9 **Uwarunkowania stanu istniejącego** – Wnioski do planu.

Dokumentacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka składa się z następujących opracowań (tomów):

- **Uwarunkowania rozwoju**
- **Ustalenia studium**
- **Dokumentacja formalno - prawna**

oraz wykonanych w ramach materiałów wejściowych do studium:

- **„Środowisko przyrodnicze - diagnoza stanu istniejącego"**
- **„Dokumentacja historyczno - konserwatorska"**

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY W REGIONIE ORAZ POLITYKI PONADLOKALNEJ

Gmina Węgierska Górka położona jest w południowej części województwa śląskiego. W jej obręb administracyjny wchodzi sołectwa: Cięcina, Cisiec, Węgierska Górka i Żabnica.

Gmina Węgierska Górka graniczy bezpośrednio z: od północy i północnego - wschodu Gminą Radziechowy - Wieprz, od wschodu - Gminą Jeleśnia, od południa - Gminą Ujszoły i Gminą Milówka, od zachodu Gminą Milówka.

Gmina wchodzi w skład powiatu żywieckiego, który wg „Założeń Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” znajduje się w subregionie południowym (powiat bielski, cieszyński, żywiecki).

Strategicznymi wyzwaniami rozwojowymi polityki regionalnej województwa śląskiego (wg „Założeń Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” - lipiec 1999) są:

- wzmacnianie potencjału edukacyjnego, naukowo - badawczego i kulturalnego w regionie, w tym wspieranie procesu powstawania nowych szkół licealnych, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków powiatowych w subregionie południowym;
- rozbudowa nowoczesnych transeuropejskich, krajowych i regionalnych systemów transportowo - logistycznych na obszarze regionu, w tym budowa drogi ekspresowej, żywiec - Zwardoń oraz współpraca z generalną Dyрекcją Kolei Państwowych oraz Śląską DOKP w celu modernizacji linii kolejowych wewnątrz regionu, w pierwszej kolejności dotyczy to m.in. linii Bielsko - Biała - Zwardoń;
- rewitalizacja środowiska przyrodniczego i rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska;
- restrukturyzacja tradycyjnych sektorów gospodarczych i kreowanie alternatywnych działalności gospodarczych;
- wykorzystanie potencjału regionu w dziedzinie turystyki i rekreacji jest dla regionu „makrowyzwaniem”, walory przyrodnicze i kulturowe, obiekty zabytkowe stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji, sektor turystyczno - rekreacyjny można postrzegać jako motor rozwoju małej przedsiębiorczości i wzrostu dochodów ludności, jego rozwój sprzyjałby poprawie ładu przestrzennego i ochronie środowiska;

- rozwój turystyki i rekreacji, w tym wyzwaniem dla polityki rozwoju województwa jest modernizacja i rozbudowa bazy turystyczno - rekreacyjnej Beskidu Śląskiego i Żywieckiego jako obszaru o uznanej renomie;
- zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, który dotyczy również subregionu południowego, gdzie wzmocnienia wymaga funkcja turystyczna, szczególnie w powiecie żywieckim, a respektowania specyfika rolnictwa ziem górskich;
- współtworzenie systemów wsparcia dla osób starszych oraz środowisk zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją
- współpraca międzyregionalna i międzynarodowa dyskontująca tradycje oraz korzyści położenia regionu.

Elementy polityki regionalnej wynikające z projektu programu zadań wojewódzkich i uwarunkowań przestrzennych:

system osadniczy:

- lokalny ośrodek wyspecjalizowany w obsłudze turystyki i rekreacji;

pasma - strefy aktywności i rozwoju społeczno - gospodarczego:

- obszar intensyfikacji rozwoju turystyki i wypoczynku;

sieć ekologiczna:

- parki krajobrazowe: Żywiecki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego;
- rezerваты przyrody: Romanka, Lipowska;
- obszary Natura 2000: PLB240002 Beskid Żywiecki, PLH240006 Beskid Żywiecki, PLH240005 Beskid Śląski,
- ~~obszary chronionego krajobrazu,~~
- realizacja programu zwiększenia lesistości - planowane zalesienia ok. 610 ha;

system infrastruktury technicznej:

- istniejąca droga krajowa nr 944 relacji Żywiec - Laliki - Zwardoń Myto, której niektóre odcinki mają zostać przebudowane do parametrów drogi ekspresowej
- istniejące linie WN 110 kV relacji Żywiec Sporysz - Węgierska Górka, Węgierska Górka - Rajcza, Żywiec - Rajcza oraz stacja elektroenergetyczna;
- projektowany rurociąg magistralny gazu wysokoprężnego \varnothing 300 CN 6,3 MPa Żywiec - Milówka - Rajcza oraz stacja redukcyjno - pomiarowa;

- projektowane ujęcie wody na rzece Sole oraz rurociąg \varnothing 1000 w kierunku Radziechowy Wieprz - Żywiec - Łodygowice - Wilkowice - Bielsko w celu uzupełnienia deficytu wody w obszarze wodociągowym Żywiec oraz zaopatrzenie w wodę Szczyrku i gmin sąsiednich.

Na przestrzenny i gospodarczy rozwój Gminy Węgierska Górka najistotniejszy wpływ mają obecnie następujące fakty związane z położeniem gminy w regionie:

- obszar chronionej zlewni rzeki Soły, co ogranicza rozwój niektórych form działalności gospodarczej oraz nakłada na gminę szczególne wymagania w zakresie lokalnej gospodarki wodnej i kanalizacji;
- obszar Żywieckiego Parku Krajobrazowego, co zobowiązuje do przestrzegania zatwierdzonego Planu Ochrony Parku oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego;
- droga krajowa nr 944 Bielsko Biała - Żywiec - Zwardoń - Bratysława oraz projektowana docelowo droga ekspresowa (do przejścia granicznego Zwardoń Myto) S-94 stanowi potencjalną oś rozwoju sieci usług związanych z obsługą ruchu tranzytowego;
- połączenie kolejowe Katowice - Bielsko Biała - Żywiec - Zwardoń ma podstawowe znaczenie dla obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu towarowego i pasażerskiego relacji północ - południe;
- walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe sprawiają że gmina jest atrakcyjnym terenem dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku.

Rozwój gminy warunkują również ponadlokalne inwestycje celu publicznego wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego:

- budowa szybkiej kolei regionalnej
- budowa sieci/tras rowerowych
- budowa centrów przesiadkowych
- modernizacja i rewitalizacja linii kolejowych
- budowa S69 (docelowo S1)

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego, gmina Węgierska Górka znajduje się w obrębie następujących obszarów funkcjonalnych warunkujących możliwości zagospodarowania obszaru:

- wiejskiego obszaru funkcjonalnego – wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego;
- obszaru górskiego – rozwój obszaru górskiego powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej;
- obszaru terenów zamkniętych - rozwój terenów zamkniętych winien być ukierunkowany na zachowanie ich funkcji podstawowych bezpośrednio związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, z jednoczesnym wykorzystaniem cech tych obszarów do rozwoju regionu;
- obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi – główne działania w obszarze funkcjonalnym winny koncentrować się na podnoszeniu stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez optymalne zagospodarowanie terenów, których rozwój powinien być podporządkowany zachowaniu równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu a wykorzystaniem gospodarczym. Priorytetem działań przeciwpowodziowych dla terenów obecnie zurbanizowanych lub przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących gminnych dokumentach planistycznych powinna być ochrona zabudowy, natomiast dla obszarów niezabudowanych i nieprzeznaczonych do zabudowy winien być zakaz zabudowy. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią winno uwzględniać się obowiązujące zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów;

- obszaru cennego przyrodniczo – rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na ochronę walorów przyrodniczych obszarów cennych przyrodniczo. Cenne elementy środowiska przyrodniczego stanowią jednocześnie główne walory turystyczne województwa śląskiego, stwarzające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej regionu. Funkcja ta jest ważnym czynnikiem nie tylko wzrostu, ale także aktywizacji gospodarczej wielu obszarów regionu. Jednakże rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej na obszarach cennych przyrodniczo winien zostać podporządkowany zachowaniu różnorodności biologicznej;
- obszaru ochrony krajobrazów kulturowych - rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnych jak i niematerialnych, mających szczególne znaczenie dla zachowania tożsamości regionu, kształtowania turystycznej i gospodarczej atrakcyjności województwa oraz tworzenia nowych miejsc pracy;
- obszaru ochrony i kształtowania zasobów wodnych – efektywne gospodarowanie wodami musi uwzględniać zaspokojenie potrzeb ludności i gospodarki w zakresie wystarczającej ilości wody, spełniającej wymagania, co do jakości, przy równoczesnej ochronie zasobów wodnych oraz utrzymaniu dla ekosystemów wodnych i od wody zależnych odpowiadających im warunków środowiskowych.

Gospodarowanie wodami powinno być prowadzone zlewniowo z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Dla ochrony ilościowej należy eksploatować ujęcia wody tak, by została zachowana równowaga hydrodynamiczna pomiędzy ilością wody pobieranej a zasilającej zasób oraz realizować działania zwiększające naturalną retencję w zlewni. Dla jakościowej ochrony wód winno się podejmować działania zapobiegające ich zanieczyszczeniu lub skażeniu. Szczególnej ochrony wymagają strefy ochronne ujęć wód, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych oraz tereny o dużej podatności płytkich wód podziemnych na zanieczyszczenia z powierzchni terenu.

Dla obszarów, na których ustanowiono strefy ochrony ujęć wód, należy uwzględniać obowiązujące zakazy, nakazy i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony wód. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach gospodarowania wodami na

obszarze dorzecza i planach przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze dorzecza należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów.

Dla poprawy ilościowego i jakościowego stanu wód w województwie niezbędna jest współpraca z województwami ościennymi w tym zakresie.

Obszar województwa śląskiego jest narażony na wystąpienie zjawiska suszy, w jej czterech typach: atmosferycznej, glebowej, hydrologicznej i hydrogeologicznej, powiązanych ze sobą w sensie przyczynowo-skutkowym. W celu zapobiegania czasowym niedoborom wody konieczna jest budowa regionalnych systemów wodociągowych, opartych na wielu źródłach, umożliwiających racjonalne i sprawne zarządzanie zasobami wodnymi w sytuacjach kryzysowych;

- obszaru przygranicznego - rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na stymulowanie wzrostu gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości poprzez współpracę międzynarodową, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, turystyki, wspólnego przeciwdziałania klęskom żywiołowym, itp.

2. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE

2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

- **Specyfika regionu geograficznego.**

Według Gmina Węgierska Górka położona jest w:

Prowincji : Karpaty i Podkarpacie
 Podprowincji : Zewnętrzne Karpaty Zachodnie
 Makroregionie : Beskidy Zachodnie
 Mezoregio- : Beskid Śląski
 nach : Beskid Żywiecki

Pod względem morfologicznym Gmina Węgierska Górka położona jest w dolinie Soły oraz na ograniczających ją zboczach Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego.

W Beskidzie Śląskim gmina obejmuje obszar zlewni rzeki Soły ograniczony pasmem grzbietowym zaznaczającym się kulminacjami: Białozyński Groń /Mała Barania/ 659, Żarek 669, Czerwieńska Grapa 834, Glinne 1034,

Natomiast na terenie Beskidu Żywieckiego gmina obejmuje obszar dorzecza:

- **Potoku Cięcinka** ograniczony pasmem grzbietowym zaznaczającym się kulminacjami: Groń 637, Kiczora 838, Magura 891, Skała 944, Abramów 857, Grapa 813,
- **Potoku Żabniczanka** ograniczony pasmem grzbietowym zaznaczającym się kulminacjami: Grapa 813, Abramów 857, Skała 944, dwuwierzchołkowa Romanka 1365, Rysianka 1251, Lipowska 1312, Boracza 1230, Prusów 1010

Masywy Beskidów Śląskiego i Żywieckiego oddziela dolina Soły o szerokości 1,5 - 2,5 km.

- **Budowa geologiczna i rzeźba terenu,**

Beskid Śląski i Beskid Żywiecki są pasmami górkami zbudowanymi z kompleksu utworów fliszowych, sfałdowanych w początkach neogenu i powtórnie w środkowym miocenie. Podłoże fliszu nie jest odsłonięte, a o jego rodzaju można wnioskować pośrednio na podstawie otoczków występujących w różnych ogniwach fliszu, oraz porwaków tektonicznych znajdujących się w spągu płaszczowin.

Zasadniczy zrąb tektoniczny Beskidu Śląskiego tworzy płaszczowina godulska będąca częścią płaszczowiny śląskiej nasuniętej z południa w kierunku północnym. Płaszczowinę godulską budują: łupki - wierzchowskie, warstwy (gockie, piaskowce godulskie, warstwy istebniańskie oraz utwory trzeciorzędowe. Czarne, ilaste łupki wierzchowskie tworzą podstawę wierzchowiny. Nad nimi występują poziomy warstw w postaci krzemieniastych piaskowców naprzemianległych z twardymi, czarnymi łupkami (sporadycznie są odsłonięte). Piaskowce godulskie stanowią podstawowy składnik budowy szczytów i pasm górskich Beskidu Śląskiego. Są to gruboławicowe, zielonawe od glaukonitu, piaskowca z wkładkami łupków. Warstwy istebniańskie są najmłodszymi elementami płaszczowiny godulskiej. Tworzą je piaskowce i zlepieńce istebniańskie. Utwory trzeciorzędowe występują w postaci serii warstw piaskowcowo - łupkowych (piaskowce krośnieńskie, łupki menilitowe i mikowe.

Zrąb tektoniczny Beskidu Żywieckiego tworzy płaszczowina magurska zbudowana z: warstwy inoceramowej, piaskowców ciężkowickich przykrytych i częściowo podścielanych pstrymi łupkami, warstwy hieroglifowe, belowskie i podmagurskie oraz tworzące najwyższe ogniwo piaskowce magurskie zróżnicowane na dwie strefy facjalne. W strefie zewnętrznej są to piaskowce silnie glaukonitowe, natomiast w strefie wewnętrznej glaukonit zanika, a piaskowce są silniej mikowe.

Rzeźba terenu Gminy Węgierska Górka należy do typów:

- średnio i nisko - górską z lokalnymi elementami rzeźby wysokogórskiej;
- den dolin i kotlin.

W Beskidzie Żywieckim Gmina Węgierska Górka obejmuje fragment północno - zachodniej części grupy Pilska. Układ grzbietów górskich w tej grupie ma postać wielokrotnego rozłogu z kilkoma równej rangi węzłami góorskimi. Kulminacje Lipowskiej (1324) i Romanki (1366) wyznaczają masywny węzeł górski zorientowany w kierunku SW - NE, od którego odchodzą grzbiety boczne w kierunku północno - zachodnim. Przez masyw grupy Pilska przebiega w kierunku WS - NE oś Beskidu Żywieckiego o tendencjach podnoszących. Grzbiet masywu Lipowska, Romanka pochodzi beskidzkiego okresu zrównania (najstarszego).

Charakteryzuje się on cennymi formami morfologicznymi:

- sąsiedztwo wierzchowlin grzbietowych o założeniach pleistocenijskich i stromych stoków modelowanych przez osuwiska strukturalne (głębokie) i zwietrzelinowe;
- jaskinie szczelinowe - związane z osuwiskami strukturalnymi (Boracza, Lipowska - poza granicą gminy);
- formy skałkowe wypracowane na wychodniach bardziej odpornych na niszczenie warstw skalnych (Rysianka);
- liczne szczeliny skalne, osuwiska, młaki grzbietowe, miniaturowe oczka wodne (obszar pomiędzy kulminacjami Lipowskiej i Rysianki);
- progi wodospadowe o wysokości 2-5 m - Żabniczanka.

W Beskidzie Śląskim Gmina Węgierska Górka obejmuje fragment peryferyjnej zachodniej odnogi pasma wiślańskiego, którego kulminacje przebiegają w kierunku wschodnim od Magurki Wiślańskiej (1098) przez Magurkę Radziechowską (1091) i Głuche (1091). W granicach Gminy znajdują się wschodnie zbocza kulminacji Glinne.

Dolina Soły w granicach gminy przybiera formę płaskodennej, sterasowanej doliny rzeki górskiej. Dno doliny położone jest na wysokości 390 do 435 m n.p.m. Na wysokości poniżej ujścia Żabniczanki koryto Soły zbliża się do stoków Beskidu Śląskiego przybierając jednostronnie formę koryta przełomowego.

Z budowy geologicznej i rzeźby terenu wynikają następujące uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego:

- górski krajobraz stanowi podstawę atrakcyjności turystycznej gminy, ale uniemożliwia rozwój rolnictwa;
 - przełomowe koryto Soły u ujścia Żabniczanki co przyczynia się do zagrożenia powodziowego;
 - występowanie osuwisk;
 - występowanie surowców mineralnych (nieczynne kamieniołomy w Żabnicy i Ciężynie).
- **Klimat.**
- Badany obszar znajduje się w strefie klimatu górskiego charakteryzującej się uzależnieniem parametrów klimatu od wysokości nad poziomem morza. Na terenie Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego wyróżnia się pięć pięter klimatycznych. Według tego podziału Gmina Węgierska Górka znajduje się w przedziale trzech pięter.

Charakterystykę tych pięter przedstawiono w tabeli.

Piętro	Średnia temp. roku (°C)	Średnia wysokość n.p.m. (m)		
		Beskid Śląski	Kotliny	Beskid Żywiecki
Umiarkowanie ciepłe	6-8	250 - 670	200 - 500	260-680
Umiarkowanie chłodne	4-6	670-980	500-950	680-1080
Chłodne	2-4	>980	Do 950	1080-1400

Położenie granic pomiędzy piętrami jest ściśle związane z ekspozycją słoneczną oraz rzeźbą terenu. W zależności od warunków terenowych przebieg granic podlega wahaniom rzędu do kilkudziesięciu metrów.

Według badań nad sytuacjami synoptycznymi w dorzeczu górnej Wisły, przeprowadzonymi w latach 1951 - 1975 najczęściej nad badany obszar napływało wilgotne powietrze polarnomorskie - powyżej 60% w roku /przede wszystkim lato i jesień z maksimum w lipcu/ przynosząc ochłodzenie latem a w zimie ocieplenie. Rzadziej napływało powietrze polarno - kontynentalne - 23 % w roku /przede wszystkim styczeń i marzec/ - ciepłe latem a zimą chłodne, charakteryzujące się niską wilgotnością i małym zachmurzeniem. Zimne i suche powietrze arktyczne napływało stosunkowo rzadko - 6 % w roku /przede wszystkim wiosną/. Najrzadziej napływały masy powietrza zwrotnikowego - ok. 4% w roku /najczęściej na wiosnę, a także w sierpniu i październiku, najrzadziej zimą/. W jesieni i zimie podczas napływu mas powietrza polarno - kontynentalnego powstają silne inwersje termiczne w dolinach i kotlinach, a w lecie podczas silnego ogrzania tych mas od podłoża występują burze i ulewne deszcze. Inwersje termiczne powstają także podczas napływu powietrza arktycznego.

Wartość temperatury powietrza uzależniona jest od wysokości nad poziomem morza oraz form rzeźby terenu. Średnie temperatury powietrza są wyższe na wierzchołkach i stokach niż w dnach dolin. Przyczyną tego są: zastoiska chłodu w dnach dolin, częste występowanie zjawiska inwersji termicznej.

Z punktu widzenia gospodarki rolnej i leśnej najistotniejszym jest okres wegetacyjny ze średnią temperaturą dobową powyżej 5 °C.

Do wysokości górnej granicy upraw (około 800 m n.p.m.) średnia długość okresu bezprzymrozkowego wynosi 177 do 170 dni. W piętrach leśnych (powyżej 800 m n.p.m.) średnia długość okresu bezprzymrozkowego spada do ok. 130 dni.

Rozkład przestrzenny opadów na badanym obszarze zależy od zróżnicowanej rzeźby terenu, wzniesienia nad poziomem morza i ekspozycji zboczy w stosunku do wiatrów deszczonośnych z NW i SW. Masywny grzbiet Lipowskiej i Romanki spełnia rolę bariery orograficznej ekranizującej opady.

Średnio w roku suma opadów na terenie Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego wynosi ok. 1200 do 1350 mm, przy czym zbocza dowietrzne mają ich znacznie więcej niż zbocza odwietrzne. Maksimum dni z opadem przypada na okres od maja do sierpnia. Minimum dni z opadem występuje wczesną wiosną (kwiecień) i jesienią (wrzesień, październik). Dolina Soły charakteryzuje się niższymi wartościami opadu niż pozostały obszar Beskidów. Prawdopodobnie leży ona w cieniu opadowym Beskidu Śląskiego.

Na badanym terenie przeważają wiatry SW i S, a lokalnie mają przewagę inne kierunki. Są to wiatry o charakterze fenu. W cieplej połowie roku zaznacza się niewielka przewaga wiatrów W i NW. Wiatry fenowe wieją przeciętnie przez 20 - 24 dni w roku. Powodują gwałtowne zmiany ciśnienia atmosferycznego, wzrost temperatury oraz spadek wilgotności powietrza. Średnia prędkość wiatru waha się od ok. 2-4 m/s.

Z warunków klimatycznych wynikają następujące uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego:

- ograniczenie możliwości rozwoju rolnictwa ze względu na krótki okres wegetacji;
 - wydłużony okres grzewczy ze względu na niskie temperatury;
 - dobre warunki dla rozwoju rekreacji i turystyki zimowej ze względu na długi czas zalegania pokrywy śnieżnej.
- **Jakość powietrza i klimat akustyczny.**
Według atlasu województwa bielskiego (mapa zanieczyszczeń i skażeń powietrza) w dolinie Soły pasmem o szerokości około 10 km od Żywca po Milówkę przebiega strefa najwyższych zanieczyszczeń powietrza.

Rejon Żywca i Węgierskiej Górki to obszar o stałym przekroczeniu najwyższych dopuszczalnych wartości (NWD) stężeń SO_2 .

Według WIOŚ - 1992 wskaźniki zanieczyszczeń powietrza w rejonie Węgierskiej Górki przedstawiały się następująco:

- Opad pyłu - ponad $100 \text{ t/km}^2/\text{rok}$ przy dopuszczalnym opadzie $40 \text{ t/km}^2/\text{rok}$ dla terenów specjalnie chronionych i $250 \text{ t/km}^2/\text{rok}$ dla terenów chronionych. W Żabnicy przekroczona jest norma dla obszarów specjalnie chronionych.
- Stężenie SO_2 - ponad $60 \text{ mg/m}^2/\text{dobę}$ wyrażone w wskaźniku zanieczyszczeń atmosfery w dolinie Soły. Wartość strumienia SO_2 równego $60 \text{ mg/m}^2/\text{dobę}$ odpowiada w przybliżeniu $66 \text{ mg/m}^3/\text{rok}$. Zagrożenie dla organizmu ludzkiego następuje przy stężeniach $40 - 60 \text{ mg/m}^3/\text{rok}$, a bezpośredni negatywny wpływ SO_2 na siedliska leśne (lasy iglaste) występuje już przy stężeniach $15 - 20 \text{ mg/m}^3/\text{rok}$. Wysokie stężenia SO_2 związane są z niską emisją zanieczyszczeń, których nasilenie występuje w okresie grzewczym. Źródłem zanieczyszczeń są również położone na południowy zachód od badanego terenu obszary przemysłowe Czech i Słowacji. Zanieczyszczenia pochodzące z tych obszarów są odczuwalne na terenach położonych wyżej (Lasy Państwowe).
- Stężenie NO_2 - ok. $0,170 \text{ mg/m}^2/\text{dobę}$, występują w pasie doliny Soły. Pochodzą ze źródeł lokalnych oraz terenów przemysłowych Czech i Słowacji.
- Wzdłuż ciągów komunikacyjnych - droga Żywiec - Zwardoń, linia kolejowa Żywiec - Zwardoń występuje uciążliwa koncentracja spalin i hałasu oraz wibracji.

• Hydrologia.

1) Wody powierzchniowe

Gmina Węgierska Górka Jeży w obrębie dorzecza Soły - pierwszego wybitnego dopływu Wisły. W obszarze gminy znajduje się ośmiokilometrowy odcinek rzeki Soły. Sola przecina gminę w kierunku SW na NE. Płyne szeroką sedymentacyjną doliną rzeki górskiej. Koryto Soły jest na ogół żwirowe z lokalnie występującymi wychodniami skalnymi. Naniesiony przez rzekę żwir kształtuje również terasy doliny. Sola charakteryzuje się dużą rozpiętością wartości przepływów (typowe dla rzek górskich).

W Cięcinie na Sole przepływy osiągały wartości: przepływ średni - $8,8 \text{ m}^3/\text{s}$, przepływ max - $300 \text{ m}^3/\text{s}$, przepływ minimalny - $0,9 \text{ m}^3/\text{s}$. Wahania stanu wody w korycie rzeki Soły dochodzą do $4,1 \text{ m}$.

Soła posiada dorzecze niesymetryczne. Lewe dopływy są krótkie natomiast prawe znacznie dłuższe. Prawobrzeżnymi dopływami Soły w obszarze gminy są Potok Żabniczanka, Potok Cięcinka oraz Potok Olejnik. Wszystkie spływają ze stoków Beskidu Żywieckiego.

Układ sieci rzecznej w zlewni Żabniczanki jest symetryczny. Główne dopływy źródłowe Żabniczanki to dziewięć bezimiennych potoków łączących się dalej w dwa główne, spadające spod głównego grzbietu na odcinku od Radykalnego Wierchu po Romankę oraz Potok Romanka z Suchym Potokiem i Studziański Potok. Liczne dopływy o dużych spadkach zbiegają się razem na krótkim odcinku między Żabnicą Kamienną i Żabnicą Skalką.

W środkowym biegu Żabniczanka otrzymuje nieliczne, bardzo krótkie dopływy. W dolnym biegu ciek nie otrzymuje już żadnych dopływów. Koryto Potoku Żabniczanka oraz jej dopływów charakteryzuje się licznym występowaniem naturalnych progów skalnych tworzących malownicze niewielkie wodospady. Dorzecze Żabniczanki jest bardzo zasobne w wody powierzchniowe, zwłaszcza najwyżej położone obszary. Średnio z 1 km górnego obszaru zlewni odpływa 25 l wody/sek. Jest to wynikiem: dużej ilości opadów, niewielkiej zdolności do długotrwałego zatrzymywania wody (znaczne nachylenie stoków, słaba przepuszczalność podłoża fliszowego) oraz licznym występowaniem źródeł i obszarów źródliskowych. Potok Żabniczanka charakteryzuje się dużym odpływem wody. W dolnym biegu potoku przepływa średnio 0,7 m³ wody/s, przy czym maksymalne przepływy osiągną 61 m³/s, a minimalne 0,1 m³/s. Wahania stanu wody w korycie Żabniczanki dochodzą do 2,8 m.

Podobny ale mniejszy jest układ sieci rzecznej w zlewni Cięcinki. Główne dopływy źródłowe Cięcinki to cztery bezimienne cieki łączące się w rejonie Cięciny Górnej Leśniczówki. W dolnym biegu Cięcinka otrzymuje jeden wybitny ciek - Loraniec, wypływający spod Kiczery. Lewobrzeżna część gminy jest odwadniana przez nieliczne bezimienne cieki wypływające spod grzbietu na odcinku Mała Barania - Czerwieńska - Grapa - Glinne.

2) Wody podziemne

Wody podziemne występują w dwóch poziomach wodonośnych: czwartorzędowym i trzeciorzędowym.

Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z utworami akumulacji rzecznej oraz z utworami zboczowymi. Warstwę wodonośną stanowi rumosz piaskowca. Swobodne zwierciadło wody zalega na głębokości do ok. 4 m. Poziom ten wykorzystywany jest na potrzeby lokalnych ujęć wody. Pod dnem doliny Soły znajduje się czwartorzędowy użytkowy poziom wód podziemnych. Jest on wykorzystywany z ujęć brzegowych i studni w ok. 73 %.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny występuje w pokładach piaskowca magurskiego. Są to wody typu szczelinowego. Zasobność tego poziom uzależniona jest od stopnia spękania piaskowców oraz strefy alimentacji. Zwierciadło wody ma charakter napięty. Wody poziomu trzeciorzędowego są silnie zmineralizowane.

Wydajność poziomu waha się od 0,22 do 3,0 m³/h, miejscami dochodząc do 12,0 m³/h (źródło Zimna Woda). Zasilany jest przez infiltrację opadów atmosferycznych poprzez gliny zwietrzelinowe na obszarze wychodni magurskich. Trzeciorzędowy poziom wód podziemnych jest eksploatowany w zlewni potoku Cięcinka przez Przedsiębiorstwo Żywiec Zdrój. Głębokość ustabilizowanego zwierciadła wody w studniach Przedsiębiorstwa Żywiec Zdrój wynosi od 3,0 m p.p.t. do 20,1 m p.p.t.

W podłożu terenu na którym znajduje się gmina Węgierska Górka występują: Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych Doliny rzeki Soła (nr 446) - dawny Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 446 Dolina rzeki Soła, Lokalny Zbiornik Wód Podziemnych Zbiornik warstw Magura (Babia Góra, nr 445) - dawny Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 445 oraz Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski nr 348). W dokumentacjach hydrogeologicznych wymienionych zbiorników wskazane zostały projektowane obszary ochronne.

1) Stosunki wodne

Obszar cechuje się: deszczowo - śnieżnym reżimem wodnym (przy czym przeważają wezbrania letnie nad roztopowymi), niewielką retencyjnością wód oraz dużym odpływem powierzchniowym. Lokalnie większe ilości

wody mogą długotrwale gromadzić utwory osuwiskowe - pełniąc rolę regulatora odpływu na stokach fliszowych. Podobną rolę spełniają punktowo występujące młaki i torfowiska. Na zwiększenie stopnia retencyjności terenu wpływają również obszary leśne oraz zadrzewienia. Zasobne zbiorniki wód podziemnych występują w luźnych osadach w dolinie Soły.

Budowa geologiczna (naprzemienność wodochłonnych piaskowców i wodoszczelnych łupków) oraz uwarunkowania morfologiczne (osuwiska) sprzyjają występowaniu źródeł. Najwięcej źródeł występuje w obszarze osuwisk. Obecnie obserwuje się wahania wydajności wypływu wody ze źródeł oraz całkowite wyschnięcia niektórych z nich. Jest to spowodowane malejącą retencją podłoża. W dolinie Soły, blisko rzeki występują źródła o rdzawym zabarwieniu wody spowodowanym dużą koncentracją związków żelaza w wodzie.

W obszarze gminy wyróżnia się dwa typy krążenia wód:

- typ bardzo szybkiego krążenia, wód występujący w obszarze najwyższych partii grzbietów górskich (Romanka) charakteryzujący się dużym zasilaniem z opadów, dużymi zasobami wód podziemnych (w utworach osuwiskowych), dużą liczbą wydajnych i stałych źródeł, wysokim odpływem jednostkowym przekraczającym 20 l/s/km;
- typ szybkiego krążenia wód, obejmujący pozostały obszar gminy, charakteryzujący się wysokimi opadami, małymi zasobami wód podziemnych, źródłami o niewielkiej wydajności, niewyrównanym w czasie odpływem powierzchniowym.

• **Gleby.**

Na procesy glebotwórcze i właściwości ekologiczne gleb wywierają wpływ następujące czynniki: wysokość nad poziomem morza, duże nachylenie zboczy, masywne podłoże skalne, duże opady, zróżnicowany klimat, erozja gleb. Skałą macierzystą są przede wszystkim osady fliszu.

Na badanym obszarze występują:

A. gleby o niewykształconym profilu

- litogeniczne - inicjalne skaliste i rumoszowe gleby pokrywające miejscami grzbiety masywów górskich (Lipowska, Romanka);
- szkieletowe - zajmują duże powierzchnie, oprócz kamienistego szkieletu zawierają pewną domieszkę zwietrzelin przeważnie o składzie mechanicznym gliny średniej pylastej. Są to gleby leśne: można je zaliczyć do słabo rozwiniętych gleb brunatnych próchnicznych, miejscami do gleb szarych.

B. gleby autogeniczne

- brunatne kwaśne, płowe - niższe partie stoków;
- bielcowe - rozwinięte tylko w najwyższej wzniesionych partiach grzbietów górskich na utworach bezwęglanowych i bardzo przepuszczalnych zwietrzelinach.

C. gleby napływowe

- mady rzeczne - w dolinie Soły i w dolinach większych potoków;
- gleby deluwialne - rozwinięte na łagodnie nachylonych podnóżach stoków (punktowe).

D. hydrogeniczne

- glejowe - towarzyszą wyciekom i wysiękom wód, młakom (torfowiska niskie), źródłiskom, gdzie w utworach stokowych gromadzi się duża ilość płytkich wód zaskórnych (punktowe);
- torfowe, murszowe - rozwinięte pod torfowiskami wysokimi i przejściowymi (bardzo rzadkie); kompleks torfowisk wysokich występuje na wierzcholinie grzbietowej Lipowskiej i Rysianki - ciągnie się na długości ponad 200 m; dość duże torfowisko wysokie (ok. 2 ha) znajduje się również w okolicy przysiółka Krzusówka w Żabnicy Kamiennej.

• **Szata roślinna.**

Obszar gminy Węgierska Górka obejmuje trzy piętra roślinne:

- **piętro pogórza** - dolina Soły (do ok. 600 m n.p.m.) - obszar o potencjalnych biocenozach grądów, czyli lasów grabowo - dębowo - lipowych; obecnie są to tereny użytkowane rolniczo. O dawnych zbiorowiskach grądowych rosnących na tym terenie świadczą pojedyncze okazy starych drzew, ich kępy lub małe przylaski oraz zachowane miejscami na skarpach i nad potokami gatunki runa grądowego np. bluszcz zwyczajny, kokoryczka wielokwiatowa;

- **piętro regła dolnego** - stoki górskie w strefie od ok. 600 do ok. 1150 m n.p.m. - obszar o potencjalnych biocenozach lasów bukowych z dużym udziałem jodły oraz domieszką świerka i jawora (buczyna karpacka). Obecnie typowe płaty tych zbiorowisk z żywcem gruczołowatym, marzanka wonną rzeżuchą trójlistną i szczyrem trwałym spotyka się sporadycznie w obszarach trudnodostępnych.

W większości obszar potencjalnego występowania buczyny karpackiej zajęty jest zbiorowiskami borów świerkowych;

- **piętro regła górnego** - stoki i płaszczowiny grzbietowe na wysokości od ok. 1150 do 1400 m n.p.m.; w granicach gminy do 1365 m - Romanka - obszar o potencjalnych biocenozach borów świerkowych (karpacki bór świerkowy) z borówką czarną trzcinnikiem leśnym, podbiałem alpejskim oraz paprociami - wietlicą alpejską i narecznicą szerokolistną. Obecnie obszar ten jest najmniej przekształcony.

1) Roślinność pierwotna. Przemiany szaty roślinnej.

Do XV wieku Beskidy porastał pierwotny las mieszany. Dominowały lasy jodłowo - bukowe z domieszką świerków. Udział świerka zwiększał się na niekorzyść jodły wprost proporcjonalnie do wysokości nad poziomem morza. Tylko niewielkie skrawki - strome urwiska, zsuwy nad potokami, pasy kamieńców w dolinach rzek,;. być może niektóre młaki - pozostawały bezleśne. W dolinie Soły występowały charakterystyczne dla piętra pogórza oraz szerokich kotlin i dolin rzecznych lasy grabowo - dębowe.

W miarę rozwoju osadnictwa człowiek zajmował coraz wyżej położone i mniej dostępne obszary lasów górskich. Początkowo napływający osadnicy wypalali lasy (gospodarka żarowa).

W XVII wieku zaczęto wprowadzać prawne zabezpieczenia lasów przed niszczeniem - tzw. „cerklowania”, czyli wyznaczania obszarów użytkowych dla ludności przez właścicieli lasów.

Najistotniejsze zmiany w charakterze lasów rozpoczęły się w XIX wieku wraz z rozwojem hutnictwa i przetwórstwa drewna (Huta Szkła i Zakład Suchej Destylacji Drewna w Węgierskiej Górze, Huta Szkła w Złatnej, Fabryka Papieru w Milówce). Drewno było również eksportowane uruchomioną w latach 80-tych XIX wieku linią kolejową Bielsko - Biała przez

żywiec do Zwardonia i dalej do Wiednia. Drewno pozyskiwano początkowo przez wyręb stosując rębnię częściową umożliwiającą samosiew bukowi. W miarę wzrostu popytu na drzewo rozpoczęto stosowanie rębni zupełnej, a las odnawiano w sposób sztuczny stosując wyhodowane w pierwszych szkółkach świerki obcego pochodzenia.

Pod koniec XIX wieku naturalne zespoły regla dolnego były znacznie zmniejszone. Większe płaty buczyny zachowały się jedynie w najtrudniej dostępnych partiach masywów górskich. Obecnie ok. 70% powierzchni lasów beskidzkich zajmują sztucznie wprowadzone drzewostany.

2) Lasy.

Lasy zajmują przede wszystkim nieprzydatne rolniczo tereny grzbietów i stoków górskich o glebach litogenicznych i inicjalnych, a także tereny o dużych spadkach, tereny jarów, lejów źródłkowych, tereny skarp oraz tereny zalewowe rzek i potoków.

DANE URZĄD GMINY W.G.

POWIERZCHNIA UŻYTKÓW LEŚNYCH. LASÓW I GRUNTÓW LEŚNYCH ORAZ GRUNTÓW ZADRZEWIONYCH I ZAKRZEWIONYCH /dane na rok 1999/			
L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	%
1.	Cięcina	458	12,0
2.	Cisiec	662	13,3
3.	Węgierska Górka	272	7,1
4.	Żabnica	2429	63,6
RAZEM		3821	100,0

DANE URZĄD GMINY W.G.

STRUKTURA WŁADANIA LASAMI /dane na rok 1999/			
L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	%
1.	Lasy państwowe	2 864	74,8
2.	Lasy prywatne (w tym Spółki Leśne wsi Cięcina, Cisiec, Żabnica)	966	25,2
RAZEM		3830	100,0

Największe kompleksy leśne zajmują obszar stromych stoków i grzbietów Beskidu Żywieckiego i Śląskiego. Lasy położone w górnych

partiach masywów górskich są Lasami Państwowymi. Należą do Nadleśnictwa Węgierska Górka, obręb Węgierska Górka. Lasy Państwowe należą do Leśnego Kompleksu Promocyjnego. Został on powołany w celu prowadzenia aktywnej ochrony i promocji lasów, między innymi poprzez podporządkowanie funkcji produkcyjnej ekologicznym potrzebom środowiska przyrodniczego (np. dokonywanie odnowień naturalnych w oparciu o zaprojektowane rębnie częściowe i stopniowe bez stosowania rębni zupełnych).

Według mapy przeglądowej siedlisk (1996) na terenie Lasów Państwowych występują następujące siedliska leśne:

- bory wilgotne górskie BWG
- bory mieszane górskie BMG
- lasy górskie LG
- las mieszany górski LMG.

Według Programu Ochrony Przyrody Leśnego Kompleksu Promocyjnego (1998) część drzewostanów jest niezgodna lub częściowo niezgodna z siedliskami.

Wśród zbiorowisk leśnych największy obszar zajmują sztucznie wprowadzone drzewostany świerkowe. Na trudnodostępnych fragmentach terenu zachowały się niewielkie płyty naturalnych zespołów leśnych. Na terenie Gminy Węgierska Górka można wyróżnić następujące zespoły:

- *Dentario glandulosae* - fagetum typicum - żyzna buczyna karpacka, forma typowa (Żarek - Węgierska Górka - występuje na stoku o wschodniej ekspozycji). Warstwę drzew o zwarcu ok. 90% buduje buk pospolity, klon jawor, jesion wyniosły, jodła biała i świerk pospolity. Warstwa krzewów tworzona przez podrost drzew jest słabo rozwinięta 50 -70%;
- *Luzulo nemorosae* - Fagetum dryoptendetosum - kwaśna buczyna górska podzespół paprociowy /fragment zespołu/ (Żarek - Węgierska Górka; Boraczy Wierch - Żabnica). Warstwę drzew o zwarcu ok. 70 % tworzą buk pospolity z domieszką świerka pospolitego i klonu jawor. Warstwa krzewów jest dobrze rozwinięta (ok. 80 % zwarcia), tworzy ją podrost drzew oraz jarzab pospolity i bez koralowy, 'w runie o zwarcu 90% dominują paprocie. Warstwa mszaków jest dobrze rozwinięta i osiąga ok. 40% zwarcia;

- Abieti-Piceetum montanum - dolnoregłowy bór jodłowo - świerkowy (Prusów - Żabnica). Warstwę drzew buduje świerk pospolity, buk pospolity z domieszką jodły białej i sporadycznie klonu jawor oraz jarzębu pospolitego. Drzewa osiągają wysokość do 35 m. Warstwa krzewów jest zanikająca, tworzy ją podrost drzew oraz bez koralowy. W runie dominują borówki. Dobrze rozwinięta jest warstwa mszaków.

Lasy położone niżej to zazwyczaj lasy prywatne. Zajmują one następujące powierzchnie: Żabnica 367,64 ha; Cięcina 281,40 ha Cisiec 299,0 ha; Węgierska Górka 58,86 ha. W lasach prywatnych występują następujące siedliska:

- Żabnica - bór wilgotny górski BWG z dominacją modrzewia, bór mieszany górski BMG z dominacją buka, las mieszany górski LMG z dominacją jodły i buka, las górski LG z dominacją buka i świerku oraz jodły, las łęgowy górski LŁG z dominacją jesionu;
- Cięcina - las górski LG z dominacją buka i świerku oraz jodły, las mieszany górski z dominacją jodły oraz buka;
- Węgierska Górka - las górski LG z dominacją buka i świerka.

W dolinie Soły na terenach zalewowych oraz wzdłuż nieuregulowanych potoków miejscami zachowały się zarośla łęgowe, w których występują: jesion, olcha czarna, wierzba, topola biała, osika.

3) Ekosystemy nieleśne.

Wśród ekosystemów nieleśnych do najcenniejszych zaliczymy ekosystemy o charakterze naturalnym i zbiorowiska półnaturalne.

Ekosystemy naturalne występujące na terenie gminy to:

- torfowiska wysokie /Sphagnetum magellanicum/; występują w rejonie Lipowska - Rysianka oraz Krzusówka; torfowiska wysokie porośnięte są licznymi gatunkami mchów, wśród których dużą rolę odgrywają torfowce i płonniki.
- ziołorośla /Aconitetum firmi, Petasietum albi zb. Cathae laeta-chaeophyllum hirsutum/; występują w rejonach źródlisk i młaków;

Zbiorowiska półnaturalne powstały w wyniku długotrwałej działalności człowieka. Na terenie Gminy Węgierska Górka występują:

- łąki i pastwiska na polanach reglowych i zboczach górskich - powstałe w wyniku ekstensywnej gospodarki pasterskiej - bogate w rzadkie gatunki strefy łąk górskich, częściowo w wyniku wycofania się pasterstwa przekształcają się w ubogie psiary oraz zarastają borówką i borem; stanowią ostoje i korytarze ekologiczne dla roślin światłolubnych;
- torfowiska niskie - *Naleriano-Caricetum flayae*, *Caricetum paniculate*, *Carici-Agrostidetum*/;
- fragmenty niskich teras nadrzecznych w dolinach Soły i potoków - wilgotne łąki i pastwiska, zarośla łąkowe /*Gladiolo-Agrostietum*, *Arrhenatheretum medioeuropaeum*/.

4) Strefa przenikania się zbiorowisk leśnych i nieleśnych.

Na granicy lasów i terenów rolniczych występuje mozaika ekosystemów leśnych i nieleśnych. Tworzą one obszar o szczególnym zróżnicowaniu biocenotycznym. Pomiędzy niewielkimi kompleksami leśnymi, zadrzewieniami i kępami drzew i krzewów występują zbiorowiska łąkowe i torfowiskowe. Między innymi występują tam zbiorowiska:

- łąki mietlikowo - mietlicowej / *Gladiolo-Agrostietum*/
- łąki ostrożnicowej /*Cirsietum riyularis*/
- łąki sitowej /*Scirpetum silyatici*/
- młaki kozłkowo - tyzycówowej *Nalenano-Caricetum*/
- suchej łąki bliźniczkowej /*Hieracio-Nardetum*/

Wśród drzew dominuje świerk pospolity. Występują tam również buki, jodły, olchy, daglezie i sosny oraz drzewa owocowe. Towarzyszą im zbiorowiska okrajkowe.

5) Zbiorowiska antropogeniczne.

Do zbiorowisk antropogenicznych należą:

- nitrofilne zbiorowiska pól uprawnych - monokultury rolnicze
- zbiorowiska ruderalne
- zbiorowiska segetalne

Są to zbiorowiska towarzyszące człowiekowi.

- **Świat zwierząt.**

Świat zwierząt obszaru Beskidów jest stosunkowo słabo rozpoznany. W Gminie Węgierska Górka największą ostoją zwierząt jest masyw Romanki, Rysianki i Lipowskiej /dorzecze Żabniczanki/.

Według Planu Ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego na tym obszarze:

- przebiegają północno - zachodnie granice występowania w Beskidzie Żywieckim niedźwiedzia oraz wilka i rysia.;
- znajduje się ostoja dużych ssaków kopytnych - jelenie, sarny, dziki.

Poza granicą gminy na Romance notowano stanowisko żbika oraz dwa stanowiska puchacza. Tam też w rezerwacie Romanka notowano: kobuzy, jarząbki, cietrzewia, zimorodka. We fragmencie grzbietowym Boracza - Upowska znajduje się ostoja głuszca. W górny odcinku potoku Żabniczanka występują endemiczne gatunki zwierząt - traszka karpacka, darniówka tatrzańska, chruściki, a także wydra oraz trzmiel *Bombus pyrenaicus*.

W wodach Soły oraz potoków występują ryby, między innymi monogostriemiowy, pstrąg potokowy, głowacz przegowaty, karaś srebrny, strzelba potokowa. Licznie reprezentowane są również bezkręgowce.

Na terenie gminy występuje wiele gatunków ptaków, w tym: kuropatwy, bażanty, jarząbki, ptaki drapieżne dzienne i nocne /myszołów, jastrząb, krogulec pustułka oraz dzięcioły - 7 gatunków, w tym: czarny, zielony, trójpalczasty, pstry i in., a także sowy - puszczyk, pójdzka, płomykówka. W lasach regla dolnego licznie występują ptaki śpiewające: sikory, orzechówki, strzyżyki, pluszcze, drozdy, muchołówki żałobne i małe, pliszki górskie.

Do pospolicie występujących zwierząt należą: zające, lisy, kuny leśne, łasice, samy, gryzonie: mysz leśna, nornica ruda, koszatka i wiewiórka.

- **Ochrona przyrody.**

- 1) Obiekty i obszary chronione

Obiekty i obszary chronione w myśl ustawy o ochronie przyrody:

- **Żywiecki Park Krajobrazowy** powołany w 1986 roku; ~~obejmuje ok. 55% obszaru gminy, a wraz z otuliną 92% gminy;~~ obejmuje ok. 55% obszaru gminy, a wraz z otuliną 92% gminy;
- **Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego** powołany w czerwcu 1998 roku Rozporządzeniem Wojewody Bielskiego;

- **Rezerwat „Romanka”** - powołany w celu ochrony zachowanych fragmentów regla górnego - bór świerkowy o pierwotnym charakterze (w wieku ponad 250 lat ze sporadycznie występującymi jaworami w wieku ponad 300 lat). Drzewostany w rezerwacie wykazują osłabioną żywotność spowodowaną oddziaływaniem zanieczyszczonego powietrza, ostrego klimatu, a także obniżonego poziomu wód gruntowych. W partiach szczytowych występują duże Waty obumarłego drzewostanu zniszczonego przez kornika.
- **Rezerwat „Lipowska”** – rezerwat leśno-florystyczny. Utworzony w 2008 roku w celu ochrony i zachowania systemu torfowisk wysokich oraz fragmentów górnoreglowego boru świerkowego *Plagiothecio-Piceetum tatricum*.
- **Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB240002 Beskid Żywiecki** wyznaczony na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Obszar zajmuje 34 988,9 ha, położony jest na terenie gmin Jeleśnia, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Świnna, Ujszoły, Węgierska Górka. Obszar zbudowany jest z utworów fliszowych serii magurskiej. Ma urozmaiconą budowę – występują tu takie formy geomorfologiczne jak grzbiety, garby, żebra, mury skalne, gołoborza na stokach i osuwiska skalne. Wśród skał dominują piaskowce magurskie i łupki ilaste, które razem tworzą flisz karpacki. Najciekawszymi zespołami form skalnych są Pasma Pilska oraz Grupa Wielkiej Raczy. Rzeki zachowują charakter górski z gwałtownymi spadkami, wodospadami i gęstą siecią potoków. Obszar charakteryzuje się dobrze zachowanymi, typowymi zbiorowiskami góorskimi. Flora to ok. 1000 gatunków z czego 150 gatunków górskich.
- **Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 PLH240006 Beskid Żywiecki** wyznaczony został Decyzją Komisji Europejskiej. Obszar PLH240006 pokrywa się z PLB240002 stąd budowa geologiczna oraz geomorfologiczna pokrywa się z powyższą.
- **Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski** wyznaczony został Decyzją Komisji Europejskiej. Zajmuje powierzchnię 26405,25 ha, położony jest w gminach Ustroń, Wisła, Golezów, Brenna, Istebna, Jaworze, Bielsko-Biała, Lipowa, Radziechowy-Wieprz, Milówka, Węgierska Górka. Geograficznie leży on w

masywie Beskidu Śląskiego z niewielkimi fragmentami w obrębie Pogórza Śląskiego i w Kotlinie Żywieckiej. Tworzą go dwa pasma górskie – Stożka i Czantorii oraz Baraniej Góry, które zbudowane są w przeważającej części z piaskowca godulskiego. Obszar obfituje w malownicze progi skalne i wodospady, liczne formy skałkowe oraz różnorodne formy osuwiskowe.

– Pomniki Przyrody

Węgierska Górka

- ~~– skupienie drzew (dąb, 2 lipy, 2 brzozy, 1 wierzba płacząca o obw. 49 – 234 cm wysokości 17 – 26 m) – w ogrodzie zwanym Sekretarzędą przy budynku Nadleśnictwa Węgierska Górka;~~
- wierzba biała obw. 350 cm, wys. 20 m, zajezdnia autobusowa;
- lipa drobnolistna obw. 425 cm, wys. 25 m zajezdnia autobusowa, na zachód od budynku kas;
- lipa drobnolistna obw. 345, wys. 20 m, wiek ok. 200 lat, po prawej stronie drogi Żywiec - Milówka naprzeciw budynku szkoły podstawowej, dawnej Spółdzielni Produkcyjnej;
- ~~– jawor obw. 280 cm, wys. 18 m wiek ok. 200 lat, naprzeciw budynku położonego przy ul. Zielonej 130;~~
- wiąz górski obw. 430 cm, wys. 25 m, naprzeciw budynku położonego przy ul. Zielonej 233;
- ~~– wiąz górski obw. 470 wys. 25 m „ok. 350 lat, ul. Zielona ok. 20 m od budynku nr 66;~~
- skupienie aleja drzew (5 kasztanów obw. 225, 245, 320, 320, 325 cm; 2 jawory obw. 280, 350 cm; 2 jesiony obw. 305 cm, 1 klon obw. 320 cm; wys. drzew ok. 20 m) po obu stronach ul. Kolejowej;
- ~~– skupienie drzew (18 jesionów obw. 220 – 415 cm; 1 klon obw. 295 cm; 2 jawory 305 cm; 1 jesion obw. 325 cm) przy drodze Żywiec – Milówka ok. 750 m od ul. Zielonej.~~

Cisiec

- głaz trapezowy o szer. 227 cm i wys. 195 m nad potokiem Glinne odd. 130 leśnictwa Zielona;
- ~~– aleja 77 drzew iglastych (17 sosen wejmutek obw. 48 – 56 wys. ok. 25m; 60 sosen zwyczajnych obw. 41-49 cm wys. ok. 25 cm) wzdłuż traktu cesarskiego.~~

Żabnica

- jawor obw. 420 cm, wys. 25 m zachodnie zbocze Romanki 1060 m n.p.m. - Leśniczówka Romanka.

Cięcina

- lipa drobnolistna obw. 305 cm, wys. 20 m ok. 200 lat - przed budynkiem restauracji Gronie.

Obiekty i obszary chronione w myśl ustawy o lasach

Lasy ochronne - lasy Nadleśnictwa Węgierska Górka są uznane za ochronne - Zarządzenie nr 103 MOŚZNiL z dn.29 lipca 1994 roku.

- lasy wodochronne;
- lasy glebochronne;
- drzewostany wyłącznie nasienne;
- lasy stanowiące ostoję zwierząt podlegających ochronie gatunkowej;

Regionalny ekologiczny system obszarów chronionych.

Obszar gminy jest włączony do regionalnego ekologicznego systemu obszarów chronionych - obszar chronionych zlewni rzek.

Obiekty i obszary chronione położone w sąsiedztwie obszaru gminy.

Rezerwat „Pod Rysianką” - O POW. 27,54 ha powołany w celu ochrony dolnoregłowego lasu jodłowo - świerkowo - bukowego.

- 2) Obiekty i obszary cenne przyrodniczo proponowane do objęcia ochroną.

Dolina Soły - proponowana do objęcia ochroną jako „obszar wysokiej ochrony” OWO w celu zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem czwartorzędowego użytkowego poziomu wód podziemnych.

~~Obiekty i obszary cenne przyrodniczo proponowane do objęcia ochroną, położone w sąsiedztwie obszaru gminy.~~

- ~~— Proponowany rezerwat leśnoflorystyczny „Lipowska” (gm. Ujsoły) — fragment boru świerkowego górnoregłowego i torfowiska wysokiego;~~
- ~~— Proponowany łąkowy użytek ekologiczny „Rysianka” (gm. Ujsoły, Jeleśnia) — łąka kośna z dużym stanowiskiem szafrana spiskiego;~~
- ~~— Proponowany rezerwat przyrody nieożywionej „Lipowska” zachowany fragment beskidzkiej powierzchni zrównania między kulminacjami Upowskiej i Rysianki (wg Planu Ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego).~~

- 3) Obiekty i obszary cenne przyrodniczo.

Źródłiska i dorzecze Potoku Żabniczanka - cenne przyrodniczo ze względu na:

- obszar retencji wody o znaczeniu lokalnym;

- obszar źródlisk i dorzecza Potoku Żabniczanka;
- obszar miejscowego występowania ekosystemów naturalnych -torfowisk wysokich /Sphagnetum magellanicum 1; rejon Upowska - Rysianka oraz Krzusówka, a także ziołorośli /Aconitum firmi, Petasietum albi zb. Cathae laeta-Chaerophyllum hirsutum/;
- obszar występowania półnaturalnych zbiorowisk polan reglowych;
- kompleksy leśne o cechach zbiorowisk naturalnych (partie regla górskiego), zbiorowiska leśne drzewostany w starszych klasach wieku ponad 100 lat;
- obszar występowania wielu gatunków zwierząt chronionych (północno wschodnia granica zasięgu występowania wilka i niedźwiedzia, obszar występowania rysia, ryb wędrujących, a także chrzączek, darniówki tatrzańskiej i traszki karpackiej, bezkręgowców lądowych oraz ptaków, w tym głuszca, puchacza);
- obszar zachowanych fragmentów beskidzkiej powierzchni zrównania - pomiędzy kulminacjami Lipowskiej i Rysianki interesujący ze względu na liczne szczeliny skalne, osuwiska, młaki grzbietowe, miniaturowe oczka wodne - proponowany w Planie Ochrony Parku - Rezerwat Przyrody Nieożywionej;
- progi wodospadowe o wysokości 2-5 m na Potoku Żabniczanka.

Źródłiska i dorzecze Potoku Cięcinka - cenne przyrodniczo ze względu na:

- obszar retencji wody o znaczeniu lokalnym;
- obszar źródlisk i dorzecza Potoku Cięcinka;
- kompleksy leśne o cechach zbiorowisk naturalnych (partie regla górskiego), zbiorowiska leśne drzewostanu w starszych klasach wieku ponad 100 lat;
- obszar występowania półnaturalnych zbiorowisk polan reglowych.

Dolina Soly - cenna przyrodniczo ze względu na:

- pełnienie funkcji korytarza ekologicznego N-S umożliwiającego migrację gatunków ciepłolubnych z południa;
- Czwartorzędowy Użytkowy Poziom Wód Podziemnych zlokalizowany pod dnem doliny;
- obszar o zachowanej dynamice rzeki karpackiej.

- **Zagrożenia środowiska.**

- 1) **Zagrożenie osuwiskowe**

Zgodnie z danymi SOPO Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie gminy występują obszary zidentyfikowane jako **osuwiska ciągle aktywne, osuwiska okresowo aktywne, osuwiska nieaktywne oraz tereny zagrożone ruchami osuwiskowymi**. Tereny te łącznie zajmują około 19% powierzchni gminy.

- 2) **Zagrożenie powodziowe**

W granicach gminy Węgierska Górka występują **obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego**, w tym:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1 %),
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10 %),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q0,2%).

W granicach gminy Węgierska Górka występują **obszary szczególnego zagrożenia powodzią** określone w „Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły”.

W obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

2.2. Uwarunkowania gospodarki rolnej.

• Warunki naturalne /rolno – klimatyczne/.

Obszary rolnicze gminy położone są na wysokości 400 do 700 m n.p.m. Występują w dolinie Soły oraz na stokach dolin i grzbietów górskich. W większości położone są na terenach o dużych spadkach. Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz trudne warunki morfologiczne sprzyjają występowaniu licznych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych tworząc mozaikę zróżnicowanych biocenoz. Gleby orne należą przede wszystkim do V i VI kl. bonitacji. Jedynie na zachodnich stokach Beskidu Żywieckiego miejscami występują gleby kl. II i sporadycznie kl. III. Są to gleby wietrzeniowe, fliszowe o różnej miąższości /przewaga płytkich/ i o zróżnicowanej szkieletowości, brunatne kwaśne i wylugowane.

W dolinie Soły występują mady o urozmaiconym składzie mechanicznym oraz fragmentami gleby mułowo - torfowe, okresowo nadmiernie wilgotne.

Według mapy bonitacyjnej gleb ornych gmina znajduje się w regionie:

- Kotliny Żywieckiej i Jeleśniańskiej - obejmującym obszar stoków i dna doliny Soły położony na wysokości ok. 400 do 550 m n.p.m. W warunkach glebowo - klimatycznych tego regionu udaje się większość roślin rolniczych. Połowa produkcja warzyw jest wyraźnie ograniczona. Możliwa jest mechanizacja rolnictwa.
- owsiano - pastewnym górskim żywieckim - obejmującym obszar stoków masywów górskich położony na wysokości 550 - 850 (950) m n.p.m. Czynniki klimatyczne (krótki okres wegetacyjny - 180 do 190 dni) powodują wykluczenie z uprawy zbóż ozimych, a silne zakwaszenie gleb ogranicza uprawę jęczmienia. Powszechnie uprawianymi roślinami są na tym terenie: owies, ziemniaki oraz koniczyny z trawami. Mechanizacja upraw jest ograniczona, a lokalnie nawet wykluczona. Układ siedliskowy tych terenów sprzyja wyłącznie hodowlanemu kierunkowi produkcji rolniczej.

W gminie występują grunty orne, których średni wskaźnik bonitacyjny wynosi 2,4 przy średniej V klasie bonitacji gleb. W poszczególnych sołectwach wartości te są wynoszą odpowiednio:

– Węgierska Górka	– 3,6 ; IVa
– Cisiec	– 2,4 ; V
– Cięcina	– 2,7 ; IVa
– Żabnica	– 1,4 ; VI

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

ZESTAWIENIE GRUNTÓW DLA GMINY WĘGIERSKA GÓRKA													
Pole powierzchni w hektarach													
Klasa gleboznawcza	Użytki zielone					Użytki leśne	Grunty zabudowane			Teren różne	Nie-użytki	Wody	Ogółem powierzchnia
							Tereny zurban.	Tereny komun.	Suma				
	R	S	Ł	Ps	Suma		B, Bp	dr, K					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II						0,3							0,3
III		2,3	22,7	28,5	53,5	231,9	6,2	0,1	6,3				291,7
III a	8,9	0,7			9,6		2,2		2,2				11,8
III b	59,4	7,7			67,1		8,3		8,3				75,4
IV	0,2	16,2	73,7	76,8	166,9	568,7	29,0	0,4	29,4			0,1	765,1
IVa	330,3	31,2			361,5		37,8	0,5	38,3				399,8
IVb	522,6	22,3			544,9		24,9	0,4	25,3	0,1			570,3
V	613,7	21,0	161,9	226,2	1022,8	228,9	48,8	0,4	49,2				1300,9
VI	558,0	2,5	40,4	327,8	928,7	9,8	4,3	0,7	5,0				943,5
VI Z	7,5			0,2	7,7								7,7
						2888,6	1,5	183,2	184,7	53,3	12,8	129,9	3269,3
SUMA	2100,6	103,9	298,7	659,5	3162,7	3928,2	163,0	185,7	348,7	53,4	12,8	130,0	7635,8

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

ZESTAWIENIE GRUNTÓW DLA WSI CIECINA													
Pole powierzchni w hektarach													
Klasa gleboznawcza	Użytki zielone					Użytki leśne	Grunty zabudowane			Teren różne	Nie-użytki	Wody	Ogółem powierzchnia
							Tereny zurban.	Tereny komun.	Suma				
	R	S	Ł	Ps	Suma		B, Bp	dr, K	10				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II													
III		2,2	21,9	24,5	48,6	182,2	5,9	0,1	6,0				236,8
III a	4,4	0,1			4,5		1,2		1,2				5,7
III b	18,0	0,3			18,3		1,8		1,8				20,1
IV		3,8	44,4	47,1	95,3	62,2	9,3	0,2	9,5				167,0
IVa	94,0	1,0			95,0		4,8	0,2	5,0				100,0
IVb	262,7	1,9			264,6		5,2	0,1	5,3				269,9
V	235,8	1,7	17,0	104,5	359,0	54,37	3,6		3,6				417,3
VI	38,6			61,4	100,0	0,5		0,1	0,1				100,6
VI Z													
						260,3		43,3	43,3	3,3	3,8	22,3	333,0
SUMA	653,5	11,0	83,3	237,5	985,3	559,9	31,8	44,0	75,8	3,3	3,8	22,3	1650,4

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

ZESTAWIENIE GRUNTÓW DLA WSI C I S I E C													
Pole powierzchni w hektarach													
Klasa gleboz-nawcza	Użytki zielone					Użytki leśne	Grunty zabudowane			Teren różne	Nie-użytki	Wody	Ogółem po-wierzchnia
							Tereny zurban.	Tereny komun.	Suma				
	R	S	Ł	Ps	Suma		B, Bp	dr, K	10				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II													
III													
III a	0,2				0,2								0,2
III b	4,2	0,7			4,9		0,1		0,1				5,0
IV		8,8	7,0	10,5	26,3	175,3	12,1		12,1			0,1	213,8
IVa	165,0	13,0			178,0		14,8	0,1	14,9				192,9
IVb	173,3	13,4			186,7		11,9	0,1	12,0	0,1			198,8
V	230,1	10,9	33,2	44,5	318,7	122,5	10,4	0,1	10,5				451,7
VI	180,4	2,4	9,0	70,4	262,2	7,4	1,8	0,1	1,9				271,5
VI Z	5,0			0,2	5,2								5,2
							0,4	70,4	70,8	1,7		75,5	148,0
SUMA	758,2	49,2	49,2	125,6	982,2	305,2	51,5	70,8	122,3	1,8		75,6	1487,1

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

ZESTAWIENIE GRUNTÓW DLA WSI WĘGIERSKA GÓRKA													
Pole powierzchni w hektarach													
Klasa gleboznawcza	Użytki zielone					Użytki leśne	Grunty zabudowane			Teren różne	Nie-użytki	Wody	Ogółem powierzchnia
	R	S	Ł	Ps	Suma		Tereny zurban. B, Bp	Tereny komun. dr, K	Suma				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II													
III		0,1	0,8	4,0	4,9	42,1	0,3		0,3				47,3
III a	4,3	0,6			4,9		1,0		1,0				5,9
III b	37,2	6,7			43,9		6,4		6,4				50,3
IV		3,2	11,7	14,0	28,9	25,6	3,7	0,1	3,8				58,3
IVa	65,8	17,1			82,9		16,8	0,2	17,0				99,9
IVb	39,8	6,9			46,7		6,4	0,1	6,5				53,2
V	27,9	5,7	1,4	17,0	52,0	5,0	4,4	0,2	4,6				61,6
VI	6,3			1,9	8,2		0,2		0,2				8,4
VI Z													
						208,6	1,1	31,1	32,2	44,2	2,9	17,9	305,8
SUMA	181,3	40,3	13,9	36,9	272,4	281,3	40,3	31,7	72,0	44,2	2,9	17,9	690,7

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

ZESTAWIENIE GRUNTÓW DLA WSI ŻABNICA													
Pole powierzchni w hektarach													
Klasa gleboznawcza	Użytki zielone					Użytki leśne	Grunty zabudowane			Teren różne	Nie-użytki	Wody	Ogółem powierzchnia
	R	S	Ł	Ps	Suma		Tereny zurban. B, Bp	Tereny komun. dr, K	Suma				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II						0,3							0,3
III						7,6							7,6
III a													
III b													
IV	0,2	0,4	10,6	5,2	16,4	305,6	3,9	0,1	4,0				326,0
IVa	5,5	0,1			5,6		1,4		1,4				7,0
IVb	46,8	0,1			46,9		1,4	0,1	1,5				48,4
V	119,9	2,7	110,3	60,2	293,1	46,7	30,4	0,1	30,5				370,3
VI	332,7	0,1	31,4	194,1	558,3	1,9	2,3	0,5	2,8				563,0
VI Z	2,5				2,5								2,5
						2419,7		38,4	38,4	4,1	6,1	14,2	2482,5
SUMA	5,7,6	3,4	152,3	259,5	922,8	2781,8	39,4	39,2	78,6	4,1	6,1	14,2	3807,6

Charakterystyka przydatności terenów dla produkcji rolnej w poszczególnych wsiach gminy Węgierska Górka na podstawie opracowania Wojewódzkiego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Bielsku - Białej z siedzibą w Żywcu z 1990 roku.

Cięcina

Rejon korzystny	30%	296 ha
Rejon średniokorzystny	35%	345 ha
Rejon niezbyt korzystny	32%	315 ha
Rejon niekorzystny	3%	30 ha

Rejon korzystny i średnio korzystny dla rolnictwa to użytki rolne położone na terenach dolin, o spadkach do 15⁰ i umiarkowanych warunkach klimatycznych. Rejon niezbyt korzystny i niekorzystny to użytki położone w terenach górzystych (duże spadki terenu 15 - 25⁰, zagrożenie silną erozją o północnej i wschodniej wystawie).

Cisiec

Rejon korzystny	33%	324 ha
Rejon średniokorzystny	24%	236 ha
Rejon niezbyt korzystny	42%	412 ha
Rejon niekorzystny	1%	10 ha

Rejon korzystny dla rolnictwa to tereny w dolinie rzeki Soły. Rejon średnio korzystny to również dolina rzeki Soły oraz towarzyszące spłaszczenia podstawowe i wierzchołki. Rejon niezbyt korzystny i niekorzystny to użytki położone w zachodniej części wsi w sąsiedztwie lasów na terenach górzystych (duże spadki terenu 15 - 25°, zagrożenie silną erozją).

Węgierska Górka

Rejon korzystny	40%	108 ha
Rejon średniokorzystny	46%	125 ha
Rejon niezbyt korzystny	14%	38 ha

Rejon korzystny i średnio korzystny dla rolnictwa to użytki rolne położone w dolinie rzeki Soły, a także na wzniesieniu „Bukowina” (III klasa bonitacyjna). Rejon niezbyt korzystny to tereny w północnej części wsi w sąsiedztwie lasów (duże spadki terenu 15 - 25°, zagrożenie erozją).

Żabnica

Rejon korzystny	30%	296 ha
Rejon średniokorzystny	35%	345 ha
Rejon niezbyt korzystny	32%	315 ha
Rejon niekorzystny	3%	30 ha

Rejon korzystny dla rolnictwa to tereny położone w północnej części wsi: w dolinie Żabniczki i wzniesienie „Bukowina”. Wzdłuż rzeki - pas gruntów średnio korzystnych. Pozostałe użytki to rejon niezbyt korzystny i niekorzystny dla produkcji rolniczej - tereny górzyste (duże spadki terenu 15 - 25°, zagrożenie silną erozją).

Razem Gmina Węgierska Górka

Rejon korzystny	25,4%	801 ha
Rejon średniokorzystny	29,3%	927 ha
Rejon niezbyt korzystny	37,0%	1170 ha
Rejon niekorzystny	8,3%	261 ha

Ze względu na nieopłacalność gospodarki rolnej na pewnych terenach, a także ze względów glebochronnych i wodochronnych celowe jest zalesianie gruntów.

Zalesianie gruntów wg opracowanego projektu granicy potno - leśnej z 1990 r. przedstawia się następująco:

	I kolejność zalesiana	II kolejność zalesiana	Razem
Węgierska Górka	12,2 ha	4,7 ha	16,9 ha
Cisiec	105,9 ha	114,7 ha	220,6 ha
Cięcina	32,0 ha	88,1 ha	120,1 ha
Żabnica	136,6 ha	123,0 ha	259,6 ha
Gmina razem	286,7 ha	330,5 ha	617,2 ha

• **Struktura gospodarstw rolnych.**

W rolnictwie Gminy Węgierska Górka dominują gospodarstwa indywidualne. Gospodarstwa te cechują się dużym rozdrobnieniem gruntów i małą wielkością. Średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi około 2,45 ha.

STRUKTURA GOSPODARSTW WG WIELKÓSCI /dane na rok 1999/		
Wielkość gospodarstwa [ha]	Ilość	Powierzchnia [ha]
Od 1,00 do 1,99	609	811
Od 2,00 do 4,99	544	1 641
Od 5,00 do 9,99	58	372
Od 10,00 do 19,99	11	180

2.3. Konsekwencje dla gospodarki przestrzennej.

- ze względu na konieczność przeciwdziałania tendencji zmniejszania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych potrzebne jest podjęcie działań zmierzających do zmniejszenia spływu powierzchniowego wody (zwiększenie retencji obszaru) poprzez zwiększenie lesistości gminy, przeprowadzenie naturalizacji koryt potoków wraz z wprowadzeniem systemu małej retencji;
- ze względu na przeciwdziałanie powstaniu zagrożeń środowiska wykluczenie realizacji na terenie gminy inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi, użytkowanie terenów w sposób nie mogący pogorszyć stanu wód podziemnych, stosowanie technologii, które nie wymagają spalania paliw stałych (ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza również w stosunku do źródeł ciepła stosowanych w gospodarstwach domowych);

- ze względu na znaczenie krajobrazowe i ekologiczne celowa jest ochrona niezabudowanych terenów rolnych, zwłaszcza trwałych użytków zielonych;
- ze względu na pogodzenie dążeń rozwojowych gminy z koniecznością ochrony zasobów przyrodniczych Żywieckiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego wymagane są następujące działania w sferze gospodarki przestrzennej:
 - realizacja zasad ochrony Parków zawarta w Planach Ochrony;
 - zapewnienie drożności przyrodniczej doliny Soły;
 - utrzymanie i wzbogacenie więzi przyrodniczej pomiędzy obszarami Beskidu Śląskiego i Żywieckiego - utrzymanie korytarzy leśnych;
 - w związku z rozbudową lokalnych dróg zabezpieczenie odpowiednich przepustów i mostków dla drobnej fauny;
 - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zaleceń i ograniczeń przestrzennych i gospodarczych wynikających z Planu Ochrony Parku;
 - - pozostawienie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wzdłuż cieków jako terenów rekreacyjnych ogólnodostępnych zagospodarowanych w sposób naturalny;
 - dążenie, aby wszystkie ciekі na obszarze otuliny Parku posiadały przynajmniej II klasę czystości wód;
- ze względu na istniejącą granicę polno - leśną która ma bardzo urozmaicony charakter i skomplikowaną linię przebiegu. Liczne półenklawy zajęte przez zbiorowiska łąk, pastwisk i zarośli oraz kępy zadrzewień i zagajniki, które decydują o tym, że strefa przebiegu granicy polno - leśnej charakteryzuje się wysoką różnorodnością biologiczną nie należy dążyć do wyrównywania granicy między lasem a użytkami nieleśnymi. Pozostawienie w tej strefie drobnopowierzchniowej mozaikowej struktury różnorodnych formacji roślinnych jest warunkiem utrzymania krajobrazu ekologicznego o maksymalnej różnorodności biocenotycznej i gatunkowej;
- ze względu na ochronę przyrody konieczna jest wszechstronna edukacja dzieci i młodzieży (zajęcia stacjonarne, konkurs ŻPK, zajęcia terenowe, ścieżki dydaktyczne itp.), służb architektoniczno - urbanistycznych (promowanie zalecanych form architektonicznych i kształtowanie ładu przestrzennego), rolników i służb obsługi rolnictwa (ekologiczne metody gospodarowania), nauczycieli, itp.

3 UWARUNKOWANIA KULTUROWE

3.1. Charakterystyka środowiska kulturowego

- **Analiza historyczna**

1) Zarys historii wsi – kalendarium

1345 - 1358 r.	w spisach świętopietrza zamieszczona została pierwsza wzmianka historyczna o obszarze dotycząca kościoła w Ciężynie, „ecclesiae de Czen-czyna”;
1474 r.	osada w Ciężynie stanowiła własność Piotra Komorowskiego; wieś płaciła taczmo w wysokości.. „8 scotos 32 grossos”;
1477 r.	wg legendy na terenach wzniesień nazywanych Węgierską Górką w dolinie Soły, usypane zostały wały obronne chroniące przed najazdem króla węgierskiego Macieja Korwina;
1542 r.	według relacji wójta A. Komonieckiego w miejscu browaru, zniszczonego w wyniku pożaru spowodowanego uderzeniem pioruna w Ciężynie wzniesiony został kościół p.w. św. Katarzyny; kościół mieściła 50 osób;
1608 r.	z obszaru wielkiej własności rodu Komorowskich wydzielone zostało państwo żywieckie składające się z miasta Żywca oraz 23 wsi, wśród których wymienia się m.in. osady w Ciężynie i Ciężynie; po raz pierwszy w materiałach źródłowych wzmiankowana jest wieś Cisiec; przypuszczalnie w tym czasie dokonany został również podział dóbr żywieckich na 6 kompleksów folwarcznych nazywanych kluczami folwarcznymi (Stary Żywiec, Jelesnia, Obszar, Lipowa, Wieprz, Węgierska Górka/; powstał folwark Węgierska Górka na gruntach rolnych położonych na styku Wsi Ciężyny i Ciężyna;
1628 r.	we wsi Cisiec powstała nowa osada zarębna Cisiec Mały obejmująca 1 zarębek gruntu po wykarczowaniu lasu;
1628 r.	w dokumencie erekcyjnym wydanym przez królową Konstancję, właścicielkę dóbr żywieckich, dla kościołów żywieckich po raz pierwszy wzmiankowana jest wieś Zabnica, zasiedlona w tym czasie przez 12 zarębników, którzy płacili na rzecz fary radziechowskiej dziesięcinę w wysokości po 12 groszy; wśród Wsi płacących dziesięcinę na rzecz tego kościoła wymienia się również Ciężynę, gdzie 5 rolników płaciło dziesięcinę po 15 groszy, a 8 zarębników po 1 grzywnie, natomiast dla kościoła w Miłowie płacili m.in. rolnicy ze wsi Cisiec po 1 zł 15 gr; Królowa Konstancja przydzieliła plebanowi radziechowskiemu dwóch wikariuszy, z których jeden przeznaczony był dla Ciężyny;
przed 1645 r.	w Ciężynie wzniesiony został kościół parafialny, do którego w roku 1645 zakupiono ołtarz główny;
1667 r.	rozbudowa kościoła w Ciężynie polegająca na poszerzeniu wnętrza oraz do-budowie dzwonnicy;
1706 r.	powstał nowy folwark Węgierska Górka położony w sąsiedztwie dawnego fol-warku;

1715 r.	państwo żywieckie składało się z miasta Żywca i 45 wsi objętych kluczami folwarcznymi; do klucza Węgierska Górka należało 12 wsi; na podstawie inwentarza dóbr żywieckich można stwierdzić, że do klucza folwarcznego Węgierska Górka należały m. in. Cisiec, Cięcina i Żabnica; ilość nadziałów gruntowych we wsiach należących do klucza Węgierska Górka kształtowała się następująco: Cisiec - 18 ról, 2 zarębki, Cięcina - 9 ról podzielonych na półrolki, Żabnica - 18 1/2 zarębka podzielonych na półzarębki, 1 zagroda;
1838 r.	wybudowano 2 piece hutnicze bez zewnętrznej wyprawy oraz hale odlewnicze /dużą i małą/ i pomieszczenia dmuchaw należące do huty „Węgierska Górka”; jako urządzenia towarzyszące wybudowane zostały również 2 piece cegielniane, urządzenia spławne do transportu drewna w Węgierskiej Górze, Kamieszniczy i Żabnicy oraz kanał doprowadzający wodę z rzeki do huty tzw. kanał „hamerski”;
1844-1852	oddane zostały do produkcji dwa wielkie piece w hucie Węgierska Górka
1844 r.	sporządzony został plan katastralny wsi Cięcina i Cisiec;
1878r.	wykonany został plan katastralny Żabnicy w oparciu o dane ze spisu katastralnego Żywiecczyny po uwłaszczeniu w pol. XIX wieku; Zgodnie z danymi według planu katastralnego w Żabnicy znajdował się 1 zarębek, 26 półzarębków, 1 rola, 1 zagroda, wieś otaczało 65 polan i hal oraz 5 przysiółków: „Dadoki”, „Koloniści”, „Milówki”, „Płone”, „Wojtatówka”;
1884r.	zbudowano linię kolejową łączącą Suchą Beskidzką z Żywcem i Zwardoniem
1893r.	rozbudowa - powiększenie kościoła św. Katarzyny
przed 1905r.	huta została sprzedana Austriackiemu Towarzystwu Górniczo – Hutniczemu w Wiedniu
1905r.	wygaszono piec hutniczy w Węgierskiej Górze i przekształcono zakład w odlewnię
1911 r.	wzniesiono kościół parafialny w Żabnicy;
1921 r.	Arcyksiążę Habsburg dał probostwu w Cięcinie 8 morgów pola nad Sofą a 3 morgi pod budowę nowego kościoła po lewej stronie drogi do Górki wiodącej; umowa notarialna sporządzona została w 1924r.
1939r.	budowa systemu obronnego Węgierska Górka;
17.03.1953r.	wyodrębniono z gromady Cięcina w gminie Cięcina tereny osiedla Węgierska Górka oraz przysiółków Zawodzie, Zielona i stworzono z nich samodzielną gromadę pod nazwą Węgierska Górka w tej samej gminie.

2) Historyczny rozwój form osadniczych regionu

W wyniku analizy materiałów źródłowych można ustalić, że pierwotne, lokalne układy przestrzenne wsi ukształtowane zostały w toku średniowiecznych i nowożytnych procesów osadniczych rozwijających się na obszarze w okresie od XIV - k. XVIIIw.; Cięcina - ok. XIII., Cisiec - XVI/XVII, Żabnica - I ćw. XVII w.

W tym okresie na zasiedlonych terenach wykształcone zostały charakterystyczne dla regionu formy osadnicze, nazywane zgodnie z tradycją osadami rolnymi zarębnymi, zagrodowymi, polaniarskimi i przysiółkowymi.

Wyjątkowy, w granicach Wsi oraz subregionu, kształt osiedleńczy cechuje Węgierską Górkę należącą do osad młodszych uformowanych w 1 poł. XIX w. - XX w. jako osada przemysłowa związana z uruchomieniem na tym obszarze huty żelaza, a następnie odlewni, o nowoczesnej, w części zurbanizowanej strukturze przestrzennej.

Osadnictwo rolne /XIV- k. XVI w/

Najstarszą historyczną formę osadniczą regionu Żywiecczyny stanowiły osady rolne powstające na tym obszarze od XIII do końca XVI w. W początkowym okresie zasiedlone zostały obszary o najżyźniejszych glebach, w dolinie Soły i Koszarawy, stwarzające najbardziej dogodne warunki dla uprawy roli. Z tego powodu wsie powstające na tych terenach nazywano rolnymi. Jednostką uposażenia właściwą dla kmiecego nadziału we wsiach rolnych był łan nazywany na Żywiecczyźnie rolą. Nadziały lokacyjne na terenach nizinnych nie obejmowały lasów i terenów pastwiskowych. Łan jako jednostka uposażeniowa pokrywał się tu z rolą jako jednostką gruntową i obejmował wyłącznie pola uprawne.

W okresie późniejszym, ok. XV i XVI wieku wsie rolne powstawały również na obszarach o odmiennym ukształtowaniu terenu, przede wszystkim w rejonach śródgórskich. Rolne osady na tych terenach cechowała odmienna struktura gruntowa. Były to wsie łanów leśnych. W skład nadziałów tych wsi wchodziły również, w partiach górnych, połacie leśne, zaś w partiach dolnych, pastwiska i nieużytki.

Cechą charakterystyczną rozplanowania lokacyjnego wsi rolnych był regularny, łanowy ustrój gruntowy powstały w wyniku podziału całego arealu wsi na działki o kształcie długich i wąskich pasów. Role gruntowe we wsiach śródgórskich przebiegały wzdłuż stoków, natomiast w osadach nizinnych tworzyły pasy prostopadłe do drogi i koryta rzeki.

Oś lokacyjną całego układu przestrzennego wsi stanowiły doliny rzeczne wraz z przebiegającymi wzdłuż ich koryta drogami.

Środkowa przestrzeń wzdłuż potoków, po obu jego stronach, spełniała funkcję obszaru wspólnego tzn. nawsia. Działki siedliskowe wraz z zabudową osadników lokalizowano na początku gruntu. Zabudowania oddzielone były od siebie szerokością fana. Wzdłuż łąnów wytyczano drogi polne umożliwiające komunikację do poszczególnych działek. Wsie łąnów leśnych położonych w rejonach śródgórskich w swej pełnej postaci rozwijały się stopniowo, od dołu w górę potoków. Nadział gruntowy we wsiach rolnych Żywiecczyny określany był według tradycji w prętach, sznurach oraz w łokciach i piędziach. Za podstawę obliczenia wielkości roli w literaturze przedmiotu przyjęto: na określenie długości i szerokości - łokieć 10,576 m, a dla określenia wielkości powierzchni - morg austriacki /57,546 a/ i sążnię kwadratową /4,5521 m²/.

Wielkość wsi rolnych była zróżnicowana i zależała od warunków fizjograficznych obszaru wsi. Na glebach żyznych role były krótsze i węższe, zaś na gorszych glebach dłuższe i szersze. Przeciętne wymiary roli we wsiach Żywiecczyny wynosiły: długość od 3000 m - do 6000 m, szerokość 160 m., powierzchnia: 80 - 168 morgów. Natomiast wymiary ról we wsiach rolnych w granicach gminy wynosiły: w Cięcinie dł. - ponad 3000 m., powierzchnia - 115 morgów, w Cisicu dł. 4000 - 5000m., pow. 178,5 morgów/. Z materiałów źródłowych wynika, że w 1626 r. areał gruntowy Cięciny podzielony był na 8 ról, zaś Ciśca na 19 ról.

Na przełomie wieków XVI i XVII na skutek kurczenia się rezerw nadziałowych we wsiach rolnych zaczęły powstawać pojedyncze gospodarstwa zarębne lokalizowane na wyrębach leśnych. W ten sposób ukształtowała się nowa forma osadnicza o cechach mieszanych rolno-zarębnych. Na podstawie inwentarza dóbr żywieckich z 1715 r. można przyjąć, że mieszaną postać struktury przestrzennej prezentowały w tym czasie m. in. Cięcina /9 ról, 3 zarębki/ oraz /Cisiec 18 ról i 2 zarębki/.

Osadnictwo zarębne /XVI -2 poł. XVIIIw./

Pierwsze samodzielne osady zarębne na Żywiecczynie pojawiły się w latach 1581 - 1608 i związane były z zasiedlaniem nowych terenów użytkowych uzyskiwanych drogą wyrębu lasu. Z tego powodu nadziały lokacyjne w takich wsiach nazywano zarębkami.

Wcześniej zarębki tworzone w osadach rolnych na terenach karczowisk, gdzie chłopci pozyskiwali w ten sposób nowe tereny. Nadziały lokacyjne we wsiach zarębnych obejmowały pola uprawne, lasy i tereny pastwiskowe. Na obszarach wsi śródgórskich zarębki ciągnęły się po obu jej stronach długimi, regularnymi pasami, wzdłuż zboczy górskich, przecinając wszerz dolinę, której najniższy punkt stanowiła rzeka. Powierzchnia zarębków nie była jednakowa. Zarębek w zestawieniu z rozmiarami roli stanowił 112 lub 113 powierzchni roli. Zarębki dzieliły się na zagony. Według tradycji w zarębkach było 16 zagonów, rozmiar zagonów wynosił od 1 112 morgi do 3 mórg. Nazwy zarębków nadawano zazwyczaj od nazwiska rodziny, która na zarębkach osiadła, albo też od funkcji, która związana była z posiadaniem zarębka.

Wzmożony rozwój tej formy osadniczej nastąpił na tym terenie w latach 1608 - 1624 i związany był przede wszystkim z powstawaniem folwarków oraz z migracją ludności wołoskiej i rodzimej na tereny górskie. Powstawanie nowych folwarków wywarło zasadniczy wpływ na charakter osadnictwa oraz strukturę przestrzenną wsi. W miejscach zakładanych folwarków rugowano z Ziemi chłopów i przenoszono na tereny pustek osadniczych bądź na obszary rzadko zasiedlone. W 1608 roku założony został folwark Węgierska Górka na granicy styku Cięciny i Ciśca. Przesiedlonych z tych terenów chłopów osadzono na karczowiskach pomiędzy Ciścem, Milówką i Kamesznicą. W ten sposób powstała nowa osada zarębna o nazwie Mały Cisiec, przynależna gospodarczo i administracyjnie do istniejącej już wsi rolnej Cisiec.

W 1620 roku do folwarku Węgierska Górka należało 5 wsi, min. Cięcina, Cisiec, Żabnica.

Ważne znaczenie dla rozwoju osadnictwa zarębnego miało - zasiedlenie pustek osadniczych na południowo - wschodnich krańcach Żywiecczyny, w dolinach śródleśnych górnych dopływów rzek: Soły i Koszarawy oraz na zboczach górskich. W latach 1624 - 1669 powstało szereg nowych osad zarębnych. W osadnictwie tego czasu, podobnie jak i w okresie poprzednim, ważną rolę odegrali pasterze wołoscy, którzy rugowani z obszarów pastwiskowych i leśnych, osiedlali się na stałe na karczunkach leśnych zakładając gospodarstwa rolne i wsie zarębne na prawie wołoskim.

W spisach nowo powstałych wówczas osad wymienia się m.in. Żabnicę. Według zapisu w kronice wójta żywieckiego A. Komonieckiego w 1628 r. Żabnicę zasiedlało 12 zarębników.

Osadnictwo zagrodne /2 poł. XVIIw.- poł. XVIIIw./

Rozwój osadnictwa zagrodnego na obszarze nastąpił w latach 1672 - 1715. Zasiedlono wówczas obszary na zboczach i płaszczyznach górskich, które wykorzystywano głównie do eksploatacji pasterskiej. Tereny te przyjęły nazwę zagród. Proces osadnictwa zagrodowego należy odróżnić od pojedynczych zagród występujących na obszarach nizinnych w 2 poł. XVI w., które w okresie późniejszym zanikły. Jako forma osadnicza zagrody objęły swoim zasięgiem obszar całej Żywiecczyny. Wielkość nadziału typowego dla zagrody była zróżnicowana, średnio w zestawieniu z powierzchnią roli obszar zagrody obejmował 1/3 powierzchni roli.

Zagrody nie tworzyły odrębnych osad lecz administracyjnie podlegały najbliższej wsi. Proces tworzenia zagród w stosunku do pozostałych form osadnictwa pasterskiego cechowała niska dynamika rozwoju. Do 1715 roku zarejestrowane były na Żywiecczyźnie 83 zagrody. Na podstawie inwentarza dóbr Żywieckich z 1715 r. można ustalić, że w tym czasie w Ciężynie istniało 8 zagród, w Ciężu - 1 zagroda, w Żabnicy - 1 zagroda.

Osadnictwo polaniarskie /2 poł.XVIIw - k, XVIIIw./

Rozwój polaniarstwa w regionie związany był z zakładaniem zabudowań gospodarczych na polanach stoków górskich. Zasiedlanie polan śródleśnych zapoczątkowali łązęgowie nazywani tak od łązów /lasy, polany, pastwiska/ rekrutujący się z bezrolnych chłopów, którzy poza pasterstwem i myślistwem zajmowali się również uprawą roli. Łązęgowie po wyeksploatowaniu kawałka gruntu przenosili się na inne tereny.

Powierzchnia gospodarstw użytkowanych przez łązęgów była zróżnicowana. W granicach Ciężyny łązek nazywany Lurańczą obejmował obszar 1521 sążni kwadratowych, w Ciężu łązek Słowikowski zajmował powierzchnię 1124 sążni kwadratowych.

Zasiedlenie polan zapoczątkowane przez łązęgów kontynuowali małorolni chłopci, którzy z braku pastwisk w sąsiedztwie Wsi wyprowadzali swój dobytek na wyrobiska wśród lasów dworskich, gdzie zakładali szałas pasterskie, a bardziej żyzne kawałki Ziemi obsiewali zbożem.

W ten sposób zagospodarowywane okresowo polany stanowiły podstawę nowych samodzielnych gospodarstw, w których łąki i cerchle zamieniały się w polany czyli poła uprawne.

W początkowym okresie zasiedlane były polany usytuowane najbliżej wsi. Od ok. pot XVIIw. polaniarstwo objęło również tereny bardziej góryste położone głównie w południowej części Żywiecczyny. W 1672 r. na obszarze zarejestrowanych było 600 polan.

Gospodarstwa polan jarskie na terenach górskich stanowiły pojedyncze, rozrzucone osiedla podlegające wsi, w sąsiedztwie której się rozwijały. Najbardziej intensywny rozwój polaniarstwa nastąpił na pocz. XVIII wiek i związany był z rozwojem gospodarczym i demograficznym w obrębie dóbr żywieckich. Wśród osadników zasiedlających polany największą grupę stanowiła biedota wiejska, przede wszystkim komornicy, którzy zasiedlając polany na stałe zapoczątkowali tworzenie się przysiółków.

• Zasoby krajobrazu kulturowego

Na zasoby krajobrazu kulturowego gminy składają się tradycyjne układy przestrzenne poszczególnych wsi ukształtowane w środowisku naturalnym dolin rzecznych i potoków wraz z towarzyszącą im roślinnością naturalną ukształtowaniem terenów, zabytkami budownictwa i architektury, stanowiskami archeologicznymi oraz zachowanymi elementami historycznego rozplanowania wsi.

1) Wartości materialne

a. Obiekty i zespoły zabytkowe

W granicach gminy zewidencjonowanych zostało 256 dóbr kultury oraz zabytków ruchomych i nieruchomych /Cięcina - 80, Cisiec - 44, Węgierska Górka - 57, Żabnica - 751 oraz 6 13 stanowisk archeologicznych.

W spisach ewidencyjnych ~~Śląskiego Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków Oddział / Bielsko-Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku-Białej~~ - Biała figurują następujące obiekty i zespoły objęte ochroną konserwatorską (załączniki nr I - 4):

- stanowiska archeologiczne;
- obiekty zabudowy siedliskowej - budynki mieszkalne i gospodarcze;

- dobra kultury ruchome - kapliczki, figury i krzyże przydrożne;
- zespół sakralny kościoła p.w. św. Katarzyny w Ciężynie, drewn., 1542r., 1666-7r., 1893-95r. wraz z plebanią mur. 1925r., zabudowaniami gospodarczymi plebanii, mur., 1 ćw. XXw., kapliczką mur., pół. XIXw., cmentarzem przykościelnym, budynkiem wikarówki, drewn., ok. pół. XIXw. - nr rej. A - 597/89/90; **granice ochrony wyznaczają działki: pbud.69, dz.nr ew. 5057/54, 5057/53, 5232/8, 5057/52, 1226/3 /część/; dz. nr ew. 5057/5 /część/; dz.nr ew. 1226/4 - 1/2; dz. nr ew. 1226/4 - 1/2, 1227/7, 1222/12; dz.nr ew. 1222/3; dz. nr ew. 1222/6; dz. nr ew. 1222/8; dz. nr ew. 1229/9; dz. nr ew. 1222/10, 1192/10;**
- figura kamienna Matki Boskiej z Dzieciątkiem ~~przy posesji nr 777 przy ul. Jana Pawła II nr 7a~~ w Ciężynie, II pot. XIX w. - nr rej. B – 59/1., **granice ochrony obejmują działkę nr 5095/30;**
- zespół kościoła p. w. M. B. Częstochowskiej w Żabnicy, mur. 1911 r.
- cmentarz rzym. - kat. w Ciężynie, zał. ok. pol. XIX w., nr rej. A. – 621/89; **granice ochrony obejmują działkę nr 5146/2;**
- cmentarz rzym. - kat. w Żabnicy, zał. ok. pocz. XXw.;
- zespół zabudowy przemysłowej odlewni Węgierska Górka, mur. 1838-49, 1 ćw. XXw. /Budynek dawnej dyrekcji, magazyn, wykańczalnia rur, kotłownia, siłownia, kuźnia, portiernia, markownia, świetlica, biuro Straży Przemysłowej, park/;
- zespół fortów obronnych „Węgierska Górka”, wzniesione w 1939r., system forteczny rozproszony /„Waligóra”, „Włóczęga” położone na terenie Cięcia; Wędrowiec” na terenie Węgierskiej Górki, „Wawóz”, „Wyrwidąb”- zlokalizowane w Żabnicy/.

b. Tradycyjne budownictwo drewniane

Dla najstarszego budownictwa na terenie gminy najbardziej charakterystycznym typem budynku była chałupa szerokofrontowa łącząca pod jednym dachem pomieszczenia mieszkalne i gospodarcze. Zbudowana na rzucie prostokąta, nakryta dachem dwuspadowym, przyczółkowym z półszczytami o wydatnym okapie wspartym na rysiach, konstrukcji zrębowej. Najliczniejsze i najciekawsze przykłady tego typu tradycyjnego budownictwa drewnianego zachowały się na terenie gminy w Żabnicy i Ciężynie,

2) Wartości układów ruralistycznych

Występujące na obszarze postacie osiedleńcze usystematyzowane zostały według kryteriów oprac. przez J. Bogdanowskiego, odnoszących się do:

- ❖ czasu powstania ustalonego na podstawie analizy historycznej /por. rozdz. Analiza historyczna/,
- ❖ stopnia skupienia; wyróżniono typy: zwarty, skupiony, rozrzucony, bezkształtny;
- ❖ rodzaj rozplanowania; wyróżniono narysy: placowy, ulicowy, rozrzucony, bezkształtny.

W dzisiejszym stanie zachowania układy przestrzenne Wsi przyjęły kształty osiedleńcze o następujących typach skupienia i formach rozplanowania:

- Cięcina** typ skupiony, rodzaj narysu ulicowy, odmiana rzędówka wołoska, czas lokacji osady 1 poł. XIVw.;
- Cięcina (Dolna)** typ bezkształtny, rodzaj narysu urbanizacyjny, odmiana osiedlowa wielodrożna, czas lokacji osady ok. XVIIIw.;
- Cięcina (Górna)** typ rozrzucony, rodzaj narysu rozrzucony, odmiana jednodworcza, czas lokacji osady ok. XVIIw.;
- Cięcina (Solany)** typ skupiony, rodzaj ulicowy, odmiana rzędowa, czas lokacji osady XVIIw.;
- Cisiec** typ skupiony, rodzaj narysu ulicowy, odmiana półwieś, czas powstania osady XVIIw.;
- Cisiec (Barania)** typ rozrzucony, rodzaj narysu przekształcony, odmiana jednodworcza, czas powstania osady XVIIIw.;
- Cisiec (Mały)** typ skupiony, rodzaj narysu skupiony, odmiana półwieś, czas lokacji osady XVIIIw.;
- Cisiec (Gałuszki)** typ rozrzucony, rodzaj narysu przysiółkowy, odmiana przysiółkowa łańcuchowa, czas powstania XVIIIw.;
- Węgierska Górka** typ bezkształtny, rodzaj narysu urbanizacyjny, odmiana osiedlowa wielodrożna, czas powstania osady XXw.;
- Węgierska Górka (Huta)** typ bezkształtny, rodzaj narysu urbanizacyjny, odmiana przemysłowa, czas powstania osady 1838r.,
- Węgierska Górka (Zielona)** typ bezkształtny, rodzaj narysu urbanizacyjny, odmiana osiedlowa szeregową, czas powstania XXw.
- Żabnica (Duża)** typ skupiony, rodzaj narysu ulicowy, odmiana rzędówka, czas powstania osady XVII w.

Zgodnie z waloryzacją układów przestrzennych ustaloną w oparciu o hierarchizację form osiedleńczych opartą na stopniu czytelności formy pierwotnej w krajobrazie, opracowaną przez J. Bogdanowskiego wyróżniono następujące postaci:

- **modelową** - przedstawiającą dla danej odmiany stan zbliżony do formy pierwotnej - Żabnica (Duża);
- **historyczną** - częściowo przekształconą późniejszymi nawarstwieniami, szczególnie okresu nowożytnego z układami przysiółkowymi i jednodworczymi, z przewagą form pierwotnych - Żabnica (Górna), Cięcina (Górna);
- **tradycyjną** - przekształconą formami związanymi z osadnictwem okresu nowożytnego /kształty przysiółkowe i jednodworcze/ i współczesnego /narysy osiedlowe szeregowie i wielodrożne!, przy zachowaniu równowagi pomiędzy formami tradycyjnymi i współczesnymi - Cięcina (Solany), Cisiec (Mały), Cisiec (Gałuszki);
- **przekształconą** - rozwiniętą na bazie dawnego, mniejszego układu osiedleńskiego, o dominującej nowej zabudowie - Cięcina, Węgierska Górka (Huta), Węgierska Górka (Zielona), Żabnica (Mała);
- **współczesną** - powstałą najczęściej na kanwie tradycyjnego rozłogu, na terenach wcześniej nie zabudowanych - Cięcina (Dolna);

W celu oceny historycznych wartości materialnych i przestrzennych przeprowadzona została klasyfikacja zbiorcza zestawiająca walory poszczególnych wsi. Według opracowanego zestawienia są to:

- **obszary o najwyższych wartościach** - układy o modelowej i historycznej postaci z dużą ilością obiektów zabytkowych - Żabnica (Duża), Cięcina (Górna);
- **obszary o dużych wartościach** - układy przestrzenne tradycyjnej postaci osiedleńczej - Cięcina (Solany), Cisiec (Mały), Cisiec (Gałuszki), Węgierska Górka (Huta) z uwagi na wyjątkowość formy w subregionie;
- **obszary o średnich wartościach** - układy o przekształconej i współczesnej postaci - Żabnica (Mała), Węgierska Górka (Zielona), Cięcina.

3.2. Stan zachowania krajobrazu kulturowego

Czytelną pozostałością zachodzących od kilkuset lat na obszarze gminy przemian społecznych i gospodarczych oraz związanych z tym procesów osadniczych są układy przestrzenne wsi, zespoły i obiekty zabytkowe, znaleziska archeologiczne, zespoły tradycyjnego budownictwa drewnianego oraz zachowany krajobraz kulturowy.

Charakterystycznymi formami krajobrazowymi gminy są:

- makrownętrza dolin o dnach zajętych łągami ciągnącymi się wzdłuż cieków wodnych;
- pasma zabudowy położonej na terasach dolin z prostopadle rozchodzącymi się od nich łanami podzielonymi rytmicznie drogami;
- grzbiet górskie stanowiące zamknięcia makrownętrz dolin pokryte lasami licznych polanach z przysiółkami.

Skala makrownętrz dolin jest zróżnicowana; największą z nich jest dolina Soły dająca na północnym krańcu początek Kotlinie Żywieckiej.

Zbiornicze wartościowanie zasobów historycznych krajobrazu kulturowego oparto o jego aktualny stan zachowania, wyjątkowość i klasyczność form rozplanowania wsi oraz nasycenia obiektami zabytkowymi uzyskując podział na strefy o zróżnicowanych wartościach krajobrazu.

Część zasobów środowiska kulturowego podlega ochronie konserwatorskiej ustalonej prawnie, bądź postulowanej do objęcia wzmożoną ochroną co stanowi istotne uwarunkowanie dotychczasowego i perspektywicznego rozwoju gminy.

W celu określenia zakresu ochrony historycznego krajobrazu kulturowego gminy wyznaczono lub konieczne jest wyznaczenie następujących stref ochrony konserwatorskiej: „A”, „B”, „E”, „K”, „OW”.

Strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, o bardzo dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej, do bezwzględnego zachowania. W strefie tej zakłada się priorytet wymagań konserwatorskich. Podstawowymi działaniami w granicach strefy są: konserwacja, czyli utrzymanie historycznej struktury przestrzennej w niezmienionym kształcie oraz rewaloryzacja polegająca na przywróceniu i utrwaleniu historycznie ukształtowanych walorów zespołu przestrzennego

oraz jego funkcjonalnej i kompozycyjnej integracji z całością układu.

Uwarunkowania działalności inwestycyjnej dla zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego oraz postulowanych do objęcia ochroną prawną:

- utrzymanie obiektów w niezmienionym kształcie architektonicznym bądź budowlanym; konserwacja substancji zabytkowej;
- zakaz lokalizacji nowych inwestycji w otoczeniu zabytku.

Uwarunkowania działalności inwestycyjnej dla układów przestrzennych:

- zakaz likwidacji i wprowadzania zmian w obrębie historycznej sieci dróg, kształtu działek osadniczych, kierunku przebiegu rozłogu pól, cieków wodnych;
- utrzymanie zabudowy siedliskowej w jej tradycyjnej formie; rewitalizacja;
- kształt budowlany nowej zabudowy wprowadzanej w granice obszaru powinien nawiązywać do tradycji budowlanej regionu i skali krajobrazu;
- w przypadku dekapitalizacji obiektów zabytkowych w obrębie zabudowy siedliskowej nowe inwestycje w miejscach ich lokalizacji należy realizować na zasadzie wymiany substancji;
- ~~wszelka działalność inwestycyjna w strefie wymaga zezwolenia Śląskiego Konserwatora Zabytków w trybie art. 21 i art. 27 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz.U. Nr 10 poz. 48 z późniejszymi zmianami z dnia 19 lipca 1990r. Dz.U. Nr 56 poz. 322, tekst) oraz art. 39 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. prawo budowlane (Dz.U. Nr 89 poz. 414 z późniejszymi zmianami)~~

Strefa „B” częściowej ochrony konserwatorskiej. Powinna obejmować obszary podlegające rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania, istniejącej substancji o historycznych wartościach kulturowych /zabudowa siedliskowa,

zabytki techniki, zieleń komponowana - parki, ogrody/, elementów krajobrazu naturalnego /cieki wodne, jary/ oraz wyznaczająca charakter i skalę nowej zabudowy. Stanować winna również obszar otulinowy zabezpieczający zespoły i układy objęte strefą „A”.

Głównym działaniem konserwatorskimi w strefie w stosunku do obiektów i obszarów będzie rewaloryzacja.

W ramach działań rewaloryzacyjnych w stosunku do układów przestrzennych o historycznym, tradycyjnym rozplanowaniu przewiduje się następujące kierunki działań:

- **integracja** - działania zmierzające do scalenia rozbitego, bądź rozrzuconego historycznego układu osiedleńczego w komponowaną całość
- **rekompozycja** - polegająca na uczynieniu dawnego układu przede wszystkim poprzez zatrzymanie dalszego rozwoju współczesnej zabudowy, zacierającego historyczny układ zespołu przestrzennego
- **rekonstrukcja** - odtworzenie zniszczonych części układu zgodnie z jego tradycyjną postacią.

Uwarunkowania działalności inwestycyjnej dla dóbr kultury, figurujących w ewidencji SOZ O/ Bielsko – Biała w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- utrzymanie zabudowy siedliskowej w jej tradycyjnej formie; rewaloryzacja;
- ~~wszelka działalność inwestycyjna /remonty, adaptacje, modernizacje/ w strefie może być prowadzona w trybie art. 39 ust. 2 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane (Dz.U. Nr 89 poz. 414 z późniejszymi zmianami)~~
- dla zabytków architektury i budownictwa – ochronie podlega architektura, gabaryty budynków, kształt dachu, rodzaj pokrycia dachu – o ile zachowany pierwotny lub tradycyjny (przy wymianie pokrycia dachowego należy wprowadzić nowe zgodne z tradycyjnym), wystrój architektoniczno-sztukatorski elewacji zachowana oryginalna stolarka okienna i drzwiowa, zachowane, o istotnych walorach zabytkowych wyposażenie i wystrój wnętrz, zachowanie historycznej kompozycji obiektów ze szczególnym

uwzględnieniem w/w cech, z dopuszczeniem przekształceń mających na celu dostosowanie obiektu do współczesnych standardów użytkowych. Zakaz docieplania od zewnątrz elewacji budynków posiadających komponowaną ich formę bądź cenny wystrój i detal architektoniczny, oraz oryginalne (tradycyjne) wykończenie elewacji. Na eksponowanych elewacjach zakaz lokalizacji elementów technicznego wyposażenia budynków (klimatyzatory, anteny satelitarne, przewody dymowe i wentylacyjne itp.) Zakaz umieszczania reklam i urządzeń informacyjnych wielkoformatowych, agresywnych formie, oraz reklam, tablic i urządzeń informacyjnych podmiotów nie funkcjonujących w danym obiekcie. Ewentualne reklamy oraz tablice i urządzenia informacyjne dopuszczalne wyłącznie w formie dostosowanej estetyką i wielkością do walorów zabytkowych obiektów, oraz zapewniające im właściwą ekspozycję. Ochronie podlega ponadto komponowane otoczenie obiektów w granicach ogrodzenia, wraz ze starodrzewiem i zielenią komponowaną, ogrodzeniami zabytkowymi, nawierzchniami, ogródkami przedfrontowymi. Zalecenie działań rewaloryzacyjnych;

- dla zabytkowych obiektów małej architektury (kapliczki, figury, krzyże przydrożne) - ochronie podlega dany obiekt wraz z zabytkowym starodrzewiem i zielenią komponowaną w bezpośrednim otoczeniu obiektu. Obowiązuje zachowanie, konserwacja, restauracja, rewaloryzacja obiektów;
- dla zabytkowych cmentarzy - ochronie podlega całość cmentarza z układem przestrzennym, rozplanowaniem, ogrodzeniem, drzewostanem, zabytkowymi pomnikami nagrobnymi, kaplicami, małą architekturą. Działania inwestycyjne winny zmierzać do utrzymania zabytkowego charakteru obiektu, oraz rewaloryzacji w przypadku wtórnych i niekorzystnych przekształceń bądź zatarcia pierwotnego układu i charakteru

Uwarunkowania działalności inwestycyjnej dla układów przestrzennych:

- utrzymanie w niezmienionym kształcie zachowanych zasadniczych elementów rozplanowania /drogi, cieki wodne, jary, rozłóg pól, zieleń naturalna, zieleń komponowana/;

- wprowadzenie nowych inwestycji na zasadzie kontynuowania form nawiązujących do tradycji budowlanej regionu i skali krajobrazu;
- w przypadku dekapitalizacji tradycyjnej zabudowy siedliskowej nowe inwestycje należy realizować na zasadzie wymiany kubatury w nawiązaniu do regionalnej tradycji budowlanej.
- ~~– w przypadku lokalizacji nowych obiektów w w/w strefie obowiązuje uzgodnienie inwestycji na mocy art. 40 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89 poz. 415 z późniejszymi zmianami).~~

Strefa „E” ochrony ekspozycji widokowej, która obejmować będzie obszary zabezpieczające właściwe eksponowanie zespołów przestrzennych lub obiektów zabytkowych, głównie poprzez wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy lub określenie jej nieprzekraczalnych gabarytów.

Głównym działaniem w strefie „E” winna być kompozycja architektoniczno - krajobrazowa polegająca na porządkowaniu współczesnego układu bądź projektowanie nowego zespołu osiedleńczego.

Uwarunkowania ekspozycji zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego:

- zakaz likwidowania osi widokowych w rejonie zabytków wpisanych do rejestru województwa śląskiego;
- działalność na obszarach osi ekspozycji widokowej zabytków określa każdorazowo Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Uwarunkowania ekspozycji widokowej zespołów przestrzennych:

- zakaz wprowadzania nowych dominant w obrębie obszarów chronionych;
- w przypadku projektowania nowych zespołów osiedleńczych zaleca się kontynuowanie form regionalno - krajobrazowych.

Strefa „K” ochrony krajobrazu integralnie związanego z kompozycją przestrzenną subregionu jako obszaru o statusie Parku Krajobrazowego wraz z jego otuliną

- ochrona i pielęgnacja zieleni komponowanej w obrębie historycznych parków, ogrodów i założeń cmentarnych;
- zakaz tworzenia nowych dominant oraz likwidacji osi widokowych na obiekty zabytkowe;

- wyznaczenie nowych terenów budowlanych na zasadzie uzupełnienia, porządkowania i kontynuacji historycznych układów przestrzennych i skali krajobrazu.

Strefa „OW” obserwacji archeologicznej jako potencjalne obszary badań archeologicznych.

- ~~wszelka działalność inwestycyjna związana z prowadzeniem prac ziemnych typu: melioracje, gazyfikacje, prace wodno-kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane jest uwarunkowana uzgodnieniem zakresu prac ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorzem Zabytków oraz po uprzednim przeprowadzeniu badań archeologicznych pod nadzorem konserwatorskim zgodnie z odrębnymi przepisami (§7 Rozporządzenia MkiSz 11.01.1994. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach i kwalifikacji osób, które mają prawo do prowadzenia tej działalności Dz.U. Nr 16 poz. 55).~~
- obowiązuje priorytet ochrony zabytków archeologicznych,
- ~~działalność inwestycyjna może podlegać ograniczeniom wynikającym z konieczności prowadzenia badań archeologicznych zgodnie z przepisami szczegółowymi ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,~~
- wszelkie planowane inwestycje liniowe (sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, gazowej, teletechnicznej itp.), drogowe (budowa nowych dróg i ulic) i szerokopowierzchniowe (takich jak budowa sklepów w typie marketów) powinny mieć zapewniony nadzór archeologiczny.

W granicach obszaru gminy strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej „A” objęte zostały następujące obiekty i zespoły zabytkowe:

- zespół sakralny kościoła p.w. św. Katarzyny w Cięcinie - nr rej. A – 597/89/90 (Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z 25.04.1990) /kościół, wikařówka, budynek plebani wraz z zabudowaniami gospodarczymi, kapliczka, cmentarz przykościelny/; granice ochrony wyznaczają działki: pbud.69, dz.nr ew. 5057/54, 5057/53,

5232/8, 5057/52, 1226/3 /część/ - ~~własność Parafii Rzymsko-Katolickiej w Cięcinie~~; dz. nr ew. 5057/5 /część/ - ~~własność Karola Derlaga, zam. Cięcina nr 541~~; dz. nr ew. 1226/4 - 1/2 - ~~własność Małgorzata Kolonko, zam. Cięcina nr 686~~; dz. nr ew. 1226/4 - 1/2, 1227/7, 1222/12 - ~~własność Jan Jarco, zam. Cięcina nr 204~~; dz. nr ew. 1222/3 - ~~własność Kazimierz Jarco zam. Cięcina nr 680~~ dz; nr ew. 1222/6 - ~~własność Anna Suchanek, zam. Cięcina 257~~; dz. nr ew. 1222/8 - ~~własność Leon Stolarczyk, zam. Cięcina 53~~; dz. nr ew. 1229/9 - ~~własność Franciszek Figura, zam. Cięcina 778~~; dz. nr ew. 1222/10, 1192/10 - ~~własność Stanisław Adameczyk, zam. Cięcina nr 54~~;

- cmentarz rzym. - kat. W Cięcinie - nr rej. A-621/89; granice ochrony obejmują działkę nr 5146/2 ~~/własność Parafii Rzymsko-Katolickiej w Cięcinie/~~;
- figura kamienna Matki Boskiej w Cięcine ~~przy posesji 13 ul. Jana Pawła II nr 7A~~, II pol. XIX w - nr rej. B – 59/1 (Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z 13.05.1997), granice ochrony obejmują działkę nr 5095/30.

Do rejestru zabytków województwa śląskiego postuluje się wpisać:

- zespół sakralny kościoła p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Żabnicy
- cmentarz rzymsko - katolicki w Żabnicy
- kapliczki i krzyże przydrożne w Żabnicy, Cięcinie, Ciścu, Węgierskiej Górze według załączonego spisu dóbr kultury /por. zał. nr 3/
- zespoły przestrzenne w rejonie Cięciny Górnej i Żabnicy Dużej
- system fortyfikacji „Węgierska Górka”
ostróg forteczny „Wędrowiec” w Węgierskiej Górze, „Włóczęga” i „Waligóra” w Ciścu, ostróg „Wawóz” i „Wyrwidąb” w Żabnicy.

Granice strefy ochronnej dla fortu „Wędrowiec” wyznaczone zostały na podstawie opinii ekspertów działającej pod kierunkiem J. Bogdanowskiego. Zgodnie z sugestią autorów wnioskowana strefa ochrony konserwatorskiej wokół fortu „Wędrowiec” wyznaczona została w obrębie działek ewidencyjnych nr 1630/1, 1630/2, 1630/3, 1630/4, 1630/5, 1626, część 254/ALP, 1628, 1622, 1623, 1625. Zachowane do czasów obecnych ostrogi stanowią elementy systemu fortecznego o charakterze rozproszonym. Centralnym punktem systemu fortyfikacji jest „Wędrowiec” zlokalizowany w zwężeniu doliny Soły. Pozostałe jego elementy usytuowane zostały

na lewym brzegu rzeki, w granicach Wsi Cisiec /"Wałigóra", „Włóczęga"/ oraz w Żabnicy /„Wawóz", „Wyrwidąb"/.

W obecnym stanie zachowania zespół przestrzenny, na którym rozlokowane zostały forty, wymaga uczytelnienia całości kompozycji przestrzennej jako miejsce pamięci o randze historycznej. W związku z tym wnioskuje się wyodrębnienie tych terenów poprzez zaprojektowanie szlaku widokowego, zakomponowanego jako „przerywnik" o funkcji integrującej. W tym celu postuluje się również wykonanie specjalistycznego studium krajobrazowego, z wytyczeniem granic ochrony konserwatorskiej całego systemu wraz ze szczegółowymi wytycznymi konserwatorskimi, dotyczącymi kształtowania przestrzeni w rejonie całego systemu fortyfikacji.

Strefą „B" częściowej ochrony konserwatorskiej na obszarze gminy zaleca się otoczyć:

- zespół zabudowy odlewni w Węgierskiej Górze;
- makronętrza dolin rzecznych Soły i Żabnicy wraz z towarzyszącymi potokami, roślinnością łągową wzdłuż cieków wodnych, rozłogiem pól, lasami i polarni;
- dobra kultury o wartościach lokalnych figurujące w spisach ~~Śłużby Ochrony Zabytków O / Bielsko—Biała~~ Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Bielsku-Białej;
- historyczną sieć dróg;
- zespoły przestrzenne o wartości historycznej i tradycyjnej, w obrębie wsi Cisiec, Cisiec (Gałuszki), Cisiec (Barania), Żabnica (Górna).

W odniesieniu do zespołów przestrzennych proponowanych do objęcia strefą „B" ustalono następujące kierunki działań rewaloryzacyjnych:

- Cisiec** - integracja; uczytelnienie skupionego, ulicowego układu w jego historycznej odmianie półwsi poprzez zatrzymanie nowych inwestycji zacierających jej tradycyjny ład przestrzenny
- Cisiec (Gałuszki)**- integracja; scalenie rozbitego zespołu przestrzennego wsi w wyraźną całość przy zachowaniu jego pierwotnej, przysiółkowej, łańcuchowej formy osadniczej
- Cisiec (Barania)** -integracja; komponowane scalenie rozrzuconego układu osiedleńczego

Żabnica (Górna) - rewaloryzacja; utrwalenie wartości przestrzennych i materialnych układu.

Strefą ekspozycji widokowej „E” proponuje się objąć zespoły przestrzennie stanowiące obszary otulinowe zabezpieczające właściwe wyeksponowanie przekształconych, historycznych form przestrzennych oraz współczesnych postaci osiedleńczych w krajobrazie wsi i subregionu:

- Cięcina -** układ wymaga rekompozycji w zakresie uczytelnienia tradycyjnej struktury przestrzennej o skupionym, ulicowym narysie w odmianie rzędówki, poprzez zatrzymanie zabudowy osiedlowej, urbanizacyjnej zacierającej historyczny ład przestrzenny
- Cięcina (Dolna) -** obszar współczesny wymagający uporządkowania poprzez wprowadzenie nowej zabudowy na zasadzie kompozycji architektoniczno - krajobrazowej, kontynuującej tradycyjne formy budowlane
- Cisiec (Mały) -** teren wymaga działań rewaloryzacyjnych polegających na uczytelnieniu skupionego, w odmianie półwsi układu przestrzennego i eliminowaniu inwestycji zacierających ten układ
- Węgierska Górka-** zespół przestrzenny współczesny, osiedlowy; zaleca się uporządkowanie na zasadach kompozycji wprowadzającej formy regionalno - krajobrazowe
- Węgierska Górka-** rewaloryzacja zespołu zabudowy oraz terenów otaczających (Odlewnia) polegająca na utrzymaniu jego historycznych i funkcjonalnych, wartości
- Węgierska Górka** uczytelnienie kompozycji przestrzennej w rejonie fortyfikacji
- Cisiec** obronnych poprzez zaprojektowanie szlaku widokowego,
- Żabnica** integrującego poszczególne elementy systemu w krajobrazie wsi

W rejonie obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz postulowanych do rejestracji wyznaczone zostały odrębne osie ekspozycji widokowej w rejonie układów przestrzennych wsi Cięcina i Żabnica:

- widoki na kościoły parafialne w Cięcinie, żabnicy stanowiące historyczne dominanty układów przestrzennych wsi.

Strefą obserwacji archeologicznej „OW” zaleca się objąć stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenach wsi Cięcina, Cisiec, Węgierska Górka jako potencjalne tereny badań archeologicznych:

Cięcina - obszar ~~AU~~ AZP 112-49, stanowisko nr 1, stanowisko nr 2, ślady osadnictwa pradziejowego z epoki kamienia i wczesnego średniowiecza /stanowisko nr 1/ oraz późnego średniowiecza /stanowisko nr 2/

Cisiec - obszar ~~AU~~ AZP 112-48, stanowisko nr 3, stanowisko nr 4, ~~stanowisko nr 6, stanowisko nr 7, stanowisko nr 8~~; ślady osadnictwa z okresu epoki kamienia /stanowisko nr 3/ i okresu ~~nowoczesnego~~ ~~nowożytnego~~ /stanowisko nr 4, ~~stanowisko nr 6, stanowisko nr 7, stanowisko nr 8~~/

Węgierska Górka- obszar AZP 112 - 48, stanowisko nr 1, stanowisko nr 2, ~~stanowisko nr 5~~; ślady osadnictwa okresu średniowiecznego /stanowisko nr 2/ i okresu ~~nowoczesnego~~ ~~nowożytnego~~ /stanowisko nr 1, ~~stanowisko nr 5~~, obszar AZP 112-49, stanowisko nr 3, stanowisko nr 4; ślady osadnictwa z okresu epoki kamienia oraz średniowiecza /stanowisko nr 3/ i okresu ~~nowożytnego~~ /stanowisko nr 4;/ obszar AZP 111-49, stanowisko nr 19; ślad osadnictwa z okresu ~~nowożytnego~~ /stanowisko nr 19/

W celu ochrony wymienionych stanowisk archeologicznych określa się strefę ochrony konserwatorskiej o charakterze otuliny przebiegającej w promieniu 40 m od centrum poszczególnych stanowisk archeologicznych.

3.3. Konsekwencje dla gospodarki przestrzennej.

- ze względu na znaczną ilość zasobów środowiska kulturowego podlegającego ochronie konserwatorskiej ustalonej prawnie oraz postulowanej do objęcia wzmożoną ochroną wymagane jest wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej;
- ze względu na aktualny stan zachowania, wyjątkowość i klasycyzm form rozplanowania Wsi oraz nasycenie obiektami zabytkowymi wyróżniono obszary o najwyższych, dużych i średnich wartościach kulturowych;

- ze względu. na różnorodność form architektonicznych w poszczególnych wsiach (zabudowa tradycyjna drewniana, zabudowa nawiązująca do tradycyjnych form, zabudowa nie kontynuująca cech tradycyjnych) oraz znaczne zróżnicowanie gabarytów i układu domów na działkach konieczne jest uczynienie układu historycznego, kontynuowanie form tradycyjnych, dostosowywanie do skali krajobrazu przez większą dbałość o zewnętrzny wygląd obiektów oraz działek;
- ze względu na właściwe wyeksponowanie obiektów i układów zabytkowych należy zachować istniejące osie widokowe oraz nie wprowadzać nowych dominant przestrzennych ograniczających właściwe eksponowanie cennych obiektów i zespołów przestrzennych;
- ze względu na charakterystyczne formy krajobrazowe zachowujące swoje pierwotne cechy należy ograniczyć tendencję do zabudowywania najbardziej eksponowanych terenów o wybitnych walorach krajobrazu oraz dążyć do nie rozpraszania zabudowy poza tradycyjnymi układami osadniczymi;
- ze względu na walory turystyczne obiektów i obszarów zabytkowych wymagana jest właściwa promocja wartościowych elementów środowiska kulturowego;
- ze względu na podniesienie znaczenia centrów wsi i przestrzeni publicznych celowe jest uatrakcyjnienie i większa dbałość o wygląd tych przestrzeni (zabudowa, chodniki, oświetlenie, zieleni).

4. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE

4.1. Stan istniejący.

W grudniu 1999 roku liczba ludności Gminy Węgierska Górka wynosiła 14 927 osób.

DANE URZĄD GMINY W.G. (grudzień 1999)

LUDNOŚĆ W POSZCZEGÓLNYCH WSIACH GMINY /dane na grudzień 1999/		
L.p.	Wyszczególnienie	Ludność
1.	Cięcina	4 308
2.	Cisiec	3 256
3.	Węgierska Górka	4 237
4.	Żabnica	3 126
RAZEM		14 927

DANE URZĄD GMINY W.G. (grudzień 1998)

STRUKTURA LUDNOŚCI WG GRUP WIEKOWYCH

Grupa wiekowa	liczba	%
Wiek 0 – 2 lat	437	2,9
Wiek 3 – 6 lat	795	5,3
Wiek 7 – 17 lat	2781	18,7
Wiek 16 – 17 lat	545	3,7
Wiek 18 – 44 lat	6 106	41,0
Wiek 45 – 59 lat	966	6,5
Wiek 60 lat i więcej	3256	21,9
RAZEM	14 886	100,0

DANE URZĄD GMINY W.G. (grudzień 1998)

STRUKTURA LUDNOŚCI WG GRUP AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ		
Grupa wiekowa	liczba	%
Wiek przedprodukcyjny	4 168	28
Wiek produkcyjny	8 634	58
Wiek poprodukcyjny	2084	14
RAZEM	14 886	100

DANE URZĄD GMINY W.G. (grudzień 1998)

STRUKTURA LUDNOŚCI WG PŁCI		
Płeć	liczba	%
Kobiety	7488	50,2
Mężczyźni	7 400	4,8
RAZEM	14 886	100,0

Analiza zjawisk demograficznych w roku 1999:

- procesy zmian w strukturach demograficznych przebiegają w sposób zrównoważony, wynikający przede wszystkim z biologicznego rozwoju ludności, co świadczy o stabilizacji tych struktur w gminie;
- przyrost naturalny waha się powyżej poziomu średniej w powiecie żywieckim (1,69) i wynosił w 1999 roku 3,5‰ (5,3 na tysiąc ludności);
- współczynnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby żywych urodzeń do liczby zgonów) wynosił około 1,42 (na 1 zgon przypada 1,42 urodzeń), jest to wartość wyższa od średniej w powiecie żywieckim (1,16) i oznacza (wartość większa od 1), że zapewniona jest tzw. rozszerzona reprodukcja społeczeństwa;
- przyrost rzeczywisty wynosi około 5‰, ze względu na dodatnie saldo migracji (1,5‰);
- współczynnik obciążenia ekonomicznego określający proporcje ludności czynnej i biernej zawodowo w 1999 roku wynosił 72,4%, oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 72 osoby w wieku przed i poprodukcyjnym.

4.2. Prognoza demograficzna.

Rozwój demograficzny Gminy Węgierska Górka, biorąc po uwagę struktury demograficzne oraz występujące trendy w rozwoju tych struktur, przypuszczalnie będzie przebiegać w oparciu o biologiczny rozwój ludności.

Poszczególne zjawiska demograficzne przebiegać będą w następujący sposób;

- natężenie urodzeń będzie utrzymywać się na średnim poziomie 200 - 210 na rok, przy czym w okresie wyżu demograficznego (2005 - 2008) osiągnie średni poziom 220 urodzeń/rok, natomiast w kolejnych latach (2015 - 2020) będzie spadać do średniego poziomu 190 urodzeń/rok;
- umieralność wykazywać będzie w najbliższych 15 latach tendencję wzrostową co związane jest z dużym odsetkiem ludności w grupie wiekowej powyżej 65 roku życia;
- przyrost naturalny wykazywać będzie tendencję wzrostową do roku 2007, w latach następnych należy oczekiwać tendencji spadkowej przyrostu naturalnego, szczególnie ze względu na prognozowany spadek liczby urodzeń;
- liczba dzieci w wieku szkolnym ulegnie w latach 2000 - 2010 zmniejszeniu, po roku 2010 ponownie zacznie przyrastać, ale będzie niższa od poziomu notowanego obecnie;
- liczba osób w wieku poprodukcyjnym do roku 2010 będzie stanowić około 15% populacji, ale w późniejszym okresie prognozowany jest jej znaczny wzrost, aż do 24% populacji w roku 2030.

Prognoza ludności Polski wg województw i powiatów na lata 1998 - 2030 GUS W - wa 1999 r.

PROGNOZA LUDNOŚCI /według wskaźników dla powiatu żywieckiego/

1998*	1999*	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030
14 886	14 927	14 947	15 006	15 036	15 046	14 947	14 719	14 392

* dane rzeczywiste

STRUKTURA LUDNOŚCI WG WIEKU /według wskaźników dla powiatu żywieckiego/

Grupy wiekowe	1998*	2000	2015	2030
wiek przedprodukcyjny 0-17	4 558	3 871	3 054	2 735
wiek produkcyjny 18-59/64	7 072	8 789	9 329	8 203
wiek poprodukcyjny +60/65	3 256	2 287	2 663	3 454
razem	14 886	14 947	15 046	14 392

STRUKTURA LUDNOŚCI WG WIEKU /według wskaźników dla wsi województwa śląskiego/

Grupy wiekowe	1998	1999	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030
0 – 2	492	477	447	477	507	567	507	432	388
3 – 6	761	731	701	612	657	701	746	642	357
7 – 12	1 387	1 341	1 296	1 058	924	983	1 058	1 103	954
13 – 15	776	776	761	642	507	463	492	537	552
16 – 18	731	761	775	701	597	477	462	507	552
19 – 24	1 328	1 357	1 372	1 491	1 327	1 073	864	864	939
0 – 17	3 908	3 832	3 728	3 236	2 983	3 012	3 116	3 042	2 818
18 – 44	5 961	6 010	6 040	6 144	6 114	5 905	5 458	4 966	4 474
45 – 59/64	2 789	2 849	2 923	3 371	3 669	3 714	3 684	3 728	3 937
18 – 59/64	8 770	8 859	8 963	9 515	9 783	9 619	9 142	8 694	8 411
+60/64	2 208	2 236	2 266	2 340	2 430	2 670	3 013	3 356	3 579
razem	14 886	14 927	14 957	15 091	15 196	15 301	15 271	15 092	14 808

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAINWESTOWANIA TERENU

5.1. Zabudowa mieszkaniowa.

- **Układ przestrzenny zabudowy.**

Położenie gminy Węgierska Górka w dolinie rzeki Soły - przełom rzeki pomiędzy pasmami Beskidu Śląskiego i Beskidu Żywieckiego oraz otwarcie do Kotliny Żywieckiej zaważyło na jej strukturze przestrzennej.

Składa się ona z części prawobrzeżnej i lewobrzeżnej, o dominującym znaczeniu części prawobrzeżnej.

Zasadniczym elementem struktury przestrzennej jest pasmo osadnictwa skupione na kierunku północ - południe wzdłuż przebiegającej przez gminę drogi krajowej, linii kolejowej i rzeki Soły - Cięcina (Dolna), Węgierska Górka, Cisiec.

Strukturę przestrzenną gminy uzupełniają duże jednostki osadnicze usytuowane w dolinach potoków (dopływów rzeki Soły) Żabniczanki - Żabnica i Cięcinki - Cięcina (Górna).

Węgierska Górka usytuowana jest przede wszystkim na prawym brzegu rzeki Soły między Sofą a linią kolejową. Na lewym brzegu rzeki Soły usytuowana jest dzielnica Zawodzie.

Wieś Węgierska Górka przedstawia układ przestrzenny typu osiedlowego, współczesnego składający się z kilku odrębnych zespołów zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej i wielorodzinnej oraz części przemysłowo - składowej w rejonie odlewni. Węgierska Górka posiada w przeważającej części zwartą intensywną zabudowę mieszkaniową rozrzedzającą się w kierunku zachodnim i południowym.

Cięcina usytuowana jest na prawobrzeżnej stronie rzeki Soły, głównie wzdłuż potoku Cięcinka. Cięcina (Dolna) przedstawia układ wielodrożny obudowany zwartą intensywną zabudową jednorodziną, który powstał z historycznego układu przestrzennego typu skupionego ulicowego. Cięcina (Górna) reprezentuje typ skupiony ulicowy z zabudową zwartą tworzącą ciąg wzdłuż potoku i drogi, rozpadającą się w górę dolin na mniejsze skupiska zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej oraz liczne przysiółki na zboczach górskich.

Cisiec usytuowany jest w dolinie rzeki Soły. Jego część prawobrzeżna wzdłuż drogi Żywiec - Zwardoń ograniczona Solą od zachodu, a linią kolejową od wschodu przedstawia typ skupiony ulicowy z zabudową intensywną zwartą.

Część lewobrzeżna - znacznie mniejsza - Mały Cisiec reprezentuje typ ulicowy skupiony ze zwartą intensywną zabudową oraz zabudową rozproszoną wzdłuż „drogi cesarskiej”. Na zboczach Beskidu Śląskiego występuje zabudowa rozproszona w formie licznych przysiółków.

Żabnica położona jest wzdłuż potoku Żabniczanka i drogi. Prezentuje ona typ skupiony ulicowy ze zwartą intensywną zabudową głównie w części centralnej oraz rozpadającą się w górę doliny - Żabnica (Mała) - na mniejsze skupiska i liczne przysiółki na zboczach Beskidu Żywieckiego.

W istniejących zespołach zabudowy mieszkaniowej wsi gminy, głównie Węgierska Górka i Cięcina, istnieją duże zasoby terenów dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej, jedynie w Żabnicy ze względu na ukształtowanie terenu i rygory związane z Planem Ochrony ŻPK dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej jest w dużym stopniu ograniczony.

Położenie większości układów przestrzennych wsi wchodzących w skład gminy Węgierska Górka w bezpośrednim sąsiedztwie powoduje, że dalszy rozwój możliwy jest na specjalnych warunkach porządkujących rozwój przestrzenny wsi i ukierunkowujących kształtowanie formy architektonicznej zabudowy.

• **Zasoby mieszkaniowe.**

Podstawowym zasobem mieszkaniowym gminy jest tradycyjne budownictwo jednorodzinne realizowane przez indywidualnych inwestorów na własnych działkach. Dodatkowo w Węgierskiej Górze znajdują się komunalne i zakładowe budynki mieszkalne (kilkukondygnacyjne, wielorodzinne).

DANE URZĄD GMINY W.G. /dane na 1999 r./

STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO		
Prywatne	Ilość budynków jednorodzin.	3 060
	Ilość budynków wielorodzin.	7
Komunalne	Ilość budynków	3
	Ilość lokali	59
	Ogólna pow. mieszkań [m ²]	2716
	W tym własnościowych [m]	2012
	Ilość budynków	13

Zakładowe	Ilość lokali mieszkaniowych	244
	W tym własnościowe	94
	Ogólna pow. mieszkań [m ²]	10 527
	W tym własnościowych [%]	40

ROZNIK STATYSTYCZNY. /dane z31.XII.1998 r./

ZASOBY MIESZKANIOWE	
Mieszkania zamieszkałe ogółem	3 668
w tym stanowiące własność gminy	2,0%
Liczba mieszkań na 1000 ludności	245,5
Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa	69,2 m ²
Przeciętna pow. użytkowa na 1 osobę	17,0 m ²

Średnia dla gmin w powiecie żywieckim

18,75 m² / 1 osobę

5.2. Struktura własności terenu Gminy Węgierska Górka.

Większość terenów Gminy Węgierska Górka jest we władaniu prywatnym - około 54,5% powierzchni gminy. Również znacząca jest własność Skarbu Państwa (ponad 40% powierzchni gminy), ale dotyczy ona przede wszystkim Lasów Państwowych.

DANE URZĄD GMINY W.G.

STRUKTURA WŁASNOŚCI TERENU W GMINIE /dane na rok1999/			
L.p.	Własność	Powierzchnia [ha]	%
1.	Prywatna	4 236	54,97
2.	Kościelna	7	0,09
3.	Gminna	20	0,26
4.	Skarb Państwa	3 307	42,91
5.	inna	138	1,77
RAZEM		7 706	100,00

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

STRUKTURA WŁASNOŚCI						
	CIĘCINA Juraszki	CISIEC	W. GÓRKA Bąki	ŻABNICA	RAZEM	%
Skarb Państwa	291 ha	76 ha	299 ha	2 438 ha	3 104 ha	40,7%
Państwowe osoby prawne	8 ha	8 ha	6 ha	--	22 ha	0,3%
Gmina i związki międzygm.	35 ha	52 ha	38 ha	32 ha	157 ha	2,1%
Prywatne (osoby fizyczne)	1 266 ha	1281 ha	330 ha	1 315 ha	4 192 ha	54,9 %
Spółdzielnie	12 ha	-	2 ha	-	14 ha	0,2%
Kościół i zw. wyznaniowe	4 ha	-	4 ha	3 ha	11 ha	0,1%
Wspólnoty gminne	13 ha	50 ha	-	6 ha	69 ha	0,9%
Inne	21 ha	22 ha	10 ha	9 h	62 ha	0,8%
SUMA	1660 ha	1489 ha	689 ha	3803ha	7631ha	100%

Uwaga: Rozbieżności w danych UG i Starostwa wynikają z istniejących różnic w danych dotyczących powierzchni ewidencyjnej i geodezyjnej.

Konsekwencjami dla rozwoju przestrzennego gminy wynikającymi ze struktury własności gruntów są:

- ze względu na długi udział własności prywatnej wszelka działalność inwestycyjna gminy oraz pozyskiwanie nowych inwestorów jest utrudniona i uwarunkowana wykupem terenów oraz ograniczona niewielką ilością terenów gminnych;
- ze względu na bardzo rozdrobnioną strukturę własnościową gruntów ograniczona jest w sposób istotny możliwość kształtowania ładu przestrzennego.

5.3. Struktura użytkowania gruntów Gminy Węgierska Górka.

Gmina Węgierska Górka charakteryzuje się znacznym zalesieniem terenu (około 50 % obszaru gminy), w tym największe zalesienie występuje w Żabnicy (73% powierzchni wsi).

Użytki rolne zajmują w gminie ponad 40% powierzchni, w tym grunty orne około 27% powierzchni gminy. Największą powierzchnię użytków rolnych posiada Cisiec - około 65%, w tym około 50% powierzchni Wsi grunty orne.

Tereny zainwestowane zajmują jedynie około 5% powierzchni gminy.

DANE URZĄD GMINY W.G.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW /dane na rok 1999/			
L.p.	Rodzaj użytku	Powierzchnia [ha]	%
1.	Użytki rolne		
1a.	Grunty orne	2 146	27,8
1b.	Sady	122	1,6
1c.	Łąki	331	4,3
1d.	Pastwiska	677	8,8
	Razem	3276	42,5
2.	Grunty pod lasami	3 830	49,7
3.	Grunty pod wodami	139	1,8
4.	Tereny komunikacji	177	2,3
5.	Tereny zabudowane	185	2,4
6.	Tereny różne, nieużytki	99	1,3
	RAZEM	7 706	100,00

DANE STAROSTWO POWIATOWE W ŻYWCU

	CIĘCINA Juraszki	CISIEC	W. GÓRKA Bąki	ŻABNICA	RAZEM	GMINA ewidenc.	GMINA geodez.	%
Użytki rolne	986 ha	982 ha	271 ha	920 ha	3 128 ha	3 128 ha	3 173 ha	41,20%
w tym: grunty orne	654 ha	758 ha	180 ha	507 ha	2 099 ha	2080 ha	2 111 ha	27,40%
sady	11 ha	49 ha	40 ha	3 ha	103 ha	104 ha	105 ha	1,4%
łąki	83 ha	49 ha	14 ha	152 ha	298 ha	294 ha	298 ha	3,85%
pastwiska	238 ha	126 ha	37 ha	258 ha	659 ha	650 ha	659 ha	8,55%
Użytki leśne	560 ha	305 ha	282 ha	2 781 ha	3 928 ha	3 925 ha	3 981 ha	51,70%
w tym: lasy i grunty leśne	560 ha	294 ha	271 ha	2 781 ha	3 906 ha	3 903 ha	3 959 ha	51,40%
grunty zadrzew. i zakrzewione	– ha	11 ha	11 ha	-	22 ha	22 ha	22 ha	0,30%
Tereny zabud. i zurbaniz.	31 ha	52 ha	40 ha	39 ha	162 ha	159 ha	161 ha	2,10%
Tereny komunikacji	44 ha	70 ha	32 ha	39 ha	185 ha	185 ha	188 ha	2,40%
Tereny różne i nieużytki	7 ha	4 ha	47 ha	10 ha	68 ha	68 ha	69 ha	0,90%

Tereny wód	22 ha	76 ha	17 ha	14 ha	129 ha	132 ha	134 ha	1,70%
SUMA	1 650 ha	1 489 ha	689 ha	3 803 ha	7 631 ha	7 597 ha	7 706 ha	100%

Różnice w powierzchni wynikają z różnic w danych Urzędu Gminy i Starostwa Powiatowego oraz z różnic w danych dotyczących powierzchni ewidencyjnej i powierzchni geodezyjnej gminy.

Konsekwencjami dla rozwoju przestrzennego gminy wynikającymi ze struktury użytkowania gruntów są:

- duża powierzchnia lasów, użytków ekologicznych oraz terenów rolnych warunkuje i ogranicza rozwój przestrzenny gminy oraz dostępność terenów pod różne formy zainwestowania;
- duża powierzchnia użytków rolnych świadczy o rozwiniętej funkcji rolniczej gminy, jednocześnie średnia i mała jakość gleb, ich ograniczona przydatność oraz warunki terenowo - klimatyczne obszaru gminy ograniczają rozwój gospodarki rolnej.

5.4. Infrastruktura społeczna.

- **Urządzenia obsługi ogólnej.**

Większość urządzeń obsługi ogólnej - administracji, łączności itp. znajduje się w Węgierskiej Górcie - centrum usługowo - administracyjnym całej gminy.

- 1) Administracja publiczna: Urząd Gminy w Węgierskiej Górcie.
- 2) Administracja gospodarcza i finansowa: GS Samopomoc Chłopska - Cięcina;
PSS Spolem - Węgierska Górka;
Bank Spółdzielczy - Węgierska Górka
- 3) Łączność: Urzędy Pocztowe - W. Górka, Żabnica;
Agencja pocztowa - Cięcina, Cisiec.
- 4) Straż Pożarna: Cięcina, Cisiec, Węgierska Górka, Żabnica.
- 5) Bezpieczeństwo publiczne: Komisariat Policji - Węgierska Górka.

- **Urządzenia obsługi ludności.**

Wyposażenie gminy w infrastrukturę społeczną obejmuje usługi z dziedziny oświaty (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie), zdrowia (przychodnie) oraz kultury (ośrodki kultury, obiekty kultu religijnego).

1) Oświata i wychowanie.

ROCZNIK STATYSTYCZNY I URZĄD GMINY

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW			
Rok	Ilość uczniów	Ludność gminy	Udział uczniów w l. ogólnej

1996	1 988	14 572	13,6 %
1997	1 970	14 874	13,2 %
1998	1 914	14 886	12,8 %
1999	1 882	14 927	12,6 %

PRZEDSZKOLA

Na terenie gminy Węgierska Górka funkcjonuje 5 przedszkoli gminnych. Obecnie do przedszkoli uczęszcza 375 dzieci, co stanowi 2,5% ogółu populacji gminy 47,1% dzieci w wieku przedszkolnym (3 - 6 lat - 5,3% populacji). Na jedno miejsce w przedszkolu przypada średnio jedno dziecko.

URZĄD GMINY (stan na 1999 rok)

obiekt / wieś	ilość dzieci	ilość miejsc	ilość oddziałów	średnio dzieci w oddziale	stan techn. obiektu
WĘGIERSKA GÓRKA	124	125	5	25	dobry
CISIEC NR 1	44	44	2	22	dobry
CISIEC NR 2	37	37	2	17	dobry
CIĘCINA	110	110	5	22	dobry
ŻABNICA	60	60	3	20	dobry

SZKOŁY PODSTAWOWE

Na terenie gminy Węgierska Górka działa 5 szkół podstawowych - w Węgierskiej Górcie, Ciścu i Żabnicy po jednej, a w Cięcinie - dwie. Uczęszcza do nich 1319 uczniów. Na jedno miejsce przypada średnio 0,94 ucznia, przy czym w szkole w Ciścu na 200 miejsc przypada 209 uczniów. Stan techniczny i wyposażenie szkół jest dobre, jedynie szkoła nr 2 w Cięcinie (Górnej) nie posiada sali gimnastycznej.

Standard usług w zakresie szkolnictwa podstawowego można ocenić jako zadowalający.

URZĄD GMINY (stan na 1999 rok)

obiekt / wieś	powierz. działek	ilość uczniów	ilość miejsc	ilość nauczycieli	ilość oddziałów	sala gimnast.	boisko	stan techn. obiektu
WĘGIERSKA GÓRKA	0,90 ha	382	400	28	15	1	1	dobry
CISIEC	1,30 ha	209	200	18	10	1	1	dobry
CIĘCINA nr 1	1,61 ha	399	400	25	15	1	1	zadowalający
CIĘCINA nr 2 (GÓRNY)	0,46 ha	80	100	10	6	brak	1	dobry
ŻABNICA	0,55 ha	249	300	20	11	1	1	dobry

GIMNAZJA

Na terenie gminy Węgierska Górka są 3 gimnazja:

w Cięcinie, Żabnicy i Węgierskiej Górcie z oddziałem w Ciścu. Uczęszcza do nich 492 uczniów. Na jedno miejsce przypada średnio 0,91, przy czym w Węgierskiej Górcie na 291 uczniów przypada 200 miejsc. Wszystkie

gimnazja znajdują się w obiektach szkół podstawowych, a obiekty sportowe (sale gimnastyczne i boiska) są we wspólnym użytkowaniu ze szkołami podstawowymi.

Ze względu na brak własnych obiektów standard usług w zakresie szkolnictwa gimnazjalnego należy ocenić jako niewystarczający.

obiekt / wieś	powierz. działek	ilość uczniów	ilość miejsc	ilość nauczycieli	ilość oddziałów	sala gimnast.	boisko	stan techn. obiektu
WĘGERSKA GÓRKA Z OD. W CIŚCIU	Szkoly w obiektach szkół podstaw.	219	200	17	10	1	1	dobry
CIĘCINA		171	170	14	6	1	1	zadawalający
ŻABNICA		102	150	7	4	1	1	dobry

SZKOŁY INNE

Na terenie Węgierskiej Górki znajduje się szkoła ponadpodstawowa (zarządzana przez Starostwo Powiatowe) obejmująca: technikum (199 uczniów), szkoła zawodowa (242), technikum wieczorowe dla dorosłych (66).

Specjalności: tokarz, elektromechanik.

Specjalności zawodowe: piekarz, ciastkarz.

2) Służba zdrowia.

W Gminie Węgierska Górka funkcjonują 2 ośrodki zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Praktyki Grupowej Lekarzy „SCAPULA” s.c. (działający na podstawie umowy ze śląską Kasą Chorych) - W.G.
- Z. Z.O.Z. Żywiec - zakład publiczny (Węgierska Górka).

oraz 1 pogotowie ratunkowe - dział pomocy doraźnej (W.G.) prowadzone przez Z.Z.O.Z. Żywiec, a także Zakład Balneologiczno - Rehabilitacyjny. Placówki zdrowotne zabezpieczają podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców gminy w ramach kompetencji lekarza rodzinnego.

Na podstawie kontraktu ze śląską Kasą Chorych funkcjonują:

- ginekologia - „SCAPULA”;
- chirurgia + RTG - Z. Z.O.Z. Żywiec;
- balneologia i rehabilitacja - Z. Z. O.Z. Żywiec;
- medycyna pracy - Z. Z. O.Z. Żywiec;
- 4 gabinety stomatologiczne - indywidualna praktyka lekarska;

oraz gabinety prywatne bez kontraktu z Kasą Chorych (okulistyka, internista).

Pogotowie - dział pomocy doraźnej - składa się z zespołu wyjazdowego oraz ambulatorium i świadczy usługi dla 4 gmin (Węgierska Górka, Milówka, Rajcza, Ujszoły ~ 40 tys. ludzi).

Należy dążyć do rozbudowy specjalistyki ambulatoryjnej: okulistyka, laryngologia, dermatologia oraz tzw. chirurgii 1 dnia (na bazie istniejącej poradni chirurgicznej).

Lekarze: 8 osób, Lekarze dentyści: 4 osoby, Pielęgniarki: 25 osób.

We wsi Węgierska Górka zlokalizowane są 2 apteki.

W gminie znajduje się Ośrodek Pomocy Społecznej - przy Urzędzie Gminy.

Na terenie gminy zlokalizowane są 2 Domy Pomocy Społecznej:

- w Żabnicy /prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Żabnicy/,
- w Węgierskiej Górcie /prowadzony przez Niemiecką Fundację „Maksymilian Kolbe Werke” dla byłych więźniów hitlerowskich obozów koncentracyjnych/.

3) Kultura.

W Węgierskiej Górcie znajduje się Ośrodek Promocji Kultury mający swoją siedzibę przy Urzędzie Gminy. Jest on odpowiedzialny za animację życia kulturalnego i społecznego gminy. Sprawuje patronat nad kołami zainteresowań m.in. plastycznym, bibułkarskim i rzeźbiarskim.

W Węgierskiej Górcie zlokalizowana jest również biblioteka publiczna z 3 filiami w Ciężynie, Ciężcu i Żabnicy.

W forcie „Wędrowiec” mieści się Izba Pamięci - muzeum poświęcone pamięci poległych we wrześniu 1939 roku. W Żabnicy znajduje się pomnik upamiętniający stracenie 10 Polaków w 1943 przez hitlerowców.

W Małym Ciężcu znajduje się Prywatne Muzeum Jana Talika, gdzie zgromadzone są dawne przedmioty użytkowe miejscowej ludności.

Galeria Beskidzka w Żabnicy Kamiennej gromadzi rzeźby i obrazy powstające podczas corocznych plenerów.

4) Kościoły, cmentarze.

Kościół parafialne:	Parafia rzymsko - katolicka Cisiec
	Parafia rzymsko - katolicka Ciężcina
	Parafia rzymsko - katolicka Żabnica

Czynne cmentarze:	Żabnica	- 1 parafialny
	Cisiec	- 1 komunalny
	Cięcina	- 1 parafialny, 1 komunalny

5.5. Usługi i przemysł.

Działalność gospodarczą na terenie gminy prowadzi 921 podmiotów gospodarczych, w tym większość z nich prowadzi działalność związaną z usługami i handlem.

W ciągu ostatnich lat obserwowany jest duży przyrost ilości podmiotów gospodarczych 1995-701, 1998-921.

DANE URZĄD GMINY W.G.

PODMIOTY GOSPODARCZE				
/saldo zarejestrowanych i wyrejestrowanych firm, dane na rok 1999/				
Rok	1995	1996	1997	1998
Zarejestrowane	187	157	212	171
Wyrejestrowane	63	89	109	126
Podmioty działające	701	771	873	921

DANE URZĄD GMINY W.G.

STRUKTURA ZAREJESTROWANYCH JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH		
/dane na rok 1999/		
L.p.	Wyszczególnienie	Ilość
1.	Przemysł	60
2.	Budownictwo	133
3.	Handel i usługi	618
4.	Transport, składowanie, łączność	60
5.	inne	50
RAZEM		921

ROCZNIK STATYSTYCZNY

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W KRAJOWYM REJESTRZE					
/Regon, dane z 31.XII.1998/					
Wyszczególnienie	Spółki prawa handlowego		Spółdzielnie	Osoby fizyczne	Razem
	razem	z udziałem kapit. zagran.			
1997	10	4	5	522	603
1998	11	4	5	622	740

ROCZNIK STATYSTYCZNY

PRACUJĄCY W GOSPODARCE NARODOWEJ					
/dane z 30. IX. 1998/					
ORAZ BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI					
/dane z 31.XII.1998/					
Wyszczególnienie	Pracujący			Bezrobotni zarejestrowani	Razem
	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe		

1997	1 364	369	449	677	2 236
1998	1 423	357	376	625	2 232

Największym zakładem przemysłowym w gminie jest dawna Fabryka Armatury i Odlewnia Węgierska Górka S.A. przekształcona obecnie w „Metalpol” S.A. „Metalpol” S.A. posiada urządzenia do oczyszczania ścieków oraz urządzenia zabezpieczające emitory szkodliwych substancji do atmosfery (filtry, odpylacze).

Część terenu Odlewni stanowi miejsce dla rozwoju innych funkcji przemysłowych, drobnej wytwórczości, baz i składów i wymaga zagospodarowania właściwego dla terenów poprzemysłowych. Tereny te powinny być poddane restrukturyzacji wielofunkcyjnej.

Dużym zakładem produkcyjnym jest również P.P.H.U. „Żywiec - Zdrój” sp. z o.o. zlokalizowany w Ciężynie (Górnej) zajmujący się produkcją naturalnej wody źródlanej.

Inne zakłady przemysłowe i produkcyjne to m.in.:

- PROMED - wyroby drzewne w Ciężynie;
- PRO - DREWEX - wyroby drzewne w Żabnicy;
- Wytwórnia Napojów Chłodzących „Faber 1928” w Węgierskiej Górze;
- Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych „Bella” w Ciężcu.

5.6. Turystyka i baza turystyczna.

/opracowano przy współpracy I w oparciu o materiały i dane udostępnionych przez Ośrodek Promocji Gminy w Węgierskiej Górze/.

Gmina Węgierska Górka należy do atrakcyjniejszych pod względem turystycznym regionów południowej Polski. Gmina posiada dobre zaplecze rekreacyjno - turystyczne. Ze względu na ukształtowanie terenu i walory przyrodniczo - krajo-
brazowe szczególnie popularne są latem rowerowe wycieczki górskie, a zimą narciarstwo zjazdowe, biegowe i śladowe. Gmina jest doskonałą bazą wypadową do uprawiania turystyki górskiej.

Przez gminę przebiega główny szlak beskidzki im. Kazimierza Sosnowskiego biegnący z Ustronia aż do Rozsypańca w Bieszczadach.

Atrakcyjność turystyczną gminy podnosi dobra dostępność komunikacyjna: dojazd kolejowy linią z Bielska - Białej przez Żywiec do Zwardonia oraz dojazd drogowy.

• **BAZA NOCLEGOWA /dane OPG w Węgierskiej Górze na rok 1999/**

~ 50 kwater prywatnych, pensjonatów, domów wczasowych

1700 całorocznych miejsc noclegowych:	Węgierska Górka	980
	Żabnica	450
	Cisiec	260
	Cięcina	10

• **BAZA TOWARZYSZĄCA /dane OPG w Węgierskiej Górze na rok 2000/**

- **wyciągi:** orczykowy w Ciężynie /stok Ficońki/
zespół wyciągów w Żabnicy / Zaprzelina i Wojtatówka /
w Żabnicy - przy drodze do schroniska PTTK na Halę Boraczą
- **obiekty sportowo - rekreacyjne:**
 - korty tenisowe: Ośrodek Rekreacyjny „Jaz” w Węgierskiej Górze
Ośrodek Wypoczynkowy PKP „Orlik” w Węgierskiej Górze
 - baseny kąpielowe Ośrodek Rekreacyjny „Jaz” - otwarty
Ośrodek Wypoczynkowy „Wrzos” - kryty
 - boiska Ośrodek Rekreacyjny „Jaz”
Ośrodek Wypoczynkowy PKP „Orlik”
LKS „Świt”
LKS „Skałka”
- **obiekty turystyczne:**
Górska Stacja turystyczna „Słowianka” - Żabnica
Schronisko na Hali Boraczej - Żabnica
- **szlaki turystyczne:**
 - czerwony - część Głównego Szlaku Beskidzkiego, z baraniej Góry przez Glinne, Węgierską Górkę na Abramów, Przełęcz Pawlusią i Halę Rysiankę
 - czarny - z Żabnicy Skałki na Halę Boraczą
 - czarny - z Żabnicy Skałki na Słowiankę
 - zielony - z Żabnicy Skałki na Rysiankę i Lipowską
 - zielony - z Węgierskiej Górki przez Siodełko na Baranią Górę
 - niebieski - z Żabnicy Myce na Halę Boraczą
- **ścieżki rowerowe:**
 - niebieska trasa rowerowa
Węgierska Górka Centrum, most junacki, droga cesarska przez Cisiec Gołuszki do Kamesznica Krzywa, zabytkowy park w Kamesznicy, Kamesznica - Złatnia, trawers Czerwieńskiej Grapy, Kubisiówka, most junacki, Węgierska Górka
 - czerwona trasa rowerowa
Cięcina PKP, Groń, Przegib, Hala Magura, trawers Skały, Słowianka, Suchy Groń, Płone, Żabnica Skałka, Żabnica
Leśniczówka, Żabnica Mała, Węgierska Górka
- **ścieżki narciarskie:**

- Cięcina PKP, Groń, Przegib, Hala Magura, trawers Skały, Słowianka, Suchy Groń, Płone, Żabnica Skałka
 - Węgierska Górka Zielona, Cisiec Barania, Głogówka, Firlejka, trawers Glinnego, Kamesznica Złatnia, trawers Czerwieńskiej Grapy, Kubisiówka, most junacki, droga cesarska do mostu na Glinnem
- **ścieżki spacerowe:**
- Cięcina Kościół, Cięcina Potok, Groń, Przegib, Hala Magura, Słowianka;
 - Cięcina PKP, Cięcina Kółko Rolnicze, Żabnica Bukowina, Żabnica
 - Żabnica Myce, trawers Palenicy, Cisiec Fułatów Potok
- **ścieżka dydaktyczna Żywieckiego Parku Krajobrazowego:**
 Węgierska Górka dworzec PKP - Węgierska Górka forty – Żabnica Kościół - Abramów - Suchy Groń (868 m n.p.m.) - Romanka (1366 m n.p.m.) - Hala Łyśnikowa - Hala Pawlusia - Hala Rysianka - Prusów - Żabnica - Węgierska Górka
 Długość trasy - 45 km
 Na trasie zlokalizowano 9 przystanków.
- **ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza „Trakt cesarski” Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego” Nadleśnictwo Węgierska Górka:**
 Długość trasy około 2 km. Wyznaczono na niej 9 przystanków tematycznych (Potok Glinne, Funkcje lasów, Schronisko podskalne, „Źródło leśne”, „Bogactwo leśnego świata”, Fort „Włóczęga”, Budowa drewna”, Rośliny chronione”, Rzeka Soła”), jeden punkt widokowy i miejsce odpoczynku przy obiekcie turystycznym.
- **atrakcje turystyczne:**
 Na terenie gminy zachowało się wiele elementów środowiska kulturowego. Czytelne są historyczne układy wsi, szczególnie w Cięcinie i Żabnicy.
 Znajdują się tu liczne zabytki architektury:
 Cięcina: kościół p.w. Św. Katarzyny Aleksandryjskiej, cmentarz;
 Żabnica kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej;
 Węgierska Górka - Cisiec - Żabnica zespół fortów obronnych z 1939 roku oraz kapliczki i krzyże przydrożne, a także tradycyjne budownictwo drewniane.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU:

Czynniki sprzyjające rozwojowi:

- dobre i atrakcyjne przyrodniczo, krajobrazowo oraz turystycznie położenie gminy pomiędzy Beskidem Śląskim a Beskidem Żywieckim w dolinie Soły;

- dobre warunki dla uprawiania turystyki czynnej zarówno letniej, jak i zimowej (baza towarzysząca - szlaki turystyczne, rowerowe, narciarskie, W0490;
- dobra dostępność komunikacyjna (drogowa i kolejowa);
- istniejąca baza noclegowa, gospodarstwa agroturystyczne, itp.
- cenne elementy środowiska przyrodniczego o dużych walorach krajobrazowych;
- obiekty i zespoły zabytkowe oraz inne elementy środowiska kulturowego podnoszące atrakcyjność turystyczną gminy.

Czynniki ograniczające rozwój:

- ograniczenia wynikające z Planu Ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego oraz z innych obostrzeń związanych z terenami objętymi ochroną prawną;
- mało urozmaicona oferta usług i obiektów turystyczno - wypoczynkowo - rekreacyjnych na odpowiednio wysokim poziomie;
- zbyt małe wykorzystanie i wyeksponowanie naturalnych atrakcji gminy (przyrodniczych i kulturowych).

Oddziaływanie różnych form rekreacji i turystyki na faunę poszczególnych ekosystemów /wg materiałów do Planu Ochrony ŻPK/:

- ekosystemy polan górskich ŻPK należy uznać za wystarczająco chłonne, aby nie ograniczać turystyki, narciarstwa i pokrewnych form rekreacji;
- bory świerkowe i świerkowo - jodłowe należy zaliczyć do ekosystemów o chłonności bardzo małej lub małej, na pozostałym obszarze biomu lasu fauna nie stanowi ograniczenia dla rozwoju turystyki i rekreacji;
- ekosystemy podmokłe i torfowiskowe odznaczają się brakiem przydatności do rekreacji lub ich chłonność jest bardzo mała, jedyną formą rekreacji zalecaną na tym obszarze jest dydaktyczna ścieżka przyrodnicza;
- ekosystemy wodne ŻPK to strefy źródłowe potoków, potoki i rzeki oraz trwałe i efemeryczne zbiorniki wodne. Rekreacja wpływa negatywnie na źródła i zbiorniki wodne przez zadeptywanie ich i zanieczyszczanie; atrakcyjne dla rekreacji są jedynie duże rzeki i większe potoki.

- Górskie większe źródła leżące w pobliżu szlaków należy znakować i w ich otoczeniu zbudować prymitywne ujęcia wody - poidelka (dla ochrony samych źródeł).

5.7. Infrastruktura techniczna.

• **Zaopatrzenie w wodę.**

1) CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

W gminie na terenie wsi Węgierska Górka istnieją dwa wodociągi zbiorowe.

- Ujęcie głównego wodociągu zbiorowego położone w zachodniej części Węgierskiej Górki na prawym terasie rzeki Soły obsługuje osiedle XX - lecia, obiekty użyteczności publicznej, gastronomię, PKS i PKP znajdujące się w centrum Węgierskiej Górki. Wody ujmowane są z czwartorzędowego poziomu wodonośnego za pomocą studni kopanych. Według zatwierdzonej dokumentacji hydrogeologicznej w kat. „B” udokumentowana wydajność eksploatacyjna ujęcia (dwóch studni) wynosi 408 m³/dobę i na tę ilość zostało wydane pozwolenie wodno - prawne (z dnia 17.05.1999.). Na terenie ujęcia zlokalizowana jest pompownia wody oraz hydrofornia;
- Ujęcie przy ul. Kościuszki o wydajności 23,2 m³/s to jest 556,8 m³/dobę (pozwolenie wodno - prawne z 05.10.1995.). Ujęcie składa się ze studni, pompowni i stacji uzdatniania. Strefa ochrony bezpośredniej - 20,0 m.

W wsi Cięcina znajduje się jedno ujęcie wody:

- Ujęcie drenażowe w Cięcinie (Górnej) na potoku Cięcinka o wydajności 9,0 m³/s to jest 777,6 m³/dobę. Ujęcie jest to stopień betonowy na potoku /rzędna 524,80 m/ oraz zbiornik wody. Stacja uzdatniania wody składa się z 2 zbiorników wody (surowej i uzdatnionej), pomp obiegowych, koagulacji (30% siarczanem glinu), filtracji w filtrach pośpiesznych 2 + 1 szt. o wydajności 22,5 m³/godz. Każdy, dezynfekcji podchlorynem sodu. Strefa ochrony bezpośredniej ujęcia wody - od 15 do 20 m od ujęcia.

W północnej części gminy w granicach sołectwa Cięcina udokumentowano zasoby eksploatacyjne ujęcia wody podziemnej „ABRAHAMÓW” w ilości Q=80,0 m³/h, dla którego zaproponowane zostało ustanowienie strefy ochronnej.

Poza wymienionymi wodociągami zbiorowymi na pozostałym obszarze gminy przeważają małe wodociągi lokalne z krótkimi odcinkami sieci wodociągowej. Zaopatrzenie w wodę następuje z wodociągów grawitacyjnych bazujących głównie na źródłach i częściowo na potokach górskich oraz z wodociągów zagrodowych pobierających wodę ze studni kopanych. W Ciścu i Żabnicy nie ma aktualnie wodociągów zbiorowych.

Zapotrzebowanie wody - stan istniejący.

Ludność.

Bilans zapotrzebowania wody obliczono przyjmując liczbę ludności:

Cięcina 4 296 osób

Cisiec 3 248 osób

Węgierska Górka 4 235 osób

Żabnica 3 107 osób

Razem 14 886 osób

Średnie zapotrzebowanie wody na 1 mieszkańca wraz z zapotrzebowaniem wody dla usług wynosi 0,12 m³/dobę.

L.p.	Wieś	Ilość mieszk. /1998/	Średnia zaopatr. wody m ³ /dobę	Wsp. Nierówn.		Zapotrzebowanie wody			
				Nd	Nh	Q śr. m ³ /d	Q max d m ³ /d	Q max h	
								m ³ /h	dm ³ /s
1.	Cięcina mieszkańcy	4 296	0,12	1,5	2,5	515,52	773,28	80,55	22,30
	Straty w sieci					77,34	77,34	3,22	0,10
	Cięcina razem					592,86	851,62	83,77	22,40
2.	Cisiec mieszkańcy	3 248	0,12	1,5	2,5	389,76	584,64	60,90	16,90
	Straty w sieci					58,46	58,46	2,44	0,10
	Cisiec razem					448,22	643,10	63,34	17,00
3.	Węgierska Górka mieszkańcy	4 235	0,12	1,5	2,5	508,20	762,30	79,41	22,10
	Straty w sieci					76,23	76,23	3,18	0,10
	W. Górka razem					584,43	838,53	82,59	22,20
4.	Żabnica mieszkańcy	3 107	0,12	1,5	2,5	372,84	559,26	58,25	16,20
	Straty w sieci					55,93	55,93	2,33	0,10
	Żabnica razem					428,77	615,19	60,58	16,30
5.	Ogółem	14 886	0,12	1,5	2,5	2054,28	2948,44	290,28	77,90

Przemysł

Zużycie wody w istniejących zakładach przemysłowych przyjęto na podstawie ankiet zebranych dla potrzeb „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka”.

- dawna Fabryka Armatury i Odlewnia w Węgierskiej Górze S.A.

obecnie „Metalpol” S.A. 110 m³/d

Pozostałe zakłady zużywają poniżej 10 m³/d

Przyjęto współczynniki nierównomierności: $N_d = 1,20$ $N_h = 1,50$

Zapotrzebowanie wody max d:

$$Q_{\max d} = 110,0 \times 1,20 = 132,0 \text{ m}^3/\text{d} = 7,33 \text{ m}^3/\text{h}$$

Zapotrzebowanie wody max godz:

$$Q_{\max h} = 7,33 \times 1,50 = 11,0 \text{ m}^3/\text{h} = 3,0 \text{ dm}^3/\text{s}$$

2) IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW

- Charakter niezbyt intensywnej zabudowy mieszkaniowej o znacznej rozciągłości utrudnia realizację zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę obejmujących obszar całej gminy;
- Wydajności istniejących ujęć wody i system sieci wodociągowej w nieznacznym stopniu pokrywa zapotrzebowanie ludności w wodę;
- Konieczność rozbudowy systemu - ujęć wody i sieci wodociągowej w szczególności w Ciścu i Żabnicy.

3) UWARUNKOWANIA ROZWOJU

W zakresie zaopatrzenia w wodę czynnikiem sprzyjającym rozwojowi gminy jest możliwość pokrycia w gminie zapotrzebowania na wodę z własnych zasobów wód podziemnych (w dolinie Soły) oraz wód powierzchniowych (z potoków Cięcinki i Żabniczanki).

Głównym czynnikiem ograniczającym rozwój gminy jest brak zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę przede wszystkim we wsiach Cisiec i Żabnica.

• Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

1) CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

Na terenie Gminy Węgierska Górka istnieje wysokosprawna mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Cięcinie. Oczyszczalnia ta zapewni oczyszczanie ścieków z terenu całej gminy.

Aktualna przepustowość oczyszczalni ścieków wynosi 2200 m³/d - I etap.

Istnieje możliwość zwiększenia przepustowości oczyszczalni ścieków do 5000 m³/d - II etap (wyposażenie dodatkowe istniejących obiektów kubaturowych). Aktualny średni dopływ ścieków wynosi ok. 1500 m³/d.

Na terenie gminy wybudowano i dalej jest prowadzona rozbudowa sieci kanalizacyjnej, którą odprowadzane są ścieki z terenu gminy do oczyszczalni ścieków. Długość istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosi około 26 km. Ścieki z Cięciny przepompowywane są pompownią w Cięcine (Dolnej).

Również pompownią przy ul. Zielonej w Węgierskiej Górze przepompowywane są ścieki z terenów położonych po prawej stronie rzeki Soły.

Główne obiekty technologiczne oczyszczalni ścieków to: pompownia ścieków, kraty z piaskownikiem, komory osadu czynnego (denitryfikacja, nityfikacja), osadnik wtórny, laguna osadowa, budynek odwadniania osadu, zbiornik kontaktowy z chlorownią. Odwodnione osady zagospodarowywane są aktualnie na terenie oczyszczalni.

Ilości ścieków.

Ilość ścieków z terenu gminy obliczono zmniejszając obliczone zapotrzebowanie wody o 10%. Wody infiltracyjne przyjęto jak straty w sieci – 15 % Q_{śr. d.}

L.p.	Wieś	Współczynnik zmniejszający	Q śr d. m ³ /d	Q max d	Q max h	
					m ³ /h	dm ³ /s
1.	Cięcina	0,90	533,57	770,40	75,24	20,90
2.	Cisiec	0,90	403,38	577,00	56,97	15,80
3.	Węgierska Górka	0,90	525,96	745,65	74,33	20,60
4.	Żabnica	0,90	385,89	553,68	54,54	15,10
5.	Ogółem	0,90	1848,80	2655,73	261,08	72940

2) IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW

Konieczność dalszego porządkowania gospodarki ściekowej w gminie poprzez sukcesywną rozbudowę systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej (szczególnie sieci kanalizacyjnej), tak aby zaistniała możliwość podłączenia większości obiektów z terenu gminy;

Charakter niezbyt intensywnej zabudowy mieszkaniowej o znacznej rozciągłości utrudnia, realizację zbiorowych systemów kanalizacji.

3) UWARUNKOWANIA ROZWOJU

W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków czynnikiem sprzyjającym rozwojowi gminy jest istniejąca już sieć kanalizacyjna w części gminy o najwyższej koncentracji zabudowy oraz nowa

i wysokosprawna oczyszczalnia ścieków zapewniająca oczyszczenie ścieków z terenu całej gminy, a także gmin sąsiednich (Milówka).

Głównym czynnikiem ograniczającym rozwój gminy jest brak pełnego systemu kanalizacji sanitarnej dla całej gminy lub brak przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy bardzo rozproszonej co ogranicza rozwój działalności gospodarczej i stwarza zagrożenie sanitarne oraz sprzyja degradacji środowiska.

- **Zaopatrzenie w gaz.**

Aktualnie na terenie Gminy Węgierska Górka nie ma sieci gazowej.

Gmina objęta jest programem gazyfikacji, w ramach którego przewiduje się budowę gazociągów wysokoprężnych $\varnothing 300$ o ciśnieniu nominalnym 6,3 MPa wraz ze stacją redukcyjno - pomiarową, która będzie zasilala sieci rozdzielcze średnioprężne na terenie gminy.

- **Zaopatrzenie w ciepło.**

Dostawa energii cieplnej w Gminie Węgierska Górka odbywa się z dwu systemów: systemu ogrzewnictwa i systemu ciepłownictwa.

System ogrzewnictwa oparty jest na małych wbudowanych kotłowniach oraz piecach grzewczych i dostarcza energię ciepłą dla budownictwa zagrodowego i mieszkaniowego oraz rozproszonego budownictwa usługowego.

Zasilanie systemu ciepłowniczego odbywa się z kotłowni wolno stojącej znajdującej się na terenie odlewni. Kotłownia poprzez sieć ciepowniczą obsługuje odlewnię oraz dwa osiedla mieszkaniowe w centrum Węgierskiej Górki.

Na terenie gminy występują jedynie lokalne układy ciepownicze, nie ma centralnej kotłowni, ani nie przewiduje się jej budowy.

- **Elektroenergetyka.**

Podstawowym źródłem zaopatrzenia Gminy Węgierska Górka w energię elektryczną jest główna stacja transformatorowo - rozdzielcza GPZ Węgierska Górka, która zasilana jest liniami 110 kV 3 x AFL - 6 240 mm² relacji Sporysz - Węgierska Górka oraz Węgierska Górka - Rajcza. Stacja GPZ Węgierska Górka posiada dwa transformatory 110/15 kV o łącznej znamionowej mocy 32

MVA i usytuowana jest w sąsiedztwie największego odbiorcy energii elektrycznej - Odlewni Żeliwa.

Rezerwowym zasilaniem obszaru gminy są linie 15 kV Zabłocie oraz linia 15 kV Milówka z sąsiadujących GPZ - tów.

Liniami rozdzielczymi i zasilającymi dla odbiorców energii elektrycznej są linie napowietrzne i kablowe 15 kV i 1 kV.

Odbiorcy energii elektrycznej zasilania z sieci Beskidzkiej Energetyki S.A. napięciem 15 / 0,4 kV i posiadający własne stacje transformatorowe to:

- dawna Odlewnia Żeliwa w Węgierskiej Górze obecnie „Metalpol” S.A.;
- Podstacja trakcyjna PKP w Węgierskiej Górze;
- P.P.H.U. Żywiec-Zdrój w Cięcinie;
- Zakład Wyrobu Drewna „PRO - DREWEX” w Żabnicy;
- pralnia w Węgierskiej Górze;
- PROMED w Cięcinie;
- tartak w Węgierskiej Górze;
- papiernia w Ciściu;
- dom wczasowy w Cięcinie oraz w Żabnicy.

Pozostali odbiorcy są zasilani napięciem 0,4 kV z sieci elektroenergetycznej Beskidzkiej Energetyki S.A.

Teren wsi Węgierska Górka zasilany jest liniami rozdzielczymi kablowymi i napowietrznymi 15 kV. Pozostałe wsie gminy są zasilane liniami rozdzielczymi napowietrznymi 15 kV. Linie zasilające odbiorców w energię elektryczną to w większości linie napowietrzne 0,4 kV.

Zapotrzebowanie na moc szczytową w okresie zimy gminy Węgierska Górka kształtuje się na poziomie 14 MW. Moc zainstalowana w transformatorach 15 / 0,4 kV będących w eksploatacji Beskidzkiej Energetyki S.A. Zakład Energetyczny w Żywcu wynosi około 8020 kVA.

Przez teren gminy przebiegają linie napowietrzne 110 kV, 15 kV oraz 1 kV. Istniejące linie energetyczne ograniczają zabudowę w pasie pod liniami oraz w bliskiej od nich odległości: dla linii 110 kV - 15 m od skrajnego przewodu, dla linii 15 kV - 5 m od skrajnego przewodu, dla linii 1 kV - 2 m od skrajnego przewodu.

Zlokalizowane na terenie gminy podziemne linie kablowe 15 kV oraz 1 kV ograniczają zabudowę bezpośrednio na nich oraz w odległości 1 m od stałych fundamentów do podziemnych linii kablowych.

Wykaz stacji transformatorowych Gminy Węgierska Górka.

Nr stacji	Nazwa stacji	Moc
197	Węgierska Górka Polna	160
198	W. Górka Leśniczówka	160
199	W. Górka Wrzos	400
200	W. Górka Baza Dr.	400
201	W. Górka Zielona 1	100
202	W. Górka Fabryczna	160
203	W. Górka Nowe Osiedla	250
204	W. Górka Przedszkole	100
205	W. Górka PKP	160
206	Cięcina 1 Promed	250
207	Cięcina 2 nad sklepem	200
208	Ciocina 3 Groń	160
209	Cięcina GS	160
210	Cięcina 5 Potok	100
211	Cięcina 6 Szczuronie	160
212	Cięcina 7 Ficonie	40
213	Cięcina 8 Fabisie	50
236	Żabnica 1 Juraszki	50
237	Żabnica 2 Sklep	100
238	Żabnica 3	400
239	Żabnica 4	75
240	Żabnica 5 Szkoła	160
241	Żabnica 6 Tratak	160
242	Żabnica 7 Wodospad	160
243	Żabnica 8 Leśniczówka	100
244	Żabnica 9	100
246	Żabnica 10 Boracza	50
246	Żabnica 11 Skalka	30

Nr stacji	Nazwa stacji	Moc
247	Żabnica Płone 1	50
248	Żabnica Płone 2	40
243	Cisiec Duży 1	100
250	Cisiec Duży 2 Kościół	160
251	Cisiec 3 Granica	100
252	Cisiec Mały 4	100
253	Cisiec Barania 1	75
254	Cisiec Barania 2	50
334	Cięcina Szkoła	100
349	Węgierska Górka Poczta	250
476	Węgierska Górka Zielona 2	160
503	Cisiec 5 za Wodą	63
517	Cięcina Szkoła	160
536	W. Górka Most Junacki	160
541	Cisiec 6 Szkoła	160
549	Radziechowy 9 Pindle	100
579	Cięcina Kościół	160
585	W. Górka Ośrod. Sportowy	400
589	Cisiec Duży 3	100
595	Cisiec Mały 3	100
664	Cięcina Wyciąg	160
674	Węgierska Górka Piekarnia	160
680	W. Górka Casablanka	250
717	Żabnica Wojtówka	100
731	Żabnica Stolarnia	100
765	W. Górka Oczyszczalnia	160
765	W. Górka Oczyszczalnia	160
180	W. Górka Stawowa	100

• Telekomunikacja.

1) Telefonia przewodowa.

Gmina Węgierska Górka jest obsługiwana w zakresie usług telekomunikacyjnych powszechnych przez jednego operatora - Telekomunikację Polska S.A. Usługi te realizowane są w oparciu o łącza przewodowe. Obszar gminy wchodzi w skład Okręgu Telefonicznego Żywiec w Bielskiej Strefie Numeracyjnej. Usługi telekomunikacyjne przewodowe realizowane są w oparciu o koncentratory wyniesione cyfrowego systemu komutacyjnego EWSD prod. Siemens zlokalizowane w Węgierskiej Górcie o pojemności 2800 NN oraz system dostępowy typu FITL prod. Alcatel (system Hytas) składający się z sześciu jednostek ONU (każda o pojemności 100 NN) zlokalizowanych po 3 sztuki w Węgierskiej Górcie i Cięcinie. Zarówno koncentratory EWSD, jak i jednostki ONU włączone są do centrali głównej HOST zlokalizowanej w Żywcu przy pomocy cyfrowych systemów transmisyjnych SDH zrealizowanych w oparciu o trakty światłowodowe.

Sieć na terenie gminy jest powiązana z centralami nadrzędnymi: strefową w Bielsku Białej i międzymiastowo - międzynarodową w Katowicach.

Zainstalowane systemy: komutacyjny i dostępowy, pozwalają świadczyć usługi telefonii analogowej i cyfrowej (ISDN).

Sieć miejscowa (miedziana) zbudowana jest głównie z kabli ziemnych i kanałowych, w części także, zwłaszcza w obszarach o luźniej zabudowie, nadziemnych. Linie kablowe magistralne i rozdzielcze przebiegają głównie wzdłuż dróg i zlokalizowane są w ich poboczach. Linie światłowodowe wybudowane są wzdłuż linii kolejowej Żywiec - Milówka - Rajcza - Zawadoń oraz wzdłuż dróg. Istniejąca infrastruktura telekomunikacyjna przewodowa pozwoliła na osiągnięcie średniej gęstości telefonicznej na terenie gminy 22 linie telefoniczne / 100 mieszkańców. Ponadto pozwala świadczyć usługi transmisji danych o przepływności do 2 M bit/s realizowanej za pomocą łączy sztywnych oraz pakietowej sieci teleinformatycznej POLPAK-T opartej o węzły sieci zlokalizowane: węzeł dostępowy – w Żywcu i węzeł tranzytowy - w Bielsku Białej.

Istniejący na terenie Gminy Węgierska Górka system telekomunikacyjny jest systemem o dużej niezawodności pozwalającym na świadczenie usług na dobrym poziomie jakościowym.

Jest systemem otwartym umożliwiającym dalsze zwiększanie gęstości telefonicznej, a zastosowane systemy teletransmisyjne SDH i systemy dostępowe pozwalają na stosunkowo łatwe wprowadzenie usług szerokopasmowych.

2) Telefonía bezprzewodowa.

Na terenie Gminy Węgierska Górka świadczą usługi operatorzy telefonii komórkowej (Centertel, Plus GSM, Era GSM).

• **Gospodarka odpadami.**

Na obszarach o charakterze wiejskim większość odpadów to odpady komunalne związane z bytowaniem i działalnością gospodarczą mieszkańców. Ze względu na możliwość wykorzystania resztek żywnościowych w gospodarstwach na skarmianie lub kompostowanie ich charakterystyczną cechą jest niski udział odpadów organicznych.

Odpady niebezpieczne najpowszechniej występujące na terenach wiejskich to odpady medyczne i odpady poubojowe. Źródłem odpadów niebezpiecznych na terenach wiejskich są:

- indywidualne i zbiorowe gospodarstwa rolne,
- zakłady produkcji rolno - spożywczej i usług dla potrzeb rolnictwa,
- obiekty użyteczności publicznej,

– zakłady przemysłowe i usługi pozarolnicze.

Zagrożenia stwarzają również odpady pochodzące z zabiegów agrotechnicznych oraz obsługi turystyki.

Źródłem powstawania odpadów bytowo - gospodarczych w Gminie Węgierska Górka są głównie gospodarstwa domowe, a także przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja, szkoła średnia, handel, gastronomia, ośrodki zdrowia oraz obiekty obsługi ruchu turystycznego (pensjonaty, ośrodki wypoczynk. itp.) Źródłem odpadów niebezpiecznych są ośrodki zdrowia - przychodnie, a także ubój zwierząt. Odpady niebezpieczne generowane są przez stacje paliw, warsztaty samochodowe oraz zakłady przemysłowe.

Gmina Węgierska Górka nie posiada własnego gminnego wysypiska odpadów komunalnych. Odpady komunalne zbierane są w pojemnikach 110 l przy gminnych szkołach i przedszkolach oraz w kontenerach o pojemności 7 m³ każdy (40 sztuk) zlokalizowanych w poszczególnych wsiach. Na terenie gminy rozmieszczone są również kosze uliczne - 100 sztuk. Całość odpadów odbierana jest z gminy przez Zakład Komunalny w Żywcu oraz „Beskid - Ekosystem” Sp. z o.o. w Cięcinie.

DANE URZĄD GMINY - RÓCZNE ILOŚCI ODPADÓW KOMUNALNYCH WG DANYCH NA 1 PÓŁROCZE 2000.

L.p.	Obiekt	Ilość odpadów	Suma
1.	Cięcina pojemniki 110l ilość 1124	123,6 m ³ x 2	247,2 m ³
2.	Cisiec pojemniki 110l ilość 1323	145,5 m ³ x2	291,0 m ³
3.	Węgierska Górka pojemniki 110l ilość 2341	257,5 m ³ x 2	515,0 m ³
4.	Żabnica pojemniki 110l	212,0 m ³ x2	424,0 m ³
5.	Szkoły i przedszkola /z całej gminy/ ilość 1928	43,0 m ³ x 2	86,0 m ³
6.	Kontenery /rozmieszczone we wsiach/ pojemność 7m ³ 40 sztuk	280,0 m ³ x 2	560,0 m ³
7.	Kosze uliczne pojemność 70l 100 sztuk	175,0 m ³ x 2	350,0 m ³
8.	Razem		2473,0 m³

Gmina wprowadza system segregacji odpadów oraz prowadzona jest akcja likwidacji nielegalnych wysypisk.

Zakłady przemysłowe oraz inne obiekty usługowe posiadają umowę na wywóz odpadów z ZGKiM w Żywcu oraz z wysypiskiem śmieci „Beskid” sp. z o.o. w Żywcu.

5.8. Komunikacja

• **Położenie Gminy Węgierska Górka w węźle dróg zewnętrznych.**

Gmina Węgierska Górka położona jest w południowej części Województwa Śląskiego na trasie Bielsko - Biała - Zawadoń.

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią:

- Droga krajowa: 944 Żywiec - Zawadoń (na terenie gminy 7, 07 km)
- Drogi powiatowe:

04341 Cięcina - Wieprz	1,3 km
04342 Cięcina - Cięcina (Górna)	5,0 km
04343 Węgierska Górka - Żabnica	8,9 km
04344 Cięcina - Milówka	8,1 km
04344 dojazd do stacji PKP	0,124 km
w Węgierskiej Górze	
razem drogi powiatowe:	23,924 km

Układ ten uzupełniają lokalne drogi gminne (a także drogi prywatne i drogi Nadleśnictwa Węgierska Górka)

- Drogi gminne: w przeważającej części są to drogi asfaltowe 2 ÷ 4 m szerokości, jedynie niewielka ich ilość to drogi szutrowe i polne
- **Planowana rozbudowa i modernizacja układu drogowego.**

W opracowanej w grudniu 1998 na zlecenie DODP Kraków przez Transprojekt sp. z o.o. w Krakowie koncepcji modernizacji drogi krajowej nr 944 Żywiec - Zawadoń (Myto) przewiduje się realizację drogi ekspresowej S - 94 na parametrach drogi III klasy technicznej.

W granicach Gminy Węgierska Górka ze względu na uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowa oraz istniejące zainwestowanie terenu niemożliwa była modernizacja drogi nr 944 po istniejącym śladzie ciągów komunikacyjnych. Zaproponowane i uzgodnione z Radą Gminy rozwiązanie koncepcyjne drogi ekspresowej charakteryzuje się obejściem od strony północnej zespołów osiedleńczych, usytuowaniem węzła z drogą powiatową na pograniczu z Gminą Radziechowy - Wieprz oraz z uwagi na znaczne różnice wysokości i wyjątkowe walory przyrodnicze - realizacją dwóch tuneli o łącznej długości 1930 m.

Przewidywane docelowe parametry techniczne:

- droga ekspresowa;
- teren górzysty;

- prędkość projektowana 80 km/h;
- ruch bardzo ciężki;
- liczba jezdni - 2, szerokość pasa ruchu - 3,5 m, liczba pasów ruchu - 4, szerokość pasa dzielącego - 5 m, awaryjnego - 2,5 m.

Ruch lokalny odbywać się będzie przez szereg dróg zbiorczych wykonanych wzdłuż drogi ekspresowej, a ruch poprzeczny bezkolizyjnie.

Opracowana wraz z koncepcją „Ocena oddziaływania w/w inwestycji na środowisko przyrodnicze” określa przewidywane skutki realizacji i eksploatacji tej drogi na zdrowie mieszkańców i środowisko przyrodnicze oraz przewidywane niezbędne formy zabezpieczeń przed uciążliwościami.

- **Komunikacja kolejowa**

Przez Gminę Węgierska Górka przebiega linia kolejowa relacji Katowice - Żywiec - Zwardoń z następującymi przystankami obsługi ruchu lokalnego: Cięcina Dolna, Cięcina, Węgierska Górka, Cisiec. Linia 139 Katowice - Zwardoń wchodzi w ciąg przewozowy C-E65 z docelowym programem modernizacji składników technicznych infrastruktury - prawdopodobnie bez przekształceń przestrzennych i wpływu na zagospodarowanie gminy. Przewiduje się docelową modernizację do parametrów linii magistralnej, a następnie włączenie jej do międzynarodowego ciągu kolejowego.

- **Transport zbiorowy**

Gmina Węgierska Górka obsługiwana jest przez autobusy PKS Z zajezdni w Żywcu i Bielsku Białej.

- **Wpływ komunikacji na środowisko (uciążliwości):**

Droga krajowa istniejąca nr 944 przez Węgierską Górkę i Cisiec oraz droga powiatowa nr 04341 przez Cięcinę Dolną charakteryzują się bardzo dużym natężeniem ruchu oraz zanieczyszczeniem środowiska wzdłuż drogi, a także dyskomfortem dla mieszkańców zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej bezpośrednio w jej sąsiedztwie.

Droga powiatowa nr 04342 przez Cięcinę w dużym stopniu obciążona jest transportem ciężarowym (TIR-y) do P.P.H.U. „Żywiec - Zdrój” w Cięcinie Górnej oraz transportem drewna przez Lasy Państwowe Nadleśnictwo Węgierska Górka.

- **Uwarunkowania rozwoju, szanse i zagrożenia.**

SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI:

- istniejąca infrastruktura komunikacyjna (sieć dróg powiatowych i gminnych);
- projektowana droga ekspresowa Żywiec - Zwardoń S - 94;
- rozwój turystyki - atrakcyjność terenów Beskidu Śląskiego i Żywieckiego;
- możliwość rozbudowy przejścia granicznego Zwardoń Myto – aktywizacja kontaktów gospodarczych, turystycznych i kulturalnych ze Słowacją
- planowane włączenie linii kolejowej Katowice - Zwardoń do międzynarodowego ciągu kolejowego.

OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ:

- inwestycje ponadlokalne nie są zależne od decyzji i finansowania przez gminę (np. modernizacja linii kolejowej);
- realizacja drogi ekspresowej S - 94 bardzo skomplikowana ze względu na uwarunkowania terenowe, w związku z tym trudny do określenia termin jej oddania do użytku;
- niekorzystne warunki terenowe dla prowadzenia inwestycji drogowych;
- istniejąca zabudowa ogranicza możliwości rozbudowy i modernizacji układu drogowego (przede wszystkim lokalnego);
- ograniczenia wynikające z Planu Ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego.

6. SYNTEZA - CZYNNIKI WARUNKUJĄCE ROZWÓJ GMINY.

Przedstawione w rozdziałach 1 - 5 uwarunkowania rozwoju gospodarczego Gminy Węgierska Górka wynikające z polityki regionalnej na obszarze gminy oraz uwarunkowania wynikające z cech i procesów rozwojowych w gminie pozwalają na określenie głównych czynników sprzyjających lub ograniczających rozwój funkcji gospodarczych w gminie tworząc podstawy strategii rozwoju gminy.

Główne czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarczemu gminy to:

- położenie Gminy Węgierska Górka na trasie Żywiec - Zwardoń w dolinie Soły pomiędzy Beskidem Śląskim a Beskidem Żywieckim;
- niewielka odległość od przejścia granicznego Zwardoń Myto (i jego planowana rozbudowa) oraz granicy państwa ze Słowacją sprzyjająca aktywizacji
- międzynarodowych kontaktów gospodarczych, turystycznych i kulturalnych oraz obsłudze ruchu turystycznego;
- przebieg przez gminę projektowanej drogi ekspresowej S - 94 do przejścia granicznego Zwardoń Myto;
- dobra dostępność komunikacyjna drogowa i kolejowa również z aglomeracji śląskiej i krakowskiej;
- tereny o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego - cenne przyrodniczo obszary Żywieckiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego - atrakcyjne turystycznie, wypoczynkowo i rekreacyjnie;
- tereny o wysokich wartościach krajobrazu kulturowego - dobrze zachowane i wartościowe obiekty oraz układy zabytkowe tradycyjnego osadnictwa wiejskiego stanowiące dużą atrakcję turystyczną
- aktywna tradycyjna gospodarka rolno-hodowlana;
- istniejąca zróżnicowana baza noclegowa oraz baza towarzysząca (usługi, trasy i urzędy) podnosząca atrakcyjność turystyczną gminy;
- istniejące obiekty i tereny przemysłowe Odlewni mogące służyć wielokierunkowemu rozwojowi i aktywizacji gospodarczej;
- niezainwestowane tereny w posiadaniu gminy przy rzece Sole w centrum Węgierskiej Górki mogące służyć rozwojowi i aktywizacji gospodarczej poprzez stworzenie centrum turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowego;

- perspektywiczna (po roku 2010) stabilizacja - lekko poniżej poziomu aktualnego - liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym - dająca szanse rozwojowe gminie w przypadku stwarzania dla młodzieży zgodnej z jej aspiracjami oferty edukacyjnej dającej możliwość pozyskania pracy na terenie gminy;
- dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna z możliwością rozwoju oraz sieć telekomunikacyjna przewodowa o dużej niezawodności pozwalająca na dalsze zwiększanie gęstości telefonicznej;
- wysokosprawna oczyszczalnia ścieków zapewniająca oczyszczanie ścieków z terenu całej gminy i posiadająca duże rezerwy funkcjonalne pozwalające na nowe podłączenia.

Główne czynniki utrudniające i limitujące rozwój gospodarczy gminy to:

- ograniczenia wynikające z Planu Ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego oraz innych uwarunkowań związanych z Żywieckim Parkiem Krajobrazowym i Parkiem Krajobrazowym Beskidu Śląskiego;
- ograniczenia wynikające ze stref ochrony konserwatorskiej krajobrazu kulturowego;
- tereny zalewowe w dolinie rzeki Soły oraz lokalne powtarzające się czasowe zniszczenia przez potoki Żabniczanka, Cięcinka, Loraniec w okresach z dużych opadów;
- **tereny narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych;**
- duża powierzchnia lasów i użytków ekologicznych oraz ukształtowanie terenu (tereny górskie) ograniczające (lub uniemożliwiające) dostępność terenów pod
- niektóre formy zainwestowania;
- nie wystarczająca obsługa edukacyjna (przede wszystkim brak ogólnogminnego gimnazjum z pełnym programem i zapleczem, profili szkół zawodowych dających dobre perspektywy zatrudnienia, szkolnictwa o charakterze półwyższym);
- brak zasobów mienia komunalnego;
- mały zasób kapitału publicznego i prywatnego możliwego do zainwestowania;
- rozdrobnienie własnościowe;
- niekorzystne warunki glebowo-klimatyczne dla rozwoju rolnictwa;
- brak pełnego wykorzystania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych (słabe wyposażenie w usługi i obiekty sportowe, rekreacyjne odpowiadające wysokiej atrakcyjności turystycznej);

- niezbyt intensywny lub ekstensywny charakter zabudowy mieszkaniowej o znacznej rozciągłości, utrudniający realizację zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków obejmującego obszar całej gminy;
- uwarunkowania terenowe (ukształtowanie terenu) oraz istniejąca zabudowa mieszkaniowa ograniczające możliwości rozbudowy i modernizacji układu drogowego (głównie lokalnego);
- niekorzystny perspektywiczny (po roku 2010 do 16% populacji, a po roku 2030 aż do 24% populacji) wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym;
- brak zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę we wsiach Cisiec i Żabnica, pełnego systemu kanalizacji sanitarnej dla całej gminy oraz przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej;
- brak zaopatrzenia w gaz tj. sieci gazowej wysokoprężnej oraz trudny do określenia czas jej realizacji.

7. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH DO ZABUDOWY

W związku ze zmianą Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która została wprowadzona Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1023 z późn. zm.), która weszła w życie 18 listopada 2015 roku, wymagany zakres uwarunkowań uwzględnianych w studium został uzupełniony o zapisy dotyczące konieczności bilansowania terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz warunków wyznaczania nowej zabudowy.

7.1. Sytuacja demograficzno-społeczna.

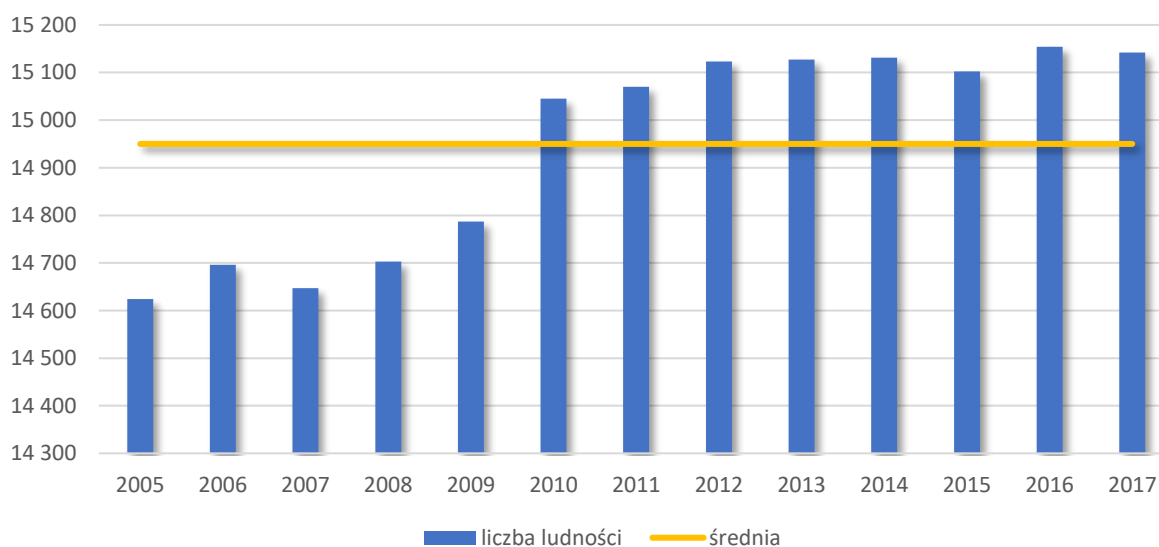
Liczba i rozmieszczenie ludności.

Gminę Węgierska Górka zamieszkują 15 102 osoby z czego 50,6% ogółu populacji stanowią kobiety. Współczynnik przyrostu demograficznego w latach 2005 – 2017, liczony jako stosunek przyrostu całkowitego do średniej liczby ludności wyniósł 35‰, co świadczy o stałym wzroście populacji.

Na wykresie 1. przedstawiony jest rozkład zmian liczby ludności w analizowanym okresie. Zauważyć można nieregularność zmian populacji – wzrost nastąpił w okresie 2007 – 2012 oraz 2015-2016, niewielki spadek natomiast w roku 2007, 2015 oraz 2017. Największy wzrost zanotowany został w roku 2010, największa wartość liczby ludności miała miejsce w 2016 roku (15154 osoby).

Mimo wahań liczby ludności, globalnie w badanym okresie 12 lat następuje wzrost o 512 osób.

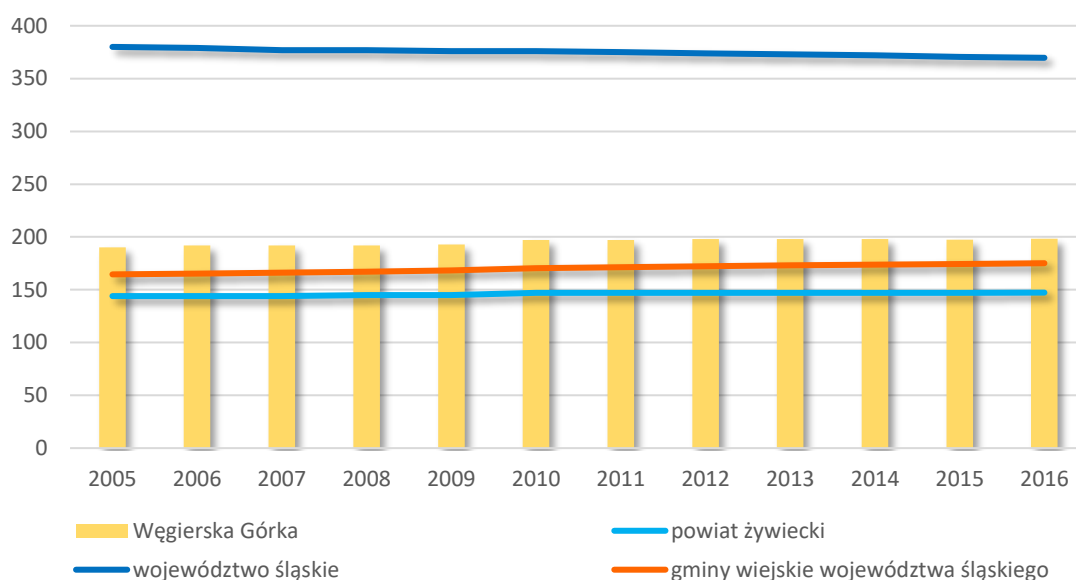
Wykres 1. Zmiany liczby ludności w gminie Węgierska Górka.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średnia gęstość zaludnienia gminy Węgierska Górka w latach 2005 – 2016 wynosi 197 osób/km². Wartość ta przewyższa średnią populację zarówno powiatu żywieckiego jak i innych gmin wiejskich w województwie – kolejno 147 osób/km² i 174 osoby/km². Jest natomiast niższa od średniej województwa śląskiego, która wynosi 374 osoby/km².

Wykres 2. Gęstość zaludnienia gminy Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego i województwa śląskiego.

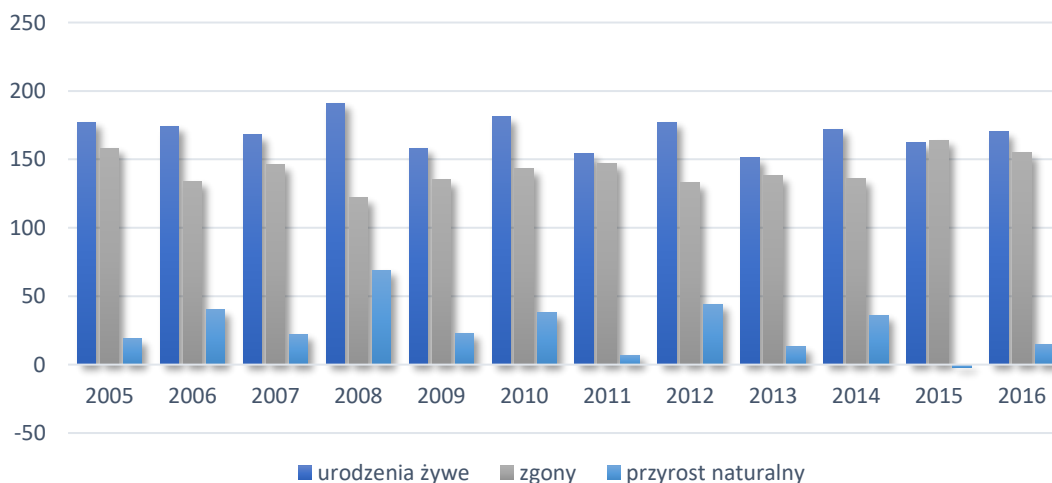

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny

Analizując dane o przyroście naturalnym stwierdzić można, że liczba urodzeń żywych przewyższa liczbę zgonów co roku – wyjątek stanowi 2015 r., w którym tendencja jest odwrotna, liczba zgonów jest wyższa od urodzeń żywych o 2, co daje ujemny przyrost naturalny. Największa różnica wystąpiła w roku 2008 liczbą 69 osób na korzyść urodzeń żywych.

Wykres 3. Ruch naturalny w gminie Węgierska Górka w latach 2005 – 2016.

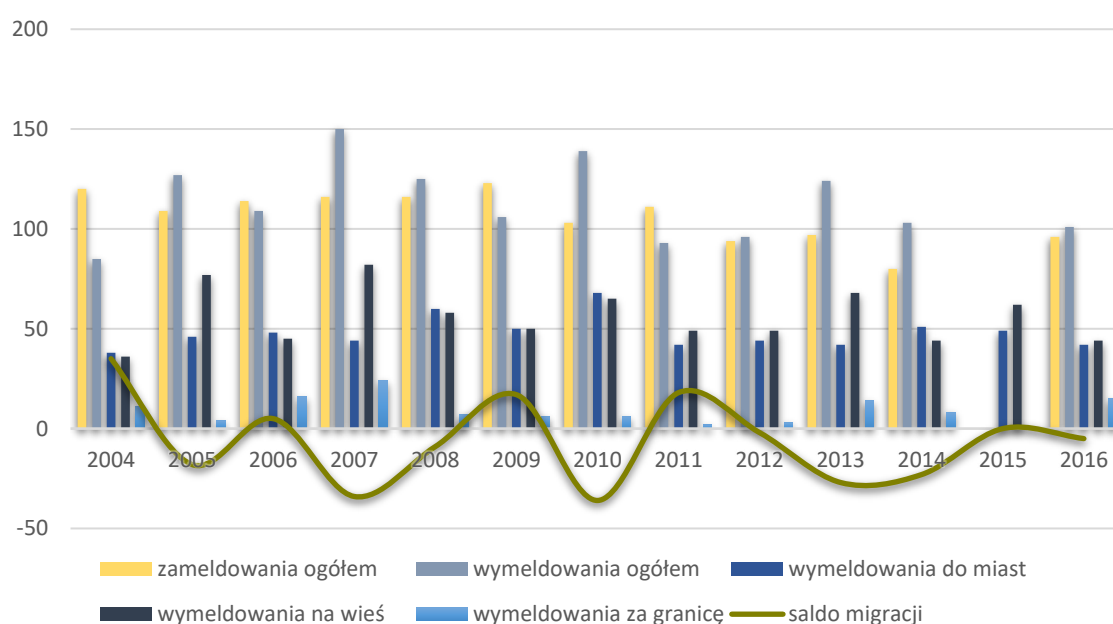

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Migracje.

Dla zbadania charakterystyki migracji w gminie Węgierska Górka porównano wartości zameldowań, wymeldowań ogółem, na wieś, do miast oraz za granicę. Na wykres naniesiono również saldo migracji. Widać, że stosunek zameldowań i wymeldowań waha w całym rozpatrywanym okresie. Najniższa liczba salda migracji wystąpiła w roku 2010 wynosząc -36 osób, najwyższa natomiast w 2004 r. liczbą 35 osób. Spośród wymienionych destynacji migracji największy wpływ na liczbę wymeldowań mają te na wieś, a w drugiej kolejności do miast. Wymeldowania za granicę stanowią relatywnie niewielką część.

Wykres 4. Migracje w gminie Węgierska Górka w latach 2004 – 2016.

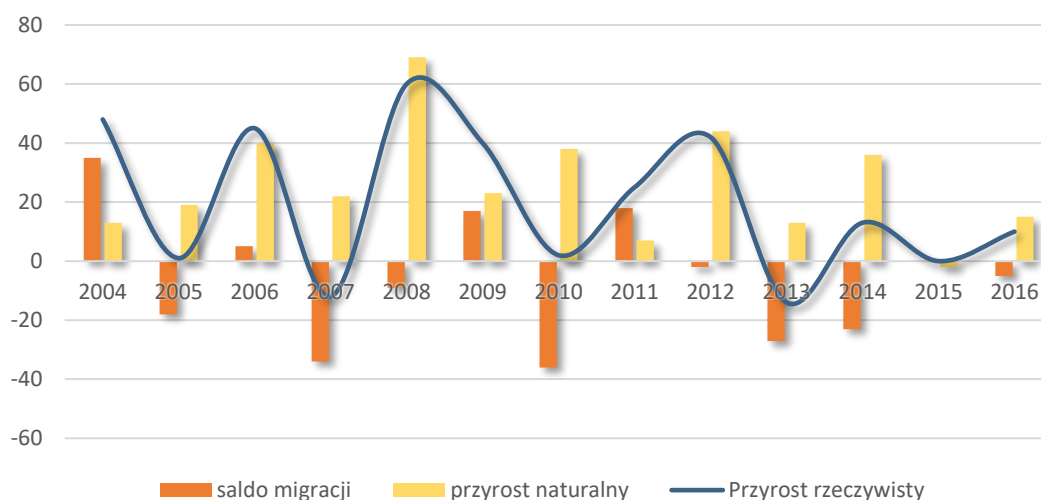

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przyrost rzeczywisty.

Dla pełnej analizy zmian liczby ludności gminy obliczono przyrost rzeczywisty dodając wartości przyrostu naturalnego do salda migracji. Z wykresu odczytać można, że najwyższa dodatnia wartość salda wystąpiła w 2008 r., najniższa natomiast w roku 2013. Zjawiska migracyjne oraz przyrost naturalny mają równy wpływ na wartość salda.

Wykres 5. Przyrost rzeczywisty w gminie Węgierska Górka w latach 2004 – 2016.

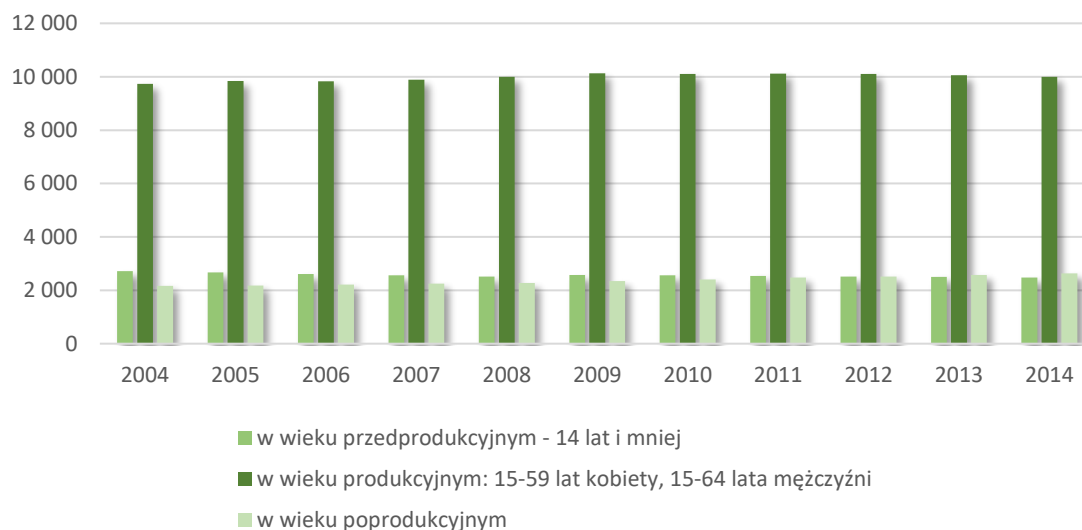

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wiekowa ludności.

Dokonano analizy struktury wiekowej ludności dzieląc ją na trzy grupy wiekowe – przedprodukcyjną do 14 roku życia, produkcyjną oraz poprodukcyjną. Na przestrzeni omawianych lat – 2005 – 2015 widać jak zmienia się stosunek pomiędzy pierwszą i ostatnią grupą. W roku 2005 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym przewyższa liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym. Przewaga zmniejsza się do roku 2012 w którym to stosunek zostaje odwrócony.

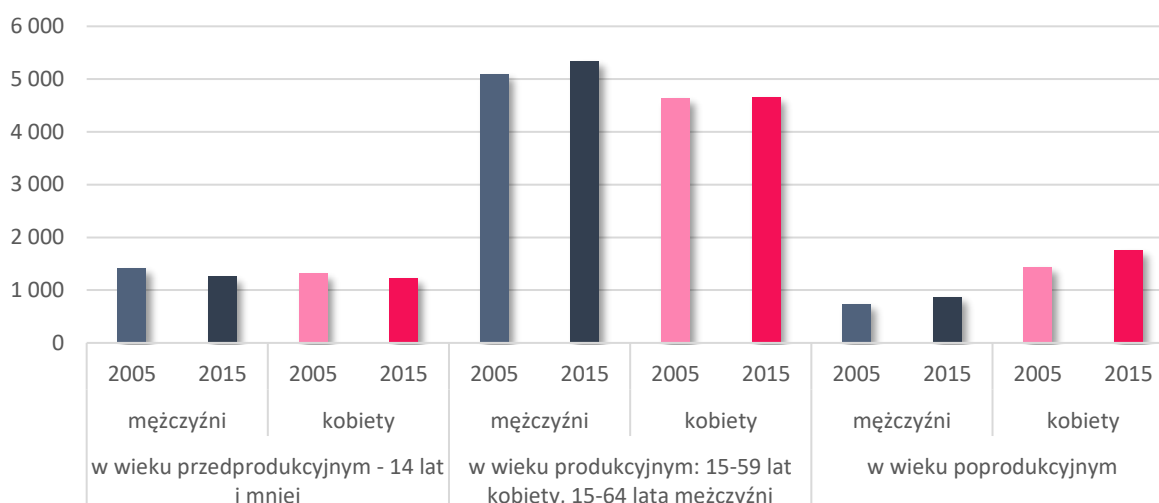
Wykres 6. Potencjał ludnościowy gminy Węgierska Górka w latach 2005 – 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dokonano analizy udziału liczby kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie osób danej kategorii. Widać, że w pierwszej kategorii liczba mężczyzn jest nieznacznie wyższa od liczby kobiet. W drugiej kategorii wiekowej zauważa się przewagę mężczyzn spowodowaną ich dłuższym wiekiem produkcyjnym, co powoduje również przewagę liczby kobiet w ostatniej kategorii.

Wykres 7. Potencjał ludnościowy gminy Węgierska Górka w podziale na płeć.

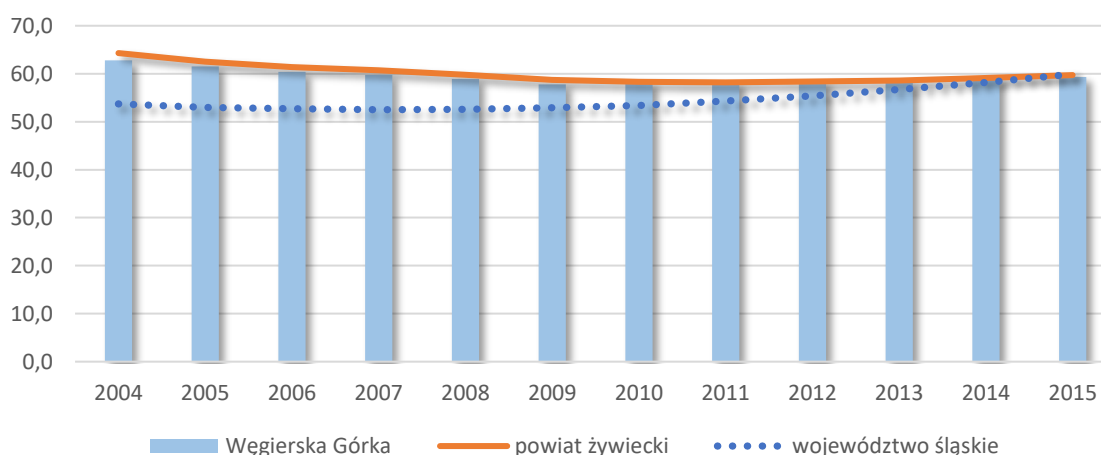

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego.

Wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje ile osób w wieku nieprodukcyjnym (pierwsza i trzecia kategoria wiekowa) przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wynik dla gminy Węgierska Górka porównano z danymi dla powiatu żywieckiego oraz województwa śląskiego. Wskaźnik wykazuje tendencję spadkową do roku 2009, a od niego zaczyna rosnąć. Zjawisko jest zgodne z tendencją w powiecie i województwie.

Wykres 8. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego oraz województwa śląskiego w latach 2005 – 2015.

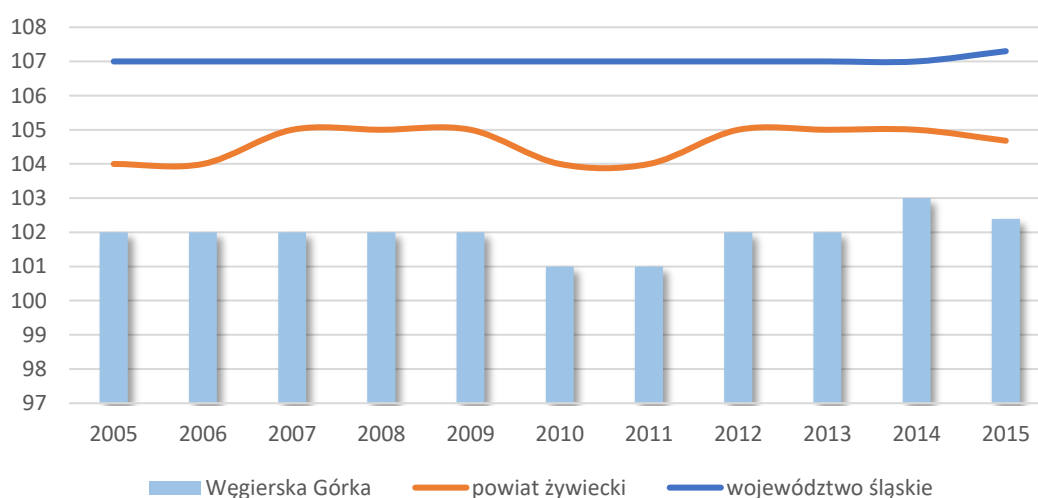

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Feminizacja, struktura płci.

Wskaźnik feminizacji określa ilość kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Na wykresie przedstawione zostały dane dla gminy Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego oraz województwa śląskiego. Wartości dla gminy są najniższe z trzech wymienionych jednostek. Zachowują tę samą wartość do roku 2010 od którego układają się nieregularnie osiągając najwyższą wartość 2014 r. Tendencja jest podobna dla powiatu żywieckiego. Wartości dla województwa utrzymują stałość.

Wykres 9. Wskaźnik feminizacji gminy Węgierska Górka na tle powiatu żywieckiego oraz województwa śląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Punktem wyjścia do określania zapotrzebowania na nową zabudowę jest przede wszystkim przewidywana liczba mieszkańców oraz określenie powierzchni mieszkalnej umożliwiającej zapewnienie warunków zamieszkania i powierzchni terenów, na których ta zabudowa może być realizowana.

Zgodnie z art. 10 ust. 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę perspektywę nie dłuższą, niż 30 lat oraz niepewność procesów rozwojowych, wyrażającą się zwiększeniem zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej, niż o 30 %.

7.2. Prognozy zmian liczby ludności

Wynik analizy dotychczasowych procesów demograficznych zachodzących na obszarze danej gminy oraz związanych z nimi prognoz z uwzględnieniem szerszego kontekstu trendów demograficznych powinien być punktem wyjścia dla określania przyszłych kierunków rozwoju przestrzennego w zakresie zabudowy mieszkaniowej oraz powiązanej z nią infrastruktury technicznej i społecznej (popytu na

przestrzeń). Dla uzyskania wiarygodnego obrazu zapotrzebowania na tereny pod zabudowę o zróżnicowanych funkcjach w perspektywie długoterminowej, konieczne jest zatem uwzględnienie dwóch aspektów rozwoju demograficznego gminy:

- a) ruchu naturalnego i wędrówkowego (w ujęciu dotychczasowych tendencji, obecnego stanu i prognoz),
- b) struktury ludności (obecnego stanu i prognozowanych zmian).

Ponadto, należy mieć na uwadze szersze tło procesów demograficznych, wpływające na faktyczny kierunek zmian demograficznych, a tym samym wiarygodność dostępnych prognoz, tj. m.in.:

- a) zjawisko tzw. drugiego przejścia demograficznego (wzrost długości życia przy jednoczesnym spadku płodności) oraz jego możliwych kontynuacji, również w postaci odwrócenia negatywnych trendów w związku ze zmianą modelu życia lub imigracją;
- b) upowszechnianie na wsi miejskiego modelu życia – odchodzenie od modelu rodziny wielodzietnej i wielopokoleniowej, również kształtowanie nowych wzorców kulturowych;
- c) właściwe dla Polski minionych dekad tzw. falowanie wyżów i niżów demograficznych i zjawisko stopniowego wygaszania „fali”;
- d) proces starzenia się ludności – wzrost udziału (także liczby bezwzględnej) osób starszych w społeczeństwie o wielopłaszczyznowych konsekwencjach społecznych, gospodarczych i politycznych;
- e) kierunek procesów demograficznych zachodzących w województwie śląskim - wysoki ubytek naturalny i najwyższe w kraju ujemne saldo migracji o złożonym podłożu;
- f) możliwe konsekwencje krajowej polityki pronatalistycznej (w tym wydłużenia w ostatnich latach urlopu macierzyńskiego oraz wprowadzenie świadczenia 500+) - ze względu na krótki okres obowiązywania brak jeszcze wyników badań w tym zakresie.

Analizę demograficzną gminy Węgierska Górka przeprowadzono na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy (na stronie internetowej <http://www.wegierska-gorka.pl/ewidencja-ludnosci,5,28.html>) oraz Główny Urząd Statystyczny. Podkreślić należy, że choć zastosowane dane pochodzą z najbardziej rzetelnych źródeł informacji statystycznej, to jednak obarczone są pewnymi nieścisłościami wynikającymi m.in. z niedokładności procedury ich zbierania, oraz – w przypadku prognoz – oczywistych ograniczeń związanych z przewidywaniem przyszłości. Korzystano ze zbioru danych Banku Danych Lokalnych GUS oraz dwóch prognoz Głównego Urzędu Statystycznego: *Prognozy ludności gmin na lata*

2017-2030 (opracowanie eksperymentalne) (sierpień 2017 r.) oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (grudzień 2014 r.).

Stan ludności, ruch naturalny i migracje w gminie Węgierska Górka i ich prognozy w perspektywie roku 2050

W 2017 r. Węgierską Górkę zamieszkiwały 15 142 osoby, natomiast gęstość zaludnienia gminy wynosiła 198 osób na km² (2016 r.). W skład gminy wchodziły cztery sołectwa: Cięcina (w 2016 r.: 4406 osób), Cisiec (3331), Węgierska Górka (4206) oraz Żabnica (3177)¹. W latach 1996-2016 liczba ludności gminy wykazywała tendencję wzrostową (szczegółowe informacje w tab. 1) – przyrost rzeczywisty wyniósł 571 osób (tzn. wzrost o 3,9%). Główną składową przyrostu rzeczywistego w gminie był stabilny, niewielki dodatni przyrost naturalny utrzymujący się (z kilkoma wyjątkami) przez ostatnie 20 lat. Średni przyrost naturalny (w latach 1996-2016) wynosił 30 osób, charakteryzowały go jednak względnie duże wahania, tj. od 69 (w 2008 r.) po -2 (w 2015 r. – jedyny rok ujemnego przyrostu naturalnego w badanym okresie). Warto podkreślić, że w latach 2006-2016 średni przyrost naturalny przewyższał ujemne saldo migracji (typ A wg klasyfikacji J.W. Webba – gmina o charakterze emigracyjnym).

Tabela 1. Podstawowe dane dotyczące liczby ludności gminy Węgierska Górka w latach 2006-2016 (2017) i jej prognozowanych zmian w perspektywie do roku 2030 i 2050.

Stan ludności	pobyt stały	15 142 (2017 r.) 15 154 (2016 r.)
	pobyt czasowy ¹	278
	prognozowany dla gminy na rok 2030 (<i>Prognoza ludności gmin..., 2017</i>)	14 875
	prognozowany (szacowany) w oparciu o dane dla powiatu żywieckiego (wieś) (<i>Prognoza dla powiatów..., 2014</i>)*	14 039 (2048 r.) 13 901 (2050 r.)
	szacowany przy założeniu kontynuacji istniejących trendów demograficznych**	15 979 (2048 r.) 16 033 (2050 r.)
Przyrost rzeczywisty	w latach 1996-2016	571, tj. przyrost o 3,9%
	prognozowany na lata 2016-2030 (<i>Prognoza ludności gmin..., 2017</i>)	-279, tj. ubytek o 1,8%
	prognozowany (szacowany) w oparciu o dane dla powiatu żywieckiego (wieś) na lata 2013-2048 (<i>Prognoza dla powiatów..., 2014</i>)*	-1 088, tj. ubytek o 7,19%
	szacowany na lata 2017-2048 przy założeniu kontynuacji istniejących trendów demograficznych**	837, tj. przyrost o 5,5%
Przyrost naturalny	w latach 2006-2016***	305;
	współczynnik przyrostu naturalnego w latach 2006-2016	1,85‰

^{1,2} Dane dotyczące liczby mieszkańców sołectw i liczby ludności na pobyt czasowy (źródło: <http://www.wegierska-gorka.pl/ewidencja-ludnosci,5,28.html>)

	prognozowany współczynnik przyrostu naturalnego na lata 2017-2030 (<i>Prognoza ludności gmin...</i> , 2017)	-0,3‰
Saldo migracji	na pobyt stały (2006-2016)***	-96
	na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 osób (2006-2016)	-0,64‰
	prognozowane saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 osób (średnia dla lat 2017-2030) (<i>Prognoza ludności gmin...</i> , 2017)	-1‰
	na pobyt czasowy	brak danych
Typ klasyfikacyjny wg J.W. Webba	w latach 2006-2016	A - przyrost naturalny jest większy od emigracji (wzrost liczby mieszkańców)
	prognozowany na lata 2017-2030 (<i>Prognoza ludności gmin...</i> , 2017)	G - emigracja przewyższa ubytek naturalny (spadek liczby mieszkańców)
	prognozowany dla powiatu żywieckiego (wieś) na lata 2030-2050 (<i>Prognoza dla powiatów...</i> , 2014)	E - (typ depopulacyjny – ubytek naturalny przekracza imigrację)

* szacunkowa wartość liczby ludności w gminie Węgierska Górka obliczona proporcjonalnie w oparciu o skalę ubytku ludności prognozowaną dla części wiejskiej powiatu żywieckiego (liczba ludności gminy w 2013 r., tj. wyjściowym roku *Prognozy dla powiatów...*, 2014 stanowiła 12,47% ludności powiatu)

** w oparciu o średni przyrost rzeczywisty w latach 1996-2016 wynoszący 27 osób;

*** brak zbieżności sumy przyrostu naturalnego i migracyjnego z przyrostem rzeczywistym prawdopodobnie wynika z braku danych dotyczących migracji czasowych (ogółem) oraz stałych dla roku 2015

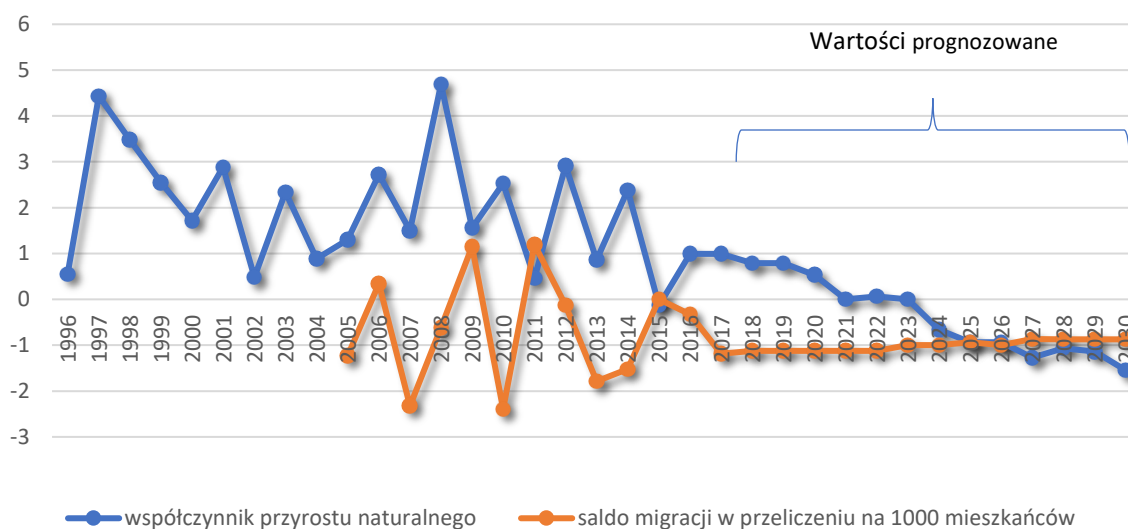
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, <http://www.wegierska-gorka.pl/ewidencja-ludnosci,5,28.html>, *Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030* (2017) oraz *Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050* (2014)

Uszczegółowiona analiza wartości współczynników demograficznych w gminie (ryc. 1) wykazała, że w latach 1996-2016 r. Węgierska Górka charakteryzowała się dość dużą dynamiką procesów demograficznych i ich kierunków, która jednak dotyczyła stosunkowo niewielkiego udziału mieszkańców. Przez przeważający czas gmina charakteryzowała się dodatnim przyrostem naturalnym (charakterystyczny dla obszarów wiejskich regionu, mimo dość dużego poziomu ich zurbanizowania), który pod względem wartości bezwzględnej przewyższał ujemne saldo migracji. Drugą istotną charakterystyką procesów ludnościowych w gminie są okresowe wahania kierunków migracyjnych - lata ujemnego salda migracji naprzemienne z okresami imigracji. W obliczu względnie stabilnego, choć niewielkiego dodatniego dotychczasowego przyrostu naturalnego w gminie stwierdzić należy, że głównym uwarunkowaniem wpływającym na kierunek zmian demograficznych Węgierskiej Górki są wahające się trendy migracyjne. W związku z powyższym prognozowanie wielkości i kierunków ruchu migracyjnego w Węgierskiej Górcie w dłuższej perspektywie powinno uwzględniać istotne, zmienne czynniki przyciągające nowych i wypychające dotychczasowych mieszkańców. Przykładem czynnika przyciągającego może być w tym przypadku atrakcyjność krajobrazowa gminy

i obserwowane zjawisko swoistej „mody na wieś”, czynnikiem wypychającym natomiast możliwy brak dostępu do miejsc satysfakcjonującego zatrudnienia.

Po uwzględnieniu prognozowanych danych dotyczących dynamiki ruchu naturalnego i migracji w perspektywie roku 2030 (*Prognoza ludności gmin...*, 2017) Węgierska Górka jawi się jako gmina emigracyjna, z ujemnym przyrostem naturalnym (wzrost liczby zgonów przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń), jednak o względnie niewielkiej dynamice spadku liczby ludności. Zgodnie z prognozą ludności Węgierskiej Górki do roku 2030² liczba mieszkańców ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu (względem roku 2017 o 267 osób, tj. o 1,8%). Wartość ta jest oparta o założenie powoli, lecz stale zmniejszającego się przyrostu naturalnego (ujemnego od roku 2024) przy jednoczesnym ujemnym saldzie migracji. Eksperymentalny charakter *Prognozy ludności gmin...* (2017), znajomość specyfiki dotychczasowych trendów demograficznych w gminie Węgierska Górka oraz dynamika procesów demograficznych pozwalają założyć, że wyniki prognozy z 2017 r. stanowią dla gminy scenariusz minimum.

Wykres 10. Wartości współczynnika przyrostu naturalnego (dane dla lat 1996-2016 oraz prognozowane do 2030) oraz saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (dane dla lat 2005-2016 oraz prognozowane do 2030) w gminie Węgierska Górka [%]

*Uwaga, brak danych dotyczących migracji dla roku 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS oraz *Prognozy ludności gmin...*, 2017

Dłuższy horyzont czasowy (do roku 2050) rozwoju ludnościowego obrazuje *Prognoza dla powiatów...* (2014), choć należy mieć na uwadze, że w związku

² W prognozie uwzględniono wskaźniki płodności oraz prawdopodobieństwo zgonu jak dla powiatu żywieckiego, strumienie migracyjne stanowią natomiast procent migracji do i z gminy w stosunku powiatu jako całości.

z wielkością i dynamiką faktycznie zachodzących procesów demograficznych założenia *Prognozy dla powiatów...* (2014) skorygowano już w *Prognozie ludności gmin...*(2017). Wynikało to ze znaczącego faktycznego wzrostu współczynnika dzietności oraz (w mniejszym stopniu) wzrostu oczekiwanej długości życia. Weryfikacja założeń *Prognozy dla powiatów...* (2014) zaledwie w trzy lata po jej opracowaniu dowodzi dużej zmienności współczynników demograficznych (szczególnie w skali poszczególnych gmin), a co za tym idzie trudności przewidywania przyszłych procesów, co jest zresztą deklarowaną przez GUS przyczyną skrócenia horyzontu czasowego *Prognozy ludności gmin...*(2017) do roku 2030. *Prognoza dla powiatów...* (2014) zakłada dla obszarów wiejskich powiatu żywieckiego w latach 2013-2048 ubytek naturalny w wysokości 7,2% - proporcjonalny spadek można założyć dla Węgierskiej Górki, stąd też szacunkowo w 2048 r. liczba ludności w gminie może wynieść 14 039.

Ze względu na wątpliwości związane z m.in. eksperymentalnym charakterem prognoz GUS oraz brakiem uwzględnienia w nich lokalnej specyfiki gminy, zaproponowano alternatywną prognozę dla gminy Węgierska Górka o charakterze maksimum, uwzględniającą dotychczasowy poziom przyrostu rzeczywistego (średnią obliczoną dla lat 1996-2016). Prognoza ta zakłada utrzymanie istniejących lokalnie trendów ludnościowych, w tym niskiego przyrostu naturalnego i okresowego wahania kierunków oraz wielkości migracji³. Oparcie scenariusza na danych z minionego dwudziestolecia pozwala na uchwycenie specyfiki Węgierskiej Górki i jest uzasadnione przede wszystkim charakterystycznymi dla gminy okresowymi wahaniami wartości salda migracji, a także fluktuującym, utrzymującym się na dodatnim (choć niskim) poziomie przyroście naturalnym. Zgodnie z powyższym, zakładając utrzymanie się średniego przyrostu rzeczywistego na podobnym poziomie, szacuje się, że liczba mieszkańców gminy mogłaby wynieść w 2048 r. maksymalnie 15 979 osób (wzrost o 5,5% z perspektywy roku 2017 r.).

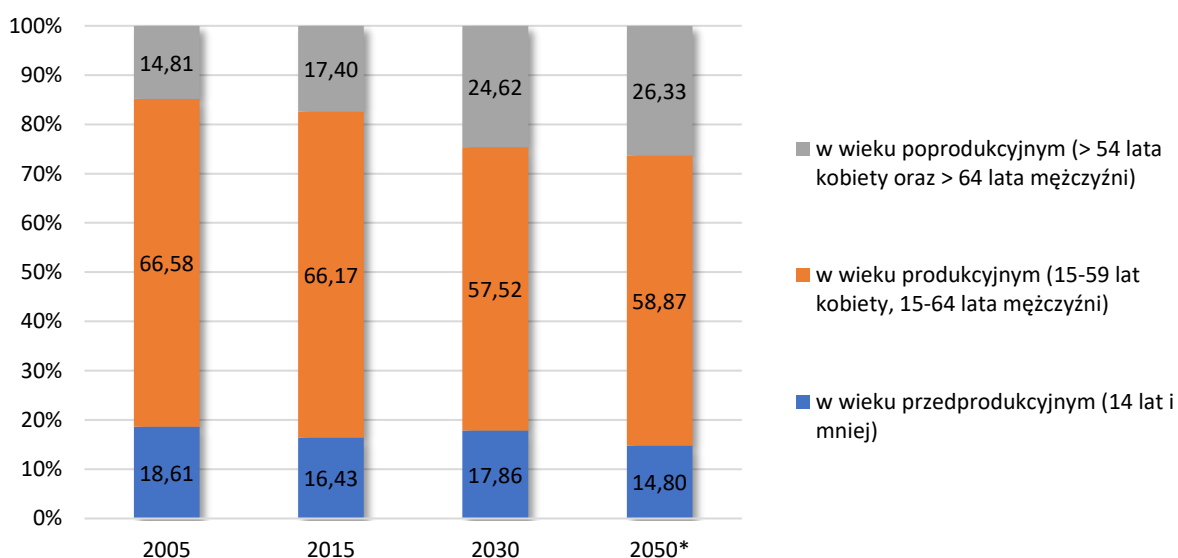
Uwzględniając powyższe wyniki prognoz oraz szerszy kontekst (w tym stopniowe wygaszanie dotychczasowego fali wyżów i niżów) za uprawdopodobniony przyjmuje się uśredniony, stagnacyjny scenariusz rozwoju demograficznego gminy, tj. utrzymania obecnej wielkości zaludnienia (+/- 2÷3%), co oznacza wartość szacunkowej liczby mieszkańców gminy w roku 20148 pomiędzy 14 688 a 15 596. Wartości te przyjmuje się do dalszych obliczeń zapotrzebowania na nową zabudowę w wariancie minimalnym i maksymalnym.

³ Średnia wartość przyrostu rzeczywistego w okresie 1996-2016 wynosi 27. W sytuacji braku uwzględnienia danych o wartościach skrajnych (dane dla lat: 1997, 1999, 2010) średnia wynosi 25.

Obecna i prognozowana struktura ludności gminy Węgierska Górka

Istotnym trendem obserwowanym w gminie Węgierska Górka jest starzenie się populacji i wzrost obciążenia demograficznego - w roku 2016 r. wynosiło ono 60,2 i zgodnie z obserwowanymi trendami i prognozami GUS w kolejnych latach będzie wyraźnie wzrastać. W perspektywie minionej dekady i kolejnych lat w gminie obserwowane jest dość duże tempo i skala starzenia się populacji gminy (w tym tzw. podwójnego starzenia się), przy jednoczesnym istotnym spadku udziału osób w wieku produkcyjnym (ryc. 3). Trend ten, w związku ze wzrostem przeciętnej długości życia będzie się w kolejnych latach pogłębiał, powodując, trudne do przewidzenia konsekwencje o wielopłaszczyznowym charakterze.

Ryc. 3. Struktura ludności Węgierskiej Górki w latach 2006, 2015 r. oraz prognoza dla roku 2030 dla gminy Węgierska Górka i dla powiatu żywieckiego (wieś) dla roku 2050

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

7.3. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Do oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto założenia, opierające się na prognozach, analizie stanu faktycznego oraz danych pozyskanych w ramach analiz:

- średnia powierzchnia działki w terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 1 200 m²,
- średnia powierzchnia działki w terenach zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej – 1 600 m²,
- średnia obecna powierzchnia użytkowa mieszkania – 91,2 m²,

- średnia docelowa powierzchnia użytkowa mieszkania – 127 m²,
- obecna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie – 3,28 os/mieszkanie
- docelowa liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie w roku 2048 – 2,54 os/mieszkanie (Eurostat),
- przyjmuje się, iż na 1 nową działkę, która może powstać na terenach niezainwestowanych przypadać będzie jedno mieszkanie, zgodnie z trendem do realizacji budownictwa indywidualnego,

Przyjmuje się, że w terenach już zainwestowanych będzie następowało podnoszenie standardu zamieszkania i w istniejących zasobach wykorzystywanych na dzień dzisiejszy dla 3,28 osoby na mieszkanie będzie następowało zmniejszanie do 2,54 osoby na mieszkanie, w związku z czym będzie występowało zapotrzebowanie na zwiększenie liczby mieszkań zgodnie z zestawieniami poniżej.

Zapotrzebowanie na zwiększanie liczby mieszkań wynikające z podnoszenia standardu zamieszkania związanego ze zmniejszaniem wskaźnika liczby osób na mieszkanie z uwzględnieniem przewidywanych zmian liczby ludności

obecna liczba ludności	obecny wskaźnik os/mieszkanie	obecna liczba mieszkań	
15 142	3,28	4 619	
	docelowy wskaźnik os/mieszkanie	pożądana liczba mieszkań dla obecnej liczby mieszkańców	liczba mieszkań do uzupełnienia
	2,54	5 961	1 342

prognozowana liczba ludności – wariant minimalny	obecny wskaźnik os/mieszkanie	obecna liczba mieszkań	
14 688	3,28	4 619	
	docelowy wskaźnik os/mieszkanie	pożądana liczba mieszkań przy uwzględnieniu zmniejszonej liczby mieszkańców	liczba mieszkań do uzupełnienia
	2,54	5 775	1 156

prognozowana liczba ludności - wariant maksymalny	obecny wskaźnik os/mieszkanie	obecna liczba mieszkań	
15 596	3,28	4 619	
	docelowy wskaźnik os/mieszkanie	pożądana liczba mieszkań przy uwzględnieniu wzrostu liczby mieszkańców	liczba mieszkań do uzupełnienia
	2,54	6 140	1 521

Przyjmując docelową powierzchnię 127 m²/mieszkanie, zapotrzebowanie na nową zabudowę wynosi:

- w wariancie minimalnym 146 787 m²;
- w wariancie maksymalnym 193 187 m².

Przy uwzględnieniu zwiększenia o 30 %, wartości zapotrzebowania na nową zabudowę kształtują się następująco:

- w wariancie minimalnym 1503 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 190 856 m²;
- w wariancie maksymalnym 1977 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 251 117 m².

7.4 Chłonność obszarów

Rezerwy terenów budowlanych określone zostały w oparciu o dane dotyczące zasięgu terenów przeznaczonych do zainwestowania oraz dane dotyczące terenów zabudowanych pochodzące z BDOT. Rezerwy wyliczone zostały w odniesieniu do typów terenów przeznaczonych do zainwestowania w planach miejscowych.

Ze względu na ukształtowanie terenu, konfigurację podziałów własnościowych, a także konieczność wydzielania z terenów przeznaczonych do zabudowy komunikacji (wydzielony w obowiązującym planie zasadniczy układ komunikacyjny wymaga uzupełniania o dodatkowe drogi wewnętrzne dla umożliwienia realizacji zabudowy we wszystkich wyznaczonych terenach), można przyjąć, że z powierzchni rezerw brutto, ok. 15 % nie powinno być faktycznie traktowane jako tereny możliwe do wykorzystania dla nowej zabudowy. Biorąc pod uwagę bardzo niewielkie rezerwy terenów typowo usługowych oraz przemysłowych (odpowiednio 12 i 14 %), charakter wyznaczonych terenów mieszkaniowo-usługowych MNU, w których dopuszcza się zarówno zabudowę mieszkaniową, usługową, jak i produkcyjną oraz zakładany w strategii kierunek rozwoju gminy jako ośrodka skupiającego ruch turystyczny, można założyć, że ok. 30 % terenów MNU może zostać wykorzystana dla funkcji innych, niż mieszkaniowe.

Zestawienie wykorzystania terenów przeznaczonych do zainwestowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w granicach gminy Węgierska Górka:

TERENY PRZE- ZNACZONE DO ZAINWESTO- WANIA W OBOW. PLANIE ZAGOSPODA- ROWANIA PRZESTRZEN- NEGO	powierzchnia terenów przeznaczo- nych w pla- nie [m ²]	powierzchnia terenów zainwesto- wanych [m ²]	tereny zain- westowane (% terenów przezna- czonych w planie na dany cel)	powierzchnia rezerwy brutto [m ²]	powierzchnia rezerwy brutto		rezerwa (% terenów prze- znaczonych w planie na dany cel)	15% re- zerwy brutto - ukształto- wanie te- renu, po- trzeba wy- dzielenia dojazdów, struktura własności	30% re- zerwy brutto - udział funk- cji innych niż miesz- kaniowa - usługi w te- renach MNU	powierzchnia rezerwy netto [m ²]	powierzchnia rezerwy netto	
					w tym w obsza- rze o w pełni wy- kształconej zwar- tej strukturze funk- cjonalno-prze- strzennej (w zasięgu 50 m od istniejących tere- nów zainwesto- wanych) rezerwa brutto [m ²]	w tym poza ob- szarem o w pełni wykształ- conej zwartej funk- cjonalno-prze- strzennej (poza strefą 50 m od istniejących tere- nów zainwesto- wanych) re- zerwa brutto [m ²]					w tym w obszarze o w pełni wy- kształconej zwar- tej strukturze funk- cjonalno-prze- strzennej (w zasięgu 50 m od istniejących tere- nów zainwesto- wanych) rezerwa netto [m ²]	w tym poza ob- szarem o w pełni wykształ- conej zwartej funk- cjonalno-prze- strzennej (poza strefą 50 m od istniejących tere- nów zainwesto- wanych) re- zerwa netto [m ²]
Tereny MZ - za- budowy zagrodo- wej i mieszkani- owej jednorodzin- nej	2 189 788	717 029	32,74	1 472 758	1 097 166	375 592	67,26	220 913		1 251 844	932 591	319 253
Tereny MU mieszkaniowo - usługowe	5 483 290	3 315 867	60,47	2 167 423	1 954 985	212 437	39,53	325 113	758 598	1 083 711	977 493	106 219
Tereny przemy- słowe	362 918	311 800	85,91	51 117	47 359	3 758	14,09	7 667		271 029	40 255	230 774
Tereny usług tury- styki i sportu	1 017 958	137 575	13,51	880 382	262 559	617 823	86,49	132 057		824 185	223 176	601 009
Tereny usługowe	149 273	130 900	87,69	18 373	18 320	53	12,31	2 756		470 776	15 573	455 204

Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, obejmują układy, w których następować mogą uzupełnienia istniejącej struktury. Przyjęto, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej obejmują tereny w obszarze zwartej zabudowy (w zasięgu 50 m od istniejących terenów zainwestowanych). Przyjmuje się, że w terenach tych zwiększanie powierzchni zainwestowanych będzie związane w znacznej części z podnoszeniem standardu, a także z lokalizacją nowej zabudowy.

Według danych GUS, na terenie gminy Węgierska Górka w 2016 r. było 4 619 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej 91,2 m². Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 421 235 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wynosiła 27,8 m².

Do oszacowania chłonności przyjęto założenia, opierające się na prognozach, analizie stanu faktycznego oraz danych pozyskanych w ramach analiz:

- średnia powierzchnia działki w terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 1 200 m²,
- średnia powierzchnia działki w terenach zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej – 1 600 m²,
- średnia docelowa powierzchnia użytkowa mieszkania – 127 m²,
- docelowa liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie – 2,54 os/mieszkanie (Eurostat),
- przyjmuje się, iż na 1 nową działkę, która może powstać na terenach niezainwestowanych przypada jedno mieszkanie,

Chłonność obszarów przeznaczonych dla zabudowy mieszkaniowej.

Funkcja terenu	w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (w zasięgu 50 m od istniejących terenów zainwestowanych)			poza obszarem o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (poza strefą 50 m od istniejących terenów zainwestowanych)			razem ilość działek o pow 1200 m ² w MNU oraz 1600 m ² w terenach MZ	razem pow. mieszkań przy pow. mieszkania 127 m ² możliwa do zrealizowania w istniejących rezerwach [m ²]
	Pow. rezerwy netto [m ²]	ilość działek o pow. 1200 m ² w MNU oraz 1600 m ² w terenach MZ	pow. mieszkań przy pow. mieszkania 127 m ² możliwa do zrealizowania w istniejących rezerwach [m ²]	Pow. rezerwy netto [m ²]	ilość działek o pow. 1200 m ² w MNU oraz 1600 m ² w terenach MZ	pow. mieszkań przy pow. mieszkania 127 m ² możliwa do zrealizowania w istniejących rezerwach [m ²]		
Tereny MZ - zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jedno rodzinnej	923 591	583	74 024	319 253	200	25 341	783	99 441
Tereny MU mieszkaniowo - usługowe	977 493	815	103 451	106 219	89	11 242	904	114 808
łącznie	1 910 084	1 397	177 476	425 472	289	36 582	1 687	214 249

7.5 Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z sumą powierzchni użytkowej zabudowy wynikającej z chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę do 2048 r. zwiększone o 30% ze względu na niepewności procesów rozwojowych wynosi w wariancie maksymalnym 1977 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 251 117 m². Wartość maksymalnego zapotrzebowania gminy na nową zabudowę jest wyższa od chłonności terenów niezainwestowanych wyznaczonych w planach miejscowych wynoszącej 1687 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 214 249 m².

Różnica między zapotrzebowaniem a chłonnością wynosi 36 868 m² powierzchni użytkowej, co przy 127 m² p.u. /mieszkanie oznacza 290 nowych mieszkań.

Zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 4 lit. b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017, poz. 1073 z późn. zm.) tylko w przypadku, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych przewiduje się rozwój nowej zabudowy poza tymi obszarami. W związku z powyższym, wynik ten stanowi podstawę do wyznaczenia nowych terenów dla zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy Węgierska Górką.

Zakłada się, że realizacja nowej zabudowy usługowej, przemysłowej oraz związanej z rozwojem sportu, turystyki i rekreacji jest możliwa, bez względu na prognozowany stan zabudowy mieszkaniowej. Zabudowa ta ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców gminy. Zauważa się dążenie do zwiększania standardów życia i rosnącego zapotrzebowania na usługi, które uwarunkowane jest m.in. charakterem gminy, kierunkami rozwoju czy czynnikami zewnętrznymi, w tym sytuacją społeczno-gospodarczą regionu. Zatem możliwe jest wyznaczenie nowych obszarów zabudowy w Studium, tak aby w przyszłości nie powodować hamowania rozwoju gminy. Walory krajobrazowe oraz ukształtowanie terenu, mogą zachęcać do rozwoju funkcji usługowych w zakresie sportu i rekreacji. Nowe miejsca pracy to także szansa na utrzymanie lub zwiększenie liczby mieszkańców gminy Węgierska Górka

8. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz realizacji potrzeb inwestycyjnych wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy związane są bezpośrednio z sytuacją finansową gminy. Według danych GUS, dochody budżetowe gminy Węgierska Górka w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. wynosiły 3 721,82 zł, co stanowiło wartość o 1,2 % niższą, niż średnia dla powiatu żywieckiego.

Dochody i wydatki gminy Węgierska Górka oraz powiatu żywieckiego w roku 2016

	gmina Węgierska Górka	powiat żywiecki
Dochody ogółem [zł]	56 225 561,08	576 146 872,60
Dochody na 1 mieszkańca [zł/os]	3 721,82	3 765,03
Wydatki ogółem [zł]	54 754 464,71	564 306 126,58
Wydatki na 1 mieszkańca [zł/os]	3 624,44	3 687,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki gminy Węgierska Górka oraz powiatu żywieckiego na drogi w roku 2016

	gmina Węgierska Górka	powiat żywiecki
Wydatki ogółem [zł]	54 754 464,71	564 306 126,58
Wydatki na drogi publiczne wojewódzkie [zł]	0	1 984 388,69
Wydatki na drogi publiczne powiatowe [zł]	0	1 927 693,91
Wydatki na drogi publiczne gminne [zł]	1 449 614,92	15 491 623,62
Wydatki na drogi publiczne razem [zł]	1 449 614,92	19 403 706,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach gminy ogółem wynosił w 2016 r. 2,6 %, a dla powiatu żywieckiego 3,4%. Natomiast w województwie śląskim wydatki na drogi to 5,1% ogółu wydatków.

Wydatki na infrastrukturę techniczną gminy Węgierska Górka w roku 2016

	gmina Węgierska Górka	powiat żywiecki
Wydatki ogółem [zł]	54 754 464,71	564 306 126,58
Wydatki na oświetlenie ulic, placów i dróg [zł]	802 411,50	6 785 895,81
Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód [zł]	920 703,70	24 370 971,01
Wydatki na gospodarkę odpadami [zł]	1 813 433,91	18 333 310,45
Wydatki na infrastrukturę techniczną razem [zł]	3 536 549,11	49 490 177,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków na infrastrukturę techniczną w wydatkach gminy ogółem wynosił w 2016 r. 6,5%, a dla powiatu żywieckiego 8,8%. Natomiast w województwie śląskim wydatki na drogi to 6,0% ogółu wydatków.

Wydatki na infrastrukturę społeczną gminy Węgierska Górka w roku 2016

	gmina Węgierska Górka	powiat żywiecki
Wydatki ogółem [zł]	54 754 464,71	564 306 126,58
Wydatki na domy pomocy społecznej [zł]	90 298,74	1 032 248,53
Wydatki na placówki opiekuńczo-wychowawcze [zł]	0,0	0,0

	gmina Węgierska Górka	powiat żywiecki
Wydatki na zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe [zł]	383 364,74	3 779 282,78
Wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	60 979,06	165 688,78
Wydatki na ośrodki pomocy społecznej	1 034 592,11	10 081 735,15
Wydatki na ośrodki adopcyjne	0,0	0,0
Wydatki na rodziny zastępcze	37 495,05	227 500,25
Wydatki na infrastrukturę techniczną razem [zł]	1 606 729,70	15 286 455,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków na infrastrukturę społeczną w wydatkach gminy ogółem wynosił w 2016 r. 2,9%, a dla powiatu żywieckiego 2,7%. Natomiast w województwie śląskim wydatki na drogi to 3,5% ogółu wydatków.

W Wieloletniej prognozie finansowej Gminy Węgierska Górka planuje się zwiększanie zarówno dochodów, jak i wydatków z założeniem, że planowane wydatki bieżące nie będą wyższe, niż planowane dochody bieżące.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy Węgierska Górka określa podział przychodów i wydatków, wśród których na nowe wydatki inwestycyjne w perspektywie najbliższych 10 lat przewidziano łącznie około 33,5 mln zł.

Sieć dróg ustalona w dotychczas obowiązujących dokumentach planistycznych stanowi strukturę zapewniającą obsługę terenów przeznaczonych do zainwestowania. Specyficzny układ przestrzenny pozwala na uzupełnienie istniejącej struktury bez istotnego zwiększania zapotrzebowania na nowe ciągi komunikacyjne oraz sieci infrastruktury technicznej. Stan oraz prognoza liczby ludności nie wskazują na potrzeby rozwoju infrastruktury społecznej, które mogłyby w istotny sposób rzutować na wydatki z budżetu miasta. Można przyjąć, że możliwości finansowe gminy związane z realizacją nowej infrastruktury należy uznać za wystarczające w zakresie potrzeb opisanych w obowiązujących planach miejscowych. Należy przyjąć, że tereny wyznaczone w Studium jako nowe tereny inwestycji nie skutkują w całości koniecznością realizowania zadań własnych gminy i zwiększania jej obciążeń finansowych. Można przypuszczać, że realizacja Studium odbywać się będzie eta-

powo, a plany miejscowe w sposób planowy będą uchwalane w ramach strategicznego działania gminy, nie powodując nadmiernych kolizji w budżecie i dodatkowych, ponadprzeciętnych wydatków. Przewiduje się jednak, iż konsumpcja rezerw terenów do zainwestowania w obowiązujących dokumentach planistycznych pozwoli m.in. na znaczny wzrost dochodów z podatków od nieruchomości, od środków transportowych i czynności cywilnoprawnych. Dodatkowo można przyjąć, iż zadania własne będą finansowane z:

- z budżetu gminy;
- współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym pozyskiwanych z funduszy Unii Europejskiej;
- ze środków własnych przedsiębiorstw działających w imieniu miasta;
- z udziału inwestorów zewnętrznych na podstawie zawartych porozumień;
- poprzez udział inwestorów prywatnych w finansowaniu zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- dotacji, pożyczek, kredytów, obligacji komunalnych;
- innych środków zewnętrznych.

SPIS MATERIAŁÓW WEJŚCIOWYCH

do

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka

1. „Założenia Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” lipiec 1999.
2. Wytyczne Zarządu Województwa Śląskiego sporządzone w oparciu o materiały planistyczne do „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa bielskiego” (w tym wynikające z Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju „Polska 2000 plus” z 1997 oraz projektu programu zadań wojewódzkich i uwarunkowań przestrzennych).
3. Uchwała Rady Gminy Węgierska Górka Nr XXXI/235/98 z dnia 29.04.1998. w sprawie przystąpienia do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka.
4. Strategia rozwoju Gminy Węgierska Górka - opracowana przez Zarząd Gminy (1996).
5. Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy opracowany przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Krakowie (1994), w tym:
 - Ocena stanu istniejącego
 - Rysunek planu i tekst planu
 - Wykaz obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych
 - Wniosek rolny
 - Informacje dodatkowe
 - Dokumenty formalne
6. Zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy:
 - Zmiana fragmentu planu w rejonie RSP „Juhas” w Ciężynie Górnej (opracowanie P.P. „Urbanista” Bielsko—Biała 1996);
 - Miejscowy plan Barania Cisiecka (opracowanie P.P. „Urbanista” B-B 1996);
 - Zmiana fragmentu planu Cmentarz Komunalny w Ciężynie (opracowanie P.P. „Urbanista” Bielsko-Biała 1997);
 - Zmiana fragmentu planu w rejonie fortu „Wędrowiec” (opracowanie P. P. „Urbanista” Bielsko-Biała 1998);
 - Miejscowy plan obszaru Górnej Ciężyny (opracowanie P.P. „Urbanista” Bielsko-Biała 1998);
 - Zmiana fragmentu planu Węgierska Górka (oprac. Studio JKM B-B 1998);
7. Podkłady mapowe - mapy w skali 1:10 000 (folie) opracowanie kartograficzne 1979 r. - kopia z mapy topograficznej 30.11.1998. oraz mapa topograficzna 1:25 000 przekazane przez Urząd Gminy Węgierska Górka.
8. Mapy ewidencyjne gruntów w skali 1:2880, 1:2000, 1:1000 dla poszczególnych Wsi gminy Węgierska Górka udostępnione przez Urząd Gminy.

9. Wnioski do studium nadesłane przez urzędy i instytucje opiniujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
10. Dane dotyczące zakładów przemysłowych i przedsiębiorstw produkcyjnych opracowane na podstawie ankiety przygotowanej przez BSiPA „Franta & Franta” oraz materiałów Urzędu Gminy w Węgierskiej Górcie.
11. Opinie radnych Gminy Węgierska Górka dotyczące problemów, zagrożeń i szans rozwoju gminy zawarte w ankietach opracowanych przez BSiPA „Franta & Franta” Sp. z o.o. Katowice - luty 1999.
12. Wnioski do planu w zakresie lokalizacji nowych terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo - usługowych złożone przez osoby prywatne i przedsiębiorstwa do Urzędu Gminy.
13. Dane w zakresie szkolnictwa, ochrony zdrowia, kultury uzyskane z Urzędu Gminy oraz placówek podległych Urzędowi.
14. Dane ewidencyjne i demograficzne udostępnione przez Urząd Gminy oraz sporządzone na podstawie danych z Rocznika Statystycznego, prognozy demograficzne w oparciu o „Prognozę ludności Polski wg województw i powiatów na lata 1998-2030” GUS Warszawa 1999.
15. Materiały graficzne i tekstowe dotyczące turystyki, rekreacji i kultury udostępnione przez Ośrodek Promocji Gminy w Węgierskiej Górcie.
16. Wykazy gruntów w grupach rejestrowych i klasach bonitacyjnych dla gminy Węgierska Górka uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Żywcu.
17. Inwentaryzacja sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i c.o. wykonana przez BSiPA „Franta & Franta” na podstawie materiałów udostępnionych przez Beskid Ekosystem” Spółka z o.o. w Węgierskiej Górcie.
18. Dane dotyczące zaopatrzenia w energię elektryczną oraz obsługę telekomunikacyjną przygotowane przez BSiPA „Franta & Franta” w oparciu o materiały RE Żywiec i T.P. S.A. Żywiec.
19. Ewidencja techniczna dróg opracowana przez PROKONEZ Brzeg udostępniona przez Urząd Gminy.
20. „Środowisko przyrodnicze - diagnoza stanu istniejącego” opracowana przez BSiPA Franta & Franta” (Katowice, 1999) z niezbędnymi materiałami wejściowymi do opracowania i dokumentacją fotograficzną.
21. „Środowisko kulturowe Dokumentacja historyczno – konserwatorska” opracowana przez BSiPA „Franta & Franta” (Katowice, 1999) z niezbędnymi materiałami wejściowymi do opracowania, wynikami inwentaryzacji i dokumentacją fotograficzną.

22. Plan ochrony Żywieckiego Parku Krajobrazowego (Rozporządzenie nr 8/98 Wojewody Bielskiego z dnia 15.06.1998.) oraz materiały do Planu ochrony parku udostępnione przez ŻPK.
23. Dokumentacja dotycząca granicy rolno - leśnej opracowane przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Bielsku - Białej z siedzibą w Żywcu z 1990.
24. Koncepcja modernizacji drogi krajowej nr 944 Żywiec - Zwardoń (Myto) opracowana na zlecenie DODP Kraków przez Transprojekt Sp. z o.o. Kraków (grudzień 1998) udostępniona przez Urząd Gminy Węgierska Górka.
25. „Zagadnienia ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Soły” opracowanie Hydroprojektu Kraków (marzec 1992).
26. „Remont koryta rzeki Soły w m. Cisiec, Węgierska Górka - materiały do WziZT” opracowanie Hydroprojekt Kraków Sp. z o.o. (lipiec 1999).
27. „Zabezpieczenie oczyszczalni ścieków w Węgierskiej Górcie przez powodzią - operat wodnoprawny” - opracowanie B.P.Hydro-eko s.c. Kraków (wrzesień 1994).
28. Wnioski Rady Gminy oraz Rad Sołeckich w zakresie lokalizacji nowych terenów mieszkaniowych, mieszkaniowo - usługowych oraz innych terenów rozwojowych w gminie przedstawione w trakcie spotkań w Urzędzie Gminy.
29. Wnioski Komisji Gospodarki Budżetowej i Planowania Przestrzennego Rady Gminy dotyczące zapisów studium przekazane z w trakcie spotkań w Urzędzie Gminy Węgierska Górka.
30. Uzgodnienia wstępne z ŻPK, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków o/ Bielsko - Biała, RZGW Kraków, RGZW Żywiec, DODP Katowice w zakresie lokalizacji nowych inwestycji mieszkaniowych, usługowych i drogowych oraz innych ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Węgierska Górka.

Załącznik nr 1.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków **PSOZ**

Cięcina

1. Kościół Zespół sakralny kościoła p.w. św. Katarzyny w Cięcinie – drewniany kościół, wikarówka, plebania, zabudowania gospodarcze, kapliczka, cmentarz przykościelny, 1542 r. - A-597-89190 A-597/89/90
2. Cmentarz rzymskokatolicki w Cięcinie z II poł. XIX w. - A-621-89 A-621/89;
3. Plebania /dawna / - wikarówka drewniana, ok. poł. XIX w. - A-59789190
4. Plebania murowana, lata 20 - te XX w. - A-597-89190
5. Figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem w Cięcinie przy posesji nr 13 777 ul. Jana Pawła II nr 7A, kamienna, II poł. XIX w. - B-59/1

Obiekty **figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków** proponowane do wpisania do rejestru zabytków **PSOZ**

Cięcina

1. Figura Chrystusa k. posesji nr 277 kamienna, 1804 r.
2. Kapliczka poł. XIX w. murowana, cmentarz przykościelny, zabudowania gospodarcze plebani przy kościele p.w. św. Katarzyny,
3. Kapliczka k. posesji nr 334 kamienna, ok. 1920 r.
4. Kapliczka k. posesji nr 496 kamienna, XVIII w. - zniszczona
5. Kapliczka k. posesji nr 797 kamienna, 1860 r.
6. Kapliczka k. posesji nr 510 kamienna, II poł. XIX w. - zniszczona.
7. Kapliczka k. posesji nr 536 kamienna, XIX w - zniszczona.

Cisiec

1. Kapliczka słupkowa na kol. tokańskiej
2. Kamienna, ok 2 poł. XVIII w.
3. Kapliczka przy głównej szosie, murowana, 1810 r.
4. Kapliczka przy posesji nr 329, kamienna, I poł. XIX w.
5. Kapliczka przy głównej szosie, murowana k. XIX w.
6. Kapliczka przy posesji nr 62, murowana, pocz. XX w.
7. Krzyż przydrożny przy posesji nr 100, drewniany, ok. 1920 r.
8. Kapliczka przy posesji nr 501, murowana, II poł XIX w.
9. Figura Jezusa Nazarejczyka przy pos. nr 179, kamienna, poł. XIX w.
10. Kapliczka, murowana, II poł. XIX w.
11. Kapliczka - figura NMP przy posesji nr 447, kamienna, 1925 r.
12. Dom nr 115, drewniany, 1890 r., wł. W. Tyrlik
13. Dom nr 351, drewniany, 1913 r., wł. L. Maślanka
14. Ostróg forteczny „Włóczęga” żelbeton, 1939 r. (zrealizowano na nim budynek
15. Ostróg forteczny „Waligóra” żelbeton, 1939 r.

Węgierska Górka

1. Figura Matki Boskiej przy posesji ul. Zielona 67 kamienna, 1826 r.
2. Ostróg forteczny „Włóczęga” żelbeton, 1939 r. (zrealizowano na nim budynek)
3. Ostróg forteczny „Waligóra” żelbeton, 1939 r.
2.-4. Ostróg forteczny „Wędrowiec” żelbeton, 1939 r.
5. Ostróg forteczny „Wąwóz” żelbeton, 1939 r.
6. Ostróg forteczny „Wyrwidąb” żelbeton, 1939 r.
3-7. Ośrodek Wczasowy PKP /d. Jadalnia / ok. 1925 r.

Żabnica

1. Kościół p.w. M.B. Częstochowskiej, drewniany, 1911 r.
2. Kapliczka słupkowa przy domu nr 239, kamienna, 1832 r.
3. Kapliczka przy domu nr 30, kamienna, I poł. XIX w.
4. Kapliczka przy sklepie, kamienna, II poł. XIX w.
5. Kapliczka przy głównej drodze nad kościołem, kamienna, 3 ćw. XIX w.
6. Cmentarz rym. – kat., ok. pocz. XX w.
7. Dom nr 72 z zagrodą, drewniany
8. Dom nr 239, drewniany, ok. 1915 r., wł. J. Rezmus
9. Dom nr 313, drewniany, ok. 1910 r., wł. W. Skubik
10. Dom nr 339, drewniany, ok. 1880 r., wł. M. A. Chowaniec
11. Dom nr 342, drewniany
12. Dom nr 367, drewniany, ok. XIX w., wł. A. Kupeczak
13. Dom nr 472, drewniany, ok. 1930 r., wł. J. Motyka
14. Ostróg forteczny „Wąwóz” żelbeton, 1939 r.
15. Ostróg forteczny „Wyrwidąb” żelbeton, 1939 r.

Obiekty będące w wojewódzkiej ewidencji zabytków **PSOZ**

Cięcina

1. Sklep / dawny / murowany, pocz. XX w., wł. GS Węgierska Górka
2. Dom nr 13, murowany, ok. 1880 r., wł. S. Piecuch
3. Dom nr 15 ul Jana Pawła II nr 12, murowany, 1906 r., wł. A. Boszczyk
4. Dom nr 20, murowany, 1920 r., wł. Z. Kaleta
5. Dom nr 21, murowany, ok. 1925 r., wł. M. Plucińska
6. Dom nr 22, drewniany, ok. 1920 r. wł. M. Plucińska
7. Karczma nr 23 murowana, pocz. XX w., wł. J. Kitner
8. Szkoła / dawna / nr 26 murowana, ok. 1920 r.
9. Dom nr 34, drewniany, ok. 1935 r., wł. F. Wrzeszcz (nie odnaleziono)
10. Dom nr 35, murowany, ok. 1935 r., wł. A. Figura (nie odnaleziono)
11. Dom nr 42, drewniany, ok 1918 r., wł. J. Urbańska
12. Dom nr 43, murowany, ok. 1935 r., wł. M. Skrzypek
13. Dom nr 60, drewniany, ok. 1880 r., wł. M. Kopytko
14. Dom nr 61, ze stodołą, drewniany, II poł. XIX w., wł. M. Szelağ
15. Dom nr 62, drewniany, ok. 1920 r., wł. J. Dudek
16. Dom nr 71, drewniany, dom k. Zagrody nr 71, murowany, pol. XX w., wł. W. Stolareczyk
17. Dom nr 72, drewniano - murowany, ok. 1880 r., wł. W. Dyrłaga - założono tynk biały
18. Dom nr 73, drewniany, ok. 1920 r., wł. W. Dyrłaga
19. Dom nr 85, drewniany, ok. 1925 r., wł. L. Waligóra
20. Dom nr 89, drewniany, ok. 1925 r., wł. S. Jurasz
21. Dom nr 95, drewniany, 1936 r., wł. A. Sobel
22. Dom nr 105, murowany, ok. 1870 r., wł. F. Kruczkowski
23. Dom nr 113, drewniany, 1880 r., wł. W. Biegun (nie odnaleziono)
24. Dom nr 121, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. J. Tomiczek
25. Dom nr 124, murowany, 1927 r., wł. K. Jarco
26. Dom nr 128 z zagrodą, drewniany, ok. 1925 r., wł. Z. Gryń
27. Dom nr 168, murowany, ok. 1930 r., wł. Sygut
28. Dom nr 216, murowany, 1932 r., wł. D. Ciska
29. Dom nr 219, drewniany, ok. 1930 r., wł. M. M. Zemanowie
30. Dom nr 221, drewniany, 1925 r., wł. W. Lisiecka
31. Dom nr 232, drewniany, ok. 1910 r., wł. F. Zoń
32. Dom nr 247, drewniany ze stodołą, drewnianą, ok. 1920 r., wł. J. Biegun (nie odnaleziono)
33. Dom nr 260, drewniany, ok. 1920 r., wł. M. Jarco
34. Dom nr 263, drewniany, 1880 r., wł. M. Jopek (nie odnaleziono)
35. Dom nr 281, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. A. Prochowiak
36. Dom nr 289, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. A. Dziedzic
37. Dom nr 290, drewniany, ok. 1880 r. (nie odnaleziono) Dom przy zagrodzie nr 290, murow., k. XIX w. z piwnicą muraw. - drewnianą, wł. R. Duraj
38. Dom nr 292, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. Rusak (nie odnaleziono)
39. Dom obok zagrody nr 292, murowany, 1935 r., wł. M. Urbaś (nie odnaleziono)
40. Dom nr 301, drewniany z oborą drewnianą, pocz. XX w., wł. A. Borska
41. Dom nr 333, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. W. Figura (nie odnaleziono)
42. Dom nr 334, drewniany
43. Dom nr 351, drewniany, ok. 1920 r. wł. E. Kozubek (nie odnaleziono)
44. Dom nr 363, drewniany, 1894 r., wł. B. Piwowarczyk
45. Dom nr 373, murowany, ok. 1920 r., wł. Tomiczek
46. Dom nr 390, drewniany, 1928 r., wł. A. Kuchajda
47. Dom nr 399, murowany, 1909 r., wł. S. Skrzypek (nie odnaleziono)
48. Dom nr 412, drewniany, 1890 r., wł. F. Pawlus (wyburzony)
49. Dom nr 428 z domem obok i zagrodą, drewniany
50. Dom nr 432, drewniany, k. XIX w., wł. L. Pawlus
51. Dom nr 438, drewniany, k. XIX w., wł. A. Pawlus
52. Dom nr 447, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. F. Dziedzic (nie odnaleziono)

53. Dom nr 479, drewniany, ok. 1925 r., wł. Juraszek (wyburzony)
54. Dom nr 496, murowany, 1938 r., wł. B. Jarco
55. Dom obok posesji nr 496, murowany, ok. 1925 r., wł. S. Cholewa
56. Dom nr 498, murowany, 1928 r., wł. A. Marszałek
57. Dom nr 502, murowany, ok. 1925 r., wł. W. Jura i in.
58. Dom nr 515, murowany, ok. 1935 r., wł. P. Szwed
59. Dom nr 518, drewniany, 1923 r., wł. A. Stolarczyk
60. Dom nr 527, drewniany, ok. 1915 r., wł. Błachut
61. Dom nr 558, drewniany, ok. 1925 r., wł. „PROMED”
62. Dom nr 586, drewniany, 1928 r., wł. F. Biegun
63. Dom nr 647, drewniany, ok. 1920 r., wł. M. Chyla
64. Dom nr 943 ze stajnią, drewniany, ok. 1920 r., wł. K. Olszewski (nie odnaleziono)
65. Dom nr 334, drewniany
66. Chałupa konstrukcji drewnianej zrębowej przeniesiona z Krzyżowej z ul. Jana Pawła II nr 324 do Cięciny na dz. nr 4730/13
67. budynek i perony stacji kolejowej PKP w Cięcinie, ul. Św. Katarzyny 37
68. kapliczka murowana z ok. 1920 r. koło numeru 334
69. kapliczka murowana z 2 poł. XIX w. koło numeru 510

Cisiec

1. Stara szkoła, murowana, 1920 r.
2. Dom nr 10, drewniany, ok. 1920 r., wł. A. Białko
3. Dom nr 33 ze spichlerzem, drewniany, pocz. XX w., wł. Dziedzic (nie odnaleziono)
4. Dom nr 57, drewniany, 1881 r., wł. A. Sygut (nie odnaleziono)
5. Dom nr 70, drewniany, 1880 r., wł. W. Szczotka (nie odnaleziono)
6. Dom nr 76, murowany, ok. 1930 r., wł. Słowik i Bednarz
7. Dom nr 80, drewniany, 1928 r., wł. Śleziak i Barabasz (nie odnaleziono)
8. Dom nr 84, drewniany, ok. 1915 r., wł. M. Zawada
9. Stodoła przy zagrodzie nr 109, drewniana, ok. 1915 r., wł. B. Motyka
10. Dom nr 111, ze stodołą, drewniany, ok. 1915 r., wł. A. Motyka
11. Dom nr 116, drewniany, ok. 1920 r., wł. L. Motyka
12. Dom nr 124, drewniany, pocz. XX w., wł. A. Gołuch (rozebrany)
13. Dom nr 134, drewniany, ok. 1930 r., wł. A. Talić (nie odnaleziono)
14. Dom nr 137, drewniany, ok. 1915 r., wł. A. Motyka (rozebrany)
15. Dom nr 211, drewniany, ok. 1925 r., wł. S. Ziętek
16. Dom nr 219, drewniany, 1928 r., wł. A. Ziętek (nie odnaleziono)
17. Dom nr 240, murowany, ok. 1935 r., wł. Michalski
18. Dom nr 246, drewniany, 1880 r., wł. A. Witos
19. Dom nr 304, murowany, 1910 r., wł. B. Hareża
20. Dom nr 30, murowany, ok. 1925 r., wł. Śleziak
21. Dom nr 323, drewniany, ok. 1920 r., wł. E. Stopka (nie odnaleziono)
22. Dom nr 324, drewniany, 1923 r., wł. J. Golec (nie odnaleziono)
23. Dom nr 330, drewniany, 1890 r., wł. S. Motyka i Z. Jarco (nie odnaleziono)
24. Dom nr 393, murowany, ok. 1930 r., wł. Szusić
25. Dom nr 398, drewniany, ok. 1930 r., wł. B. Wojewodzie
26. Dom nr 403, drewniany, 1930 r., wł. E. Jasek (nie odnaleziono)
27. Dom nr 403, murowany, 1930 r., wł. S. Studencki (nie odnaleziono)
28. Dom nr 411, drewniany, 1880 r., wł. W. Szczotka
29. Dom nr 508, drewniany, pocz. XX w., wł. K. Śliżiński
30. Piwnice przy zagrodzie nr 558, murowane, 1930 r., wł. T. Filary

Węgierska Górka

1. Stacja PKP murowana, XIX / XX w.
2. Dom obok stacji PKP murowany, pocz. XX w.
3. Pawilon I Ośrodek Wczasowy PKP murowany, ok. 1925 r.
4. Pawilon II Ośrodek Wczasowy PKP murowany, ok. 1925 r.
5. Pawilon III Ośrodek Wczasowy PKP murowany, ok. 1925 r.
6. Pawilon IV Ośrodek Wczasowy PKP murowany, ok. 1925 r.
7. Zespół odlewni Żeliwa:
a. Zegarownia / d. wartownia / murowana, II poł. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
8. b. Park fabryczny II poł. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
9. c. Budynek / d. dyrekcja / murowany, k. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
40. d. Budynek / d. dom pracowniczy I / murowany, k. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
44. e. Budynek / d. dom pracowniczy II / murowany, k. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
42. f. Budynek / d. dom pracowniczy III / murowany, k. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
43. g. Budynek / d. garaże / murowany, k. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
44. h. Kafar żel. - drewniany, ok. 1925 r., wł. Odlewnia Żeliwa
45. i. Stary magazyn murowany, ok. poł. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
46. j. Wartownia Straży Przemysłowej murowany, II poł. XIX w., wł. Odlewnia Żeliwa
47. k. Biura i magazyn murowany, ok. 1920, wł. Odlewnia Żeliwa
48. l. Budynek żel. – drewniany / d. siłownia / ok. 1925 r., wł. Odlewnia Żeliwa
49. m. Hala próby rur murowanych ok. 1925 r., wł. Odlewnia Żeliwa
20. n. Remiza murowana, pocz. XX w., wł. Odlewnia Żeliwa
o. Budynek „Markowni”
p. Budynek hali odlewni
8. 24. Dom przy ul. Fabrycznej 2 murowany, k. XIX w., wł. POKIM
9. 22. Dom przy ul. Fabrycznej 3 murowany, k. XIX w., wł. PGKM
10. 23. Dom przy ul. Fabrycznej 4 murowany, k. XIX w., wł. PGKIM
11. 24. Dom przy ul. Fabrycznej 6 murowany, 1929 r., wł. J. Janik
12. 25. Dom przy ul. Fabrycznej 8 7 murowany, ok. 1925 r., wł. S. Fita
13. 26. Dom przy ul. Kościuszki 10 drewniany, pocz. XX w.
14. 27. Dom przy ul. Kościuszki 13 murowany, ok. 1930 r.
15. 28. Dom przy ul. Kościuszki 15 drewniany, ok. 1910 r.
16. 29. Budynek przy ul. Kościuszki 24 ul. Zielonej nr 54, murowany, k. XIX w., wł. Nadleśnictwo
17. 30. Budynek przy ul. Kościuszki 22 ul. Zielonej nr 56, murowany, k. XIX w., wł. Nadleśnictwo
18. 34. Dom przy ul. Kościuszki 36 murowany, k. XIX w.
19. 32. Dom przy ul. Kościuszki 37 murowany, k. XIX w.
20. 33. Budynek fabryczny przy ul. Kościuszki 38 murowany, 1848 r.
21. 34. Budynek / 7 okien parter i 7 piętro / przy ul. Kościuszki 22 murowany, k. XIX w., (nie odnaleziono)
22. 35. Dom przy ul. Wyspiańskiego 1 murowany, ok. 1935 r., wł. PGKiM
23. 36. Dom przy ul. Wyzwolenia 2 murowany, ok. 1935 r., wł. Płoszkowie
24. 37. Ośrodek Zdrowia przy ul. Wyzwolenia 3 murowany, ok. 1935 r.
25. 38. Dom przy ul. Zacisze 1 murowany, ok. 1925 r., wł. J. Krystian i Jarco
26. 39. Dom przy ul. Zielona 6 murowany, ok. 1935 r., wł. PGKiM
27. 40. Dom przy ul. Zielona 30 murowany, ok. 1935 r., wł. S. Dziedzic
28. 44. Dom przy ul. Zielona 36 murowany, 1928 r., wł. S. Błachut
29. 42. Dom przy ul. Zielona 40 murowany, 1930 r., wł. W. Wojciuch
30. 43. Dom przy ul. Zielona 61 drewniany, ok. 1925 r., wł. K. Saleta
31. 44. Dom przy ul. Zielona 71 drewniany, ok. 1925 r., wł. A. Żur
32. 45. Dom przy ul. Zielona 74 drewniany, 1891 r., wł. J. Dziedzic
33. 46. Dom przy ul. Zielona 184 drewniany, ok. 1925 r., wł. S. Klimek (nie odnaleziono)
34. 47. Dom nr 90 / pogranicze z Przybędzą / drewniany, pocz. XX w., wł. A. Mieszczek (nie odnaleziono)
35. 48. Dom przy ul. Żywiecka 14 murowany, pocz. XX w., (nie odnaleziono)
36. 49. Dom przy ul. Żywiecka 16 murowany, pocz. XX w., (nie odnaleziono)
37. 50. Dom przy ul. Żywiecka 21 murowany, 1926 r. (nie odnaleziono)
38. 54. Budynek piętrowy przy ul. Żywieckiej 41 murowany, 1939 r. (nie odnaleziono)
39. droga „Trakt Cesarski”

Żabnica

1. Dom nr 1, drewniany, ok. pol. XIX w., wł. M. E. Marszałek
2. Dom nr 6, murowany, 1935 r., wł. M. Tyrlik
3. Dom nr 9, drewniany, k. XIX w., wł. M. Rykała
4. Dom nr 52 / na polanie /, drewniany, 1925 r., wł. F. Waliczek (nie odnaleziono)
5. Budynek koło domu nr 52 / na polanie /, drewniany, 1925r., wł. W. Słowik (nie odnaleziono)
6. Dom nr 56, drewniany, ok. 1925 r., wł. J. Adamek
7. Dom nr 74, drewniany, ok. 1925r., wł. W. Krzus
8. Dom nr 81, drewniany, 1930 r., wł. R. Ryszka
9. Dom nr 93 / na polanie /, drewniany, 1925 r., wł. S. Słowik (nie odnaleziono)
10. Dom nr 94 / na polanie /, drewniany, ok. 1925 r., wł. J. Żurek (nie odnaleziono)
11. Dom nr 106, drewniany, ok. 1925 r., wł. C. Dutka (nie odnaleziono)
12. Dom przy zagrodzie nr 106, drewniany, ok 1930r., wł. E. Pieczarka (nie odnaleziono)
13. Dom nr 109 ze stodołą, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. T. Krzus (nie odnaleziono)
14. Obora koło zagrody nr 109, drewniana pocz. XX w., wł. E. Kupezak (nie odnaleziono)
15. Dom nr 111, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. R. Welniak (nie odnaleziono)
16. Dom nr 113, drewniany, I pol. XIX w., wł. K. Strzałka (nie odnaleziono)
17. Dom nr 114, drewniany, ok 1920 r., wł. A. Strzałka (nie odnaleziono)
18. Dom nr 136, drewniany, ok. 1930 r., wł. T. Krzus (wyburzony)
19. Dom nr 212, drewniany, 1904 r., wł. P. Tyrlik
20. Dom nr 224, drewniany, ok. 1920 r., wł. J. Romański
21. Dom nr 229, drewniany, ok. 1920 r., wł. J. Dudka (nieistnieje)
22. Dom nr 243, murowany, 1926 r., wł. Nadleśnictwo Węgierska Górka
23. Dom nr 248, drewniany, ok. 1910 r., wł. M. Michulec
24. Dom nr 249 ze stodołą, drewniany, ok. 1910 r., wł. A. Kupezak
25. Dom nr 254, drewniany, ok. 1924 r., wł. J. Kupezak (nie odnaleziono)
26. Dom nr 263, drewniany, ok. 1908 r., wł. F. Kupezak (rozebrany)
27. Dom nr 269, drewniany, ok. 1930 r., wł. F. Błażyczek
28. Obora przy zagrodzie nr 269, drewniana, ok. 1930 r.
29. Dom nr 289 ze stodołą, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. S. Wojtyła
30. Dom nr 291, drewniany, ok. 1920 r., wł. M. Kupezak
31. Dom nr 294, drewniany, poł. XX w., wł. A. Mieszczak
32. Dom nr 306, drewniany, 1929 r., wł. Z. Motyka (rozebrany)
33. Dom nr 312, drewniany, ok. 1930 r., wł. Chowaniec
34. Dom nr 314, drewniany, ok. 1930 r., wł. Chmiel
35. Dom nr 323, drewniany, ok. 1925 r., wł. J. Żyrek
36. Dom nr 350, drewniany, ok. 1910 r., wł. M. Kupezak (nie odnaleziono)
37. Dom nr 354, drewniany, 3 ćw. XIX w., wł. F. Krzyżowski
38. Dom nr 356, drewniany, ok 1920 r., wł. Krzus
39. Dom nr 365, drewniany, pocz. XX w., wł. Krzus
40. Dom nr 369 z zagrodą i stajnią, drewniany, pocz. XX w., wł. M. Słowik
41. Dom nr 370, drewniany, 1906 r., wł. M. Słowik
42. Dom nr 417, drewniany, 1897 r., wł. M. Koźlik
43. Dom nr 421, drewniany, pocz. XX w., wł. A. Kupezak
44. Dom nr 448, drewniany, ok. 1925 r., wł. Krzus
45. Dom nr 470, drewniany, 1912 r., wł. J. Wojtyła
46. Dom nr 480, drewniany, ok. 1935 r., wł. J. Motyka
47. Dom nr 497, drewniany, ok 1910 r., wł. M. Tyrlik
48. Dom nr 499, drewniany, 1933 r., wł. A. Gruszka
49. Dom nr 542 ze stajnią, drewniany, ok. 1920 r., wł. H. Szczotka (nie odnaleziono)
50. Dom nr 546, drewniany, ok. 1925 r., wł. S. Słowik (nie odnaleziono)

Załącznik nr 4.

Wykaz stanowisk archeologicznych będących w ewidencji zabytków **PSOZ
Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach Delegatura w Białej**

L.p.	Nr obsz. AZP	Nr st na obszarze / miejscowość	Nr st w miejscowości / chronologia
1.	112 - 49	1 Cięcina	1 epoka kamienia
2.	112 - 49	2 Cięcina	2 wcz - póź. śrw.
3.	112 - 49	3 Węgierska Górka	1 epoka kamienia wcz - póź. śrw.
4.	112 - 48	1 Węgierska Górka	2 okres nowożytny
5.	112 - 48	2 Węgierska Górka	3 wcz - póź. śrw. okres nowożytny
6.	112-48	5 Węgierska Górka	4 okres nowożytny
7.	111-49	19 Węgierska Górka	5 okres nowożytny
8.	112-49	4 Węgierska Górka	6 okres nowożytny
9.	112 - 48	3 Cisiec	1 epoka kamienia okres nowożytny
10.	112 - 48	4 Cisiec	2 okres nowożytny.
11.	112-48	6 Cisiec	3 okres nowożytny
12.	112-48	7 Cisiec	4 okres nowożytny
13.	112-48	8 Cisiec	5 okres nowożytny